

5. PĖST. D. L. K. KĘSTUČIO PULKAS

Kai brangią Tėvynę niaukė tamsūs debesys, kai iš rytų ir šiaurės veržėsi bolševikai, kai grėšė pietų ir vakarų kaimynai, 1919 m. kovo 2 d. krašto apsaugos ministerio įsakymu buvo įsakyta kar. Škirpai organizuoti atskirą batalioną. Jis organizuoti pradėtas Kaune, Žaliojo kalno kareivinėse. Tais pat metais kovo 30 d. b-nas gavo įsakymą išvykti į frontą.

Uždavinys: kaip galint greičiau pasiekti Žiežmarius ir užkirsti kelią besiveržiantiems į Lietuvą bolševikams.

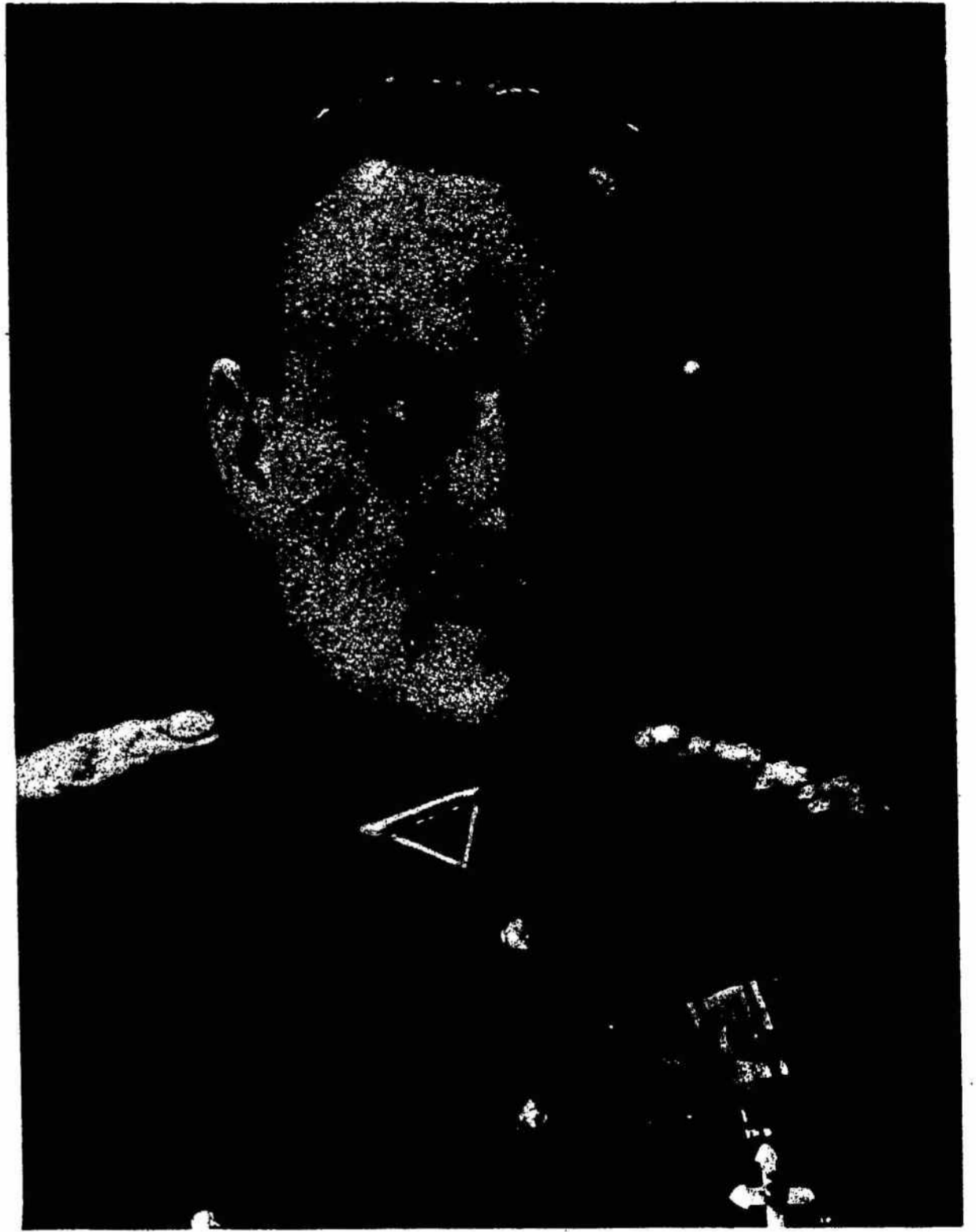
Taip, per 27 dienas menkai ginkluoti ir kariškai

šiuos garbingus žygius dėkingi Kelmės gyventojai įteikė pulkui tautinę vėliavą su Vyčiu (vėliava dabar Karo Muziejuje). Respublikos Prezidentas už ypatingą pulko karžygiškumą kovose su bermontininkais Žemaitijoje nuo 1920 m. vasario 7 d. leidžia vadintis 5-jų pėst. D. L. K. Kęstučio pulku.

Išvijus bermontininkus iš Žemaičių krašto, 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulkas vėl buvo nukreiptas į priešą, puolantį iš rytų ir pietų. Čia įvyko žymesnės kautynės ties Lazdėnais, Seinais, Krasnopoliu, Dovainių ir Zubronos ežerais, Beržininkais ir kt.

Karininkas Škirpa, 5. PP organizatorius ir pirmasis jo vadas (dabar ats. gen. št. plk.).

Gen. št. plk. Čepauskas, dabartinis 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulko vadas

neparengti, civiliais drabužiais, tik karinėmis kepurėmis, savanoriai turėjo stoti į kovą su priešu.

Patį pirmąjį kautynių krikštą batalionas gavo balandžio 3 d. Pajautiškių laukuose. Kautynės baigėsi bataliono naudai, nes bolševikai buvo priversti pasitraukti. Šis pirmasis laimėjimas kęstutėnų širdyse įrašytas 1-os kuopos eilinio Vinco Marcinkevičiaus ir eilinio Jurgio Danieliaus krauju.

1919 m. balandžio 26 d. batalionas vėl išvyko į Žiežmarius ir 27 d. susitiko su lenkais. Liepos 30 d. vyriausybė įsakė b-nui palikti bare prieš lenkus vieną kuopą ir batalionui išvykti į bolševikų frontą ties Dusetais. Čia įvyko žymesnės kautynės ties Aviliais, Mukuliais, Zarasais, Kalkūnais, Gryva.

1919 m. birželio 20 d. atskiras batalionas pavadintas Vilniaus batalionu, o tą patį metų lapkričio 25 d. 5. pėst. pulku.

1919 m. pabaigoje 5. pėst. pulkas dalyvauja kautynėse Žemaitijoje ir iš čia veja bermontininkus. Už

1920 m. spalio 7 d. pulkas išvyko iš Suvalkijos fronto ir 12 d. persikėlė į Vievio rajoną, o gruodžio 1—3 d. d. užėmė saugoti demarkacijos liniją: Giedraičiai, Labanoras, Salakas.

1921 m. gegužės 4 d. pulkas pereina į Kulvos rajoną, o iš čia, tą patį metų rugsėjo 27 d., į Panevėžį.

1922 m. birželio 20 d. pulkas atvyko į dabartinę savo stovėjimo vietą.

1923 m. vasario mėn. 14 d. 20 val. 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulko daliniai buvo išvykę į rytus dar kartą sudrausti priešą, darantį mums skriaudas, ir kovo 2 d. 12 val. kęstutėnų daina vėl skambėjo Aukštojoje Panemunėje.

Už pasižymėjimus kautynėse Vyčio kryžiumi apdovanota 15 karininkų ir 41 kareivis. Į pulko vėliavą įrašytas šis šūkis: „Krauju ir mirtimi Tėvynę nelaimėje vaduosim“.

Kpt. Truškauskas

Kęstutėnų pulkui XX metų

№ 9 (10)
1939. III 2

Lietuvos kariuomenės savarankiška spauda
Kaunas, Miesto 10, 10-11, 10-12, 10-13, 10-14, 10-15, 10-16, 10-17, 10-18, 10-19, 10-20, 10-21, 10-22, 10-23, 10-24, 10-25, 10-26, 10-27, 10-28, 10-29, 10-30, 10-31, 10-32, 10-33, 10-34, 10-35, 10-36, 10-37, 10-38, 10-39, 10-40, 10-41, 10-42, 10-43, 10-44, 10-45, 10-46, 10-47, 10-48, 10-49, 10-50, 10-51, 10-52, 10-53, 10-54, 10-55, 10-56, 10-57, 10-58, 10-59, 10-60, 10-61, 10-62, 10-63, 10-64, 10-65, 10-66, 10-67, 10-68, 10-69, 10-70, 10-71, 10-72, 10-73, 10-74, 10-75, 10-76, 10-77, 10-78, 10-79, 10-80, 10-81, 10-82, 10-83, 10-84, 10-85, 10-86, 10-87, 10-88, 10-89, 10-90, 10-91, 10-92, 10-93, 10-94, 10-95, 10-96, 10-97, 10-98, 10-99, 10-100

VERSELYJE: 1 PSL. — BALČIŅŲ PĪESINYS. — TAŽAS; 4 PSL. — SEFO D. L. K. KĘSTUTĪŅŲ PULKAS. — MINKLAS PRIENĪŅŲ

I š t r a u k a

*iš 1939 metų kovo mėn. 2 dienos įsakymo 5-jam pestininkų
Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Kęstučio pulkui Nr. 61.*

§ 1.

BRANGŪS KĘSTUTĖNAI!

Šiandieną minime mūsų pulko 20-ties metų gyvavimo sukaktį. Ši diena yra istorinė pulko užuomazgos data ir todėl yra mums, Kęstutėnams, nepaprastai reikšminga ir brangi.

Šiandieną, Kęstutėnai, metę žvilgsnį į praeitį, t. y. į tai, nuo ko ir kokiomis aplinkybėmis pradėjome, ir palyginę tai su šiandienine padėtimi, mes aiškiai pamatysime, ką esame per tuos 20-tį metų nudirbę, ir galėsime užmesti gaires tolimesniems mūsų darbams. Palyginimo išvados gali mus tik džiuginti ir neginčijamai rodo mums, kad turime pagrindo pasitikėti savimi ir ateityje.

Šios jubiliejinės pulko šventės proga sveikinu visus pulko karininkus, puskarininkius ir kareivius, ir

linkiu, kad ir toliau su nepalaužiama energija, valia ir pasišventimu drausmingai dirbtumėte patikėtą Jums darbą, nuolat tobulėtumėte ir darniai žengtumėte pažangos keliu mūsų pulko, visos kariuomenės ir brangios Tėvynės garbei ir gražiai ateičiai.

Taip pat sveikinu buvusius Atskiro bataliono, Vilniaus bataliono, 5. pėst. ir 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulkų vadus, tarnavusius šiose dalyse savanorius kūrėjus, Vyčio Kryžiaus kavaliarius ir visus buvusius Kęstutėnus karininkus, puskarininkius ir kareivius. Savo ir visų pulko karių vardu aš širdingai dėkoju Jums, pirmieji Kęstutėnai, už gražią ir garbingą pulko istoriją. Jūsų drąsūs žygiai ir prulietas kraujas kautynių laukuose amžinai bus mums pavyzdžiu.

Būkite tikri, kad jaunoji Kęstutėnų karta drąsiai eis savo pirmtakūnų gražiomis pėdomis ir yra pasiryžusi šventai vykdyti testamentą, kurį Jūs įrašėte pulko vėliavon. Išmušus valandai, jaunieji Kęstutėnai krauju ir mirtimi Tėvynę nelaimėje vaduos.

Prisimindami žuvusiuosius už Tėvynę Atskiro bataliono, Vilniaus bataliono, 5. pėst. ir 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulkų karius, mes, Kęstutėnai, lenkiame galvas ir reiškiamo jiems gilią mūsų pagarbą.

Gen. št. plk. ČEPAUSKAS
Pulko Vadus

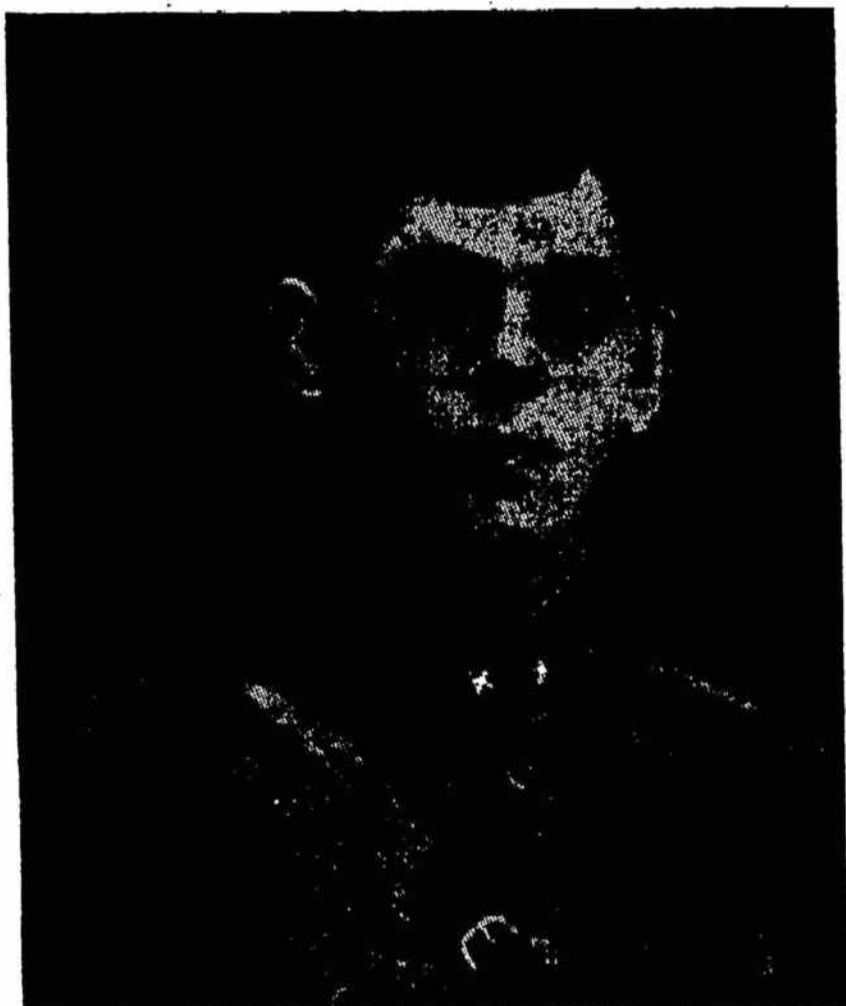
Vilniaus bataliono (5. PP) karininkų ir puskarininkų grupė 1919 m. Guli trečias iš kairės į dešinę vrs. Andrius Gudaitis, 3 ir 2 lp. Vyčio kryžiaus kavaliarius, 1919. VIII. 30. sužeistas prie Dauguvos ir IX. 4. miręs nuo žaizdų. Plk. ltn. Jakšto nuotr.

5-sis pėst. Didž. Lietuvos Kunigaikštystės pulkas

Nepriklausomybės karo ugnyje įkurti mūsų kariuomenės pulkai iš esmės nėra naujagimiai, kaip ir pati Lietuvos valstybė.

Ilgą laiką galingųjų ir gabiųjų didžiųjų kunigaikščių valdoma, Lietuva pasiliko autonomiška valstybe (bent iš vardo) ir lenkų-lietuvių unijos laikais. Nežuvo jos vardas ir Rusijos imperijoje, kuri XVIII amžiaus pabaigoje prisijungė didesniąją Lietuvos dalį. Ir paskutinis Rusijos imperatorius Nikolajus Aleksandraitis II, be kitų savo titulų diplomatinuose ir kituose aktuose, vadindavo save ir Didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu. Tenka paminėti, kad ir pačių Romanovų dinastijos pranokėjas buvo Glanda Kambila Divonavičius, XIII amžiaus pabaigoje atvykęs į Rusiją iš Lietuvos¹).

Taigi ir Lietuvos valstybės arba buvusios Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės kariuomenės dalys

5. PP ltn. Saldukas, žuvęs 1920. IX. 22.

yra mūsų pulkų senoliai, o mes patys jų teisėti įpėdiniai ir palikuonys.

Ir mūsų 5-jo Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Kęstučio pulko istorija prasideda dar nuo XVIII šimtmečio pradžios. Šiandien pulkas gyvena jau 222 metus.

Dar 1717 metais buvo įkurtas Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės Jo Didybės Karaliaičio dragūnų regimentas (pulkas). Tais laikais pulkams vadovo jų šefai, o pulkininkai buvo kaip ir šefų padėjėjai. Tačiau dažnai šefai, žymūs didikai, tik skaitėsi pareigose, o iš tikrųjų pulką tvarkė pulkininkai. Dragūnų pulko šefu buvo generolas Uoginskis. Pulkas stovėjo Pinsko mieste (dabartinėje lenkų užimtoje Gudijoje).

1775 metais šis kavalerijos pulkas performuotas. Dragūnai nupėstinti ir pulkas pavadintas 5-ju pėstininkų Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės pulku. Pulko šefas Povilas Jurgis Grabauskas (1771—1775); pulkininkas Jurgis Grabauskas (1771—1783), Matas Frankauskas (1783—1792) ir Rapolas Berkenas (1794). Kare su rusais pulkas dalyvavo kautynėse: 1792 metais ties Miru, Lietuvių Brasta, 1794 metais ties Salomis ir Varšuva. Paskutiniuose kautynėse buvo nukautas ir buvęs pulko šefas, Lietuvos kariuomenės

¹) Enciklopedičeskij slovar' Brokgauza i Efrona. Tom XXVII, 49—50 puosl. S. Peterburg, 1899.

inspektorius, gen. ltn. Povilas Jurgis Grabauskas. Karas pasibaigė nelaimingai: Lietuva buvo prijungta prie Rusijos²).

1812 metais, kai į Lietuvą įžengė Prancūzijos imperatorius Napoleonas I su savo milžiniška, iš įvairių Europos tautybių sudaryta kariuomene, ir Lietuva, kad ir trumpam laikui, atsiskyrė nuo Rusijos. Vėl pradėjo kurti savo kariuomenės dalis. Lenkijos pulkai turėjo savo numerius, o Lietuvos — tolimesnius iš eilės. Taigi lenkų pėstininkų pulkų numeriai ėjo nuo 1 iki 17, o lietuvių — nuo 18 iki 22.

22 pėstininkų pulkas buvo suformuotas Minske (dabartinėje Gudijos Tarybų Respublikoje) 1812 metais. Jam vadovavo plk. Stanislovas Čapskis. Nors ir trumpai gyveno šis penktasis Napoleono kariuomenės

5. PP vrš. A. Gudaitis, miręs nuo žaizdų 1919. IX. 4.

lietuvių pulkas, bet vis dėlto ir jam teko kovoti su rusais ties Bobruisku, Klecku ir Minsku 1812 metų rudenį, kada prancūzų kariuomenė traukėsi iš Maskvos į Lietuvą³).

Pirmojo sukilimo laikais, t. y. 1830—1831 metais, lietuvių kariuomenė penktojo pulko neturėjo; iš viso buvo formuojami mūsų žemėse 23, 24, 25, 26 pėstininkų pulkai. Du paskutiniai buvo vadinami ir 1 bei 2 lietuvių pėstininkų pulkais.

Nebuvo penktojo pulko ir antrojo sukilimo metu, t. y. 1863—1864 metais. Sukilėliai veikdavo būriais ir rinktinėmis. Rinktinės, paprastai, buvo vadinamos jų vadų vardais.

Nepriklausomoje Lietuvoje pulkas vėl atgijo: iš pradžių kaip atskirasis batalionas, vėliau — Vilniaus batalionas ir pagaliau — 5. pėstininkų Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Kęstučio pulkas.

²) Platesnių žinių galima surasti knygoose: T. Korzon — Wewnętrzne dzieje Polski za Stanisława Augusta (1764—1794), Warszawa 1897—1898, T. Soplica (A. Wolański) — Wojna polsko-rosyjska 1792 r. Tom. II. Kampanja litewska, Poznań 1922, J. Sułkowski — Szczegóły historyczne tyczące się wojny polsko-rosyjsk. na Litwie 1792 r., Poznań 1923.

³) Plačiau: J. Iwaszkiewicz — Litwa w roku 1812, Kraków 1912. Vadų biografijos lenkų karo enciklopedijoje (Encyklopedja wojskowa), kuri leidžiama nuo 1931 m., išėjo jau 3 tomai, iki raidės Ko.

Pirmasis žygis

Tai pirmas atskirojo bataliono žygis. Jis buvo atliktas 1919 m. kovo mėnesį. Tuomet 5. pėst. pulko užuomazga vadinosi atskiruojų batalionu. Batalionas buvo pradėtas formuoti 1919 m. kovo 2 d. Tai formali kūrimosi pradžia ne tik atskirojo bataliono, bet ir 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulko.

Savo nuostabų žygį pirmieji pulko veteranai, daugiausia savanoriai, pradėjo dvidešimt aštuntoj formavimosi dienoj, t. y. 1919 m. kovo 31 d.

Per 27 dienas buvo spėta suformuoti keturios pėst. kuopos, sunk. kulk. ir raitų žvalgų komandos. Taigi kaip matome, atskiras batalionas nepaprastai greitai formavosi. Bet vienas dalykas yra kurį nors dalinį suformuoti, o kitas išmokyti. Manau, dabar mums visiems yra aišku, kad per 27 dienas ir prie geriausių aplinkybių ir norų ne ką galima išmokyti. Aišku, kad ir atskirojo bataliono pirmuosius karius per tokį trumpą laiką buvo neįmanoma tinkamai parengti kautynėms. Be to, dar reikia prisiminti, kad Nepriklausomybės karų laikotarpyje ne tik atskirojo bataliono, bet ir visos mūsų kariuomenės dalių kūrimosi pradžioje visur buvo jaučiami dideli trūkumai. Pakankamai neturėjome nei ginklų, nei šarvuotės su mundirūote. Nebuvo, pagaliau, ir statutų. Taigi galima sakyti, kad Nepriklausomybės karų laikotarpyje mūsų kariuomenės dalys menkai arba net ir visai neišmokytos, tik tik spėtos suformuoti, buvo siunčiamos į kautynes. Taip atsitiko ir su atskiruojų batalionu. Visai menkai pasirengęs turėjo atlikti pirmąjį žygį ir stoti į kautynes. Todėl ir šis pirmasis kęstutėnų žygis, atliktas tokiomis nepaprastomis aplinkybėmis, visų žygio dalyvių vadinamas nuostabiuoju.

Nuostabus jis todėl, kad nors ir menkai parengti kautynėms, atskirojo bataliono kariai šio žygio metu nepasidavė baimei ir panikai. Buvo drausmingi ir ištvermingi. Jų moralė buvo nepaprastai aukšta: į kautynes ėjo dainuodami. Kautynėse pasirodė drąsūs, atkaklūs ir turį nemaža iniciatyvos. Tokia atskirojo bataliono pirmųjų karių savanorių laikysena pirmojo žygio ir pirmųjų kautynių metu net patys vadai buvo nustebinti. Tai, be abejo, suteikia didelę garbę kęstutėnams, šį žygį atlikusiems.

Nuostabūs žygis buvo pradėtas 1919 m. kovo mėn. 31 dieną. Tuomet batalionas stovėjo Kaune, Žaliojo kalne, buvusiose senose (medinėse) gusarų kareivinėse. Įsakymas vykti į frontą ir uždavinys gautas kovo 30 d. Taigi, žygiui skubiai pasirengta.

5. PP štabas 1920 m. rudenį Žasliuose

KĘSTUTĖNŲ DAINA

Nuo ryto kasdiena,
Džiaugsmingai, su daina,
Žygiuojam — išmoktam kovoti!
Pratimų sunkume,
Įvairiam atstume,
Sužinom, kaip ginklus vartoti.

Ne mes vieni — šimtai,
Ryžtingai ir tvirtai,
Besimokindami taip žengia...
Nes žinome visi,
Kad būsime laisvi —
Gerai kautynėms pasirengę!

Ir jeigu karas kils —
Ginklai mūs neapvils,
Galybės — drąsa jiems priduosim:
Manevru, ugnimi,
Krauju ir mirtimi —
Tėvynę nelaimėję vadausim!..

JURGIS DAINA

Žygio tikslas: kaip galint greičiau pasiekti Žiežmarių rajoną ir užstoti kelią besiveržiantiems į Lietuvą bolševikams. Žygiakelis: **Kaunas, Petrašiūnai, Rumšiškės, Žiežmariai**. Žygį reikėjo atlikti pėstiems. Žiežmarių miestelį atskirasis batalionas pasiekė naktį balandžio mėn. iš 2 į 3 d.

Balandžio 3 d. išvyko į kautynes. Su priešu susitikta tą pačią dieną popietinėmis valandomis **Straišiūnų ir Pajautiškės riboje**. Įvyko kautynės. Batalionas jas laimėjo. Priešas pasitraukė. Bataliono daliniai sustojo pasiektoje riboje ir įsitvirtino.

Iki balandžio 8 d. batalionas laikė užėmęs minėtą ribą. Svarbesnių įvykių nebuvo.

Per šias kelias, palyginti, ramiai praslinkusias dienas (buvo įvykę tik keli žvalgų susišaudymai) bolševikai, matyt, sužinoję mūsų kariuomenės negausinumą, balandžio 8 d. švintant tirštomis vilnimis pradėjo pulti ats'irąjį batalioną. Vėl įvyko kautynės. Vietovė — ta pati. Tik vaidmuo pasikeitė: dabar bolševikai puolė, o atskirasis batalionas gynėsi.

Ir vėl įvyko nuostabus dalykas: šias kautynes taip pat laimėjo atskiras batalionas. Jis atmušė visus bolševikų puolimus. Kaip atkakliai bolševikai puolė, galima matyti kad ir iš to fakto, jog paskutinis ir atkakliausias jų puolimas buvo atmuštas vakare 18 val.

Pačių kautynių eigos neaprašinėsiu, nes jos yra anksčiau kitų aprašytos. Tik pažymėsiu, kad šiose kautynėse nepaprastu narsumu pasižymėjo bataliono 2-ji ir 4-ji kuopos, ypač 2, karininko Jakšto vadovaujama; ji dar prieš 4 kuopos atvykimą atmušė du bolševikų puolimus. 4 kuopa padėjo atmušti trečią (paskutinį) puolimą. Po šių kautynių mirė nuo žaizdų: 2 kuopos eil. **Jokubauskas Stasys** ir **Makarevičius Andrius**, ir 4 kuopos eil. **Jokubauskas Jonas**. Iš viso buvo sužeisti 8 kareiviai.

Pasibaigus šioms kautynėms, batalionas buvo pakeistas kitų mūsų kariuomenės dalių ir atitrauktas į **Rumšiškių miestelį**. Dar vėliau, t. y. balandžio 14 d., batalionas gavo įsakymą ir grįžo į **Kauną**, į tas pačias **Žaliojo kalno kareivines**. **Kpt. Brusokas**

Pirmieji kęstutėnai

Maloniai prisimenu 1919 m. kovo mėnesio dienas Kauno karo komendantūros kareivinėse, kurios tuomet buvo Laisvės alėjoje, dabartin. Kauno Apygardos Teismo rūmuose. Nors tuomet Kaune dar tebesiautė vokiečiai ir naktimis grasė įvairūs kiti gaivalai, tačiau jauniems entuziastams savanoriams atrodė, kad jie sėdi lyg už mamytės pečiaus. O, frontas, visai kas kita! Ten kautynės, ir kaip tik ten veržėsi jaunos savanorių sielos.

... Į frontą norime... Į frontą!.. Kasdien tą patį girdėdavai kareivinėse. Pamato kur nors už miesto išvažiuojančią patranką ar žygiuojantį kurį dalinį, tuoj pilnos kareivinės skundų: „Girdi, jie važiuoja į frontą, o mus vis marinuoja už pečiaus“.

Kartą kovo mėn. ir tiems neramiesiems kovos žygių entuziastams šviesiau nušvito saulė, nors atrodė, jog diena ir buvo ūkanota. Kareivinėse judriai pasisukinėjęs, karininkas Škirpa vėl kažkur pranyko, bet kovos entuziastai suuodė, kad jis jau išeina iš Kauno komendantūros naujam batalionui vadovauti, ir su savimi iš komendantūros pasiims kareivių, kaip pagrindą naujai kariuomenės daliai kurti. O toji dalis, esą, netrukus žygiuos į Vilniaus frontą kautis. Ko daugiau bereikia. Daugeliui pildosi svajonės patekti į frontą. Tik vėl naujas rūpestis: ką paims, ką paliks? Kiekvienas jautėsi, jog jis yra tinkamiausias vykti į frontą. Rūpesčio vagos pradėjo vagoti daugelio savanorių jaunus ir iki šiol nerūpestingus veidus.

Apie kovo 5 d. savanorių dalis iš Kauno komendantūros patraukė Žaliojo kalno link, kur dabar yra gusarų kareivinės. Ten ką tik pradėtas kurti atskiras batalionas, iš kurio vėliau išaugo dabartinis 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulkas. Vyrai trenkia koją, ir, rodos, gatvių grindinio akmenis išsvaidys. Veidai saulėti, patenkinti. Linksmi moja atsisveikinimo ženklus paliekantiems komendantūros kareivinėse, su užuojauta žiūrėdami į juos, lyg į nelaimingesnius. Languose ir duryse matyti pasiliekančiųjų tamsūs veidai, akyse spindi pavydas, kodėl ne juos pasirinko ton dalin, kuri netrukus vyks į frontą. Viršilos ir būrininkai kai kuriuos ramina, kad netrukus ateis ir jų eilė, nes tų dar neužteks: batalionui reikės daugiau karių. Bet vis dėlto nuo langų savanoriai grįžta apsiniaukusiais veidais.

Kovo 28 d. vėl nauji savanorių daliniai siunčiami iš komendantūros į atskirąjį batalioną. Tą dieną man teko budėti kareivinėse. Kieme pastebėjau anksčiau grįžusius iš pratimų kulkosvaidininkus. Greit suiro jų rikiuotė, ir didžiausiu triukšmu ir šauksmu valio veržėsi į kareivines. Koridoriuje kilo lyg viesulas. Į komandos kambarius įsiveržė linksmi kulkosvaidininkų veidai.

— Būrininke, mes paskirti į Vilniaus batalioną! Tuoju išvykstame... tuoju! — vienas kitą užrėkdamis šaukia, juokiasi, kad net negalima suprasti, kas atsitiko. Tik kai įėjo karininkas ir viską man paaiškino, tada tik supratau, kad iš tikrųjų šie vyrai išeina naujon dalin. Karininkas įsakė man paimti jų kai kuriuos daiktus, kuriuos gaus nuvykę į naująją dalį.

Savanoriai, nieko nelaukdami, neša savo daiktus ir jau nori perduoti man. Aš stoviu ir tyliu galvą nulei-
des, lyg būčiau stabo ištiktas. Gaila skirtis su tais

vyrais, su kuriais atvykau iš Vilniaus ir susigyvenau. Rodos, kiti nebus tokie. Juk daugiausia Vilniaus savanorių išeina į naująjį batalioną.

— Ir aš noriu kartu eiti į naująjį batalioną, juk ir aš esu Vilniaus savanoris, — iš lėto tariu karininkui.

— Prašau eiti! — lyg pyktelėjęs atsakė ir išėjo pro duris. Savo daiktus atidavėme naujai paskirtam būrininkui.

Mes išėjome, bet liekančiose kareivinėse vis dar tebesiniaukia liūdni veidai: vis dar tebėra norinčiųjų vykti į frontą.

Atvykę į atskirąjį batalioną, radome virte verdantį darbą. Visi skubiai rengėsi vykti į frontą. Kitą dieną išėjome pirmą kartą atlikti šaudymo pratimų iš šautuvų, o kovo 30 d. iš kulkosvaidžių. Suklegėjo į taikinius kulkosvaidžiai; karininkai išmetė keletą granatų. Šis vaizdas dar labiau pakėlė savanorių kovos dvasią.

Atlikę šaudymo pratimus iš kulkosvaidžių, rikiuotėje grįžome atgal. Mes, atvykusieji iš Kauno komendantūros, buvome įskirti į II būrį. Pirmasis būrys buvo sudarytas iš anksčiau atvykusiųjų iš etapo skirstymo punkto. Grįžtant iš šaudymų, visą laiką šalia ejęs kulkosvaidžių komandos viršininkas karininkas Pranculis sekė abiejų būrių gretas. Lyg ne jauku, kai viršininko akys seka. Rodos, nei tu, nei tavo kareiviai gerai neina, lygiavimo neišlaiko ir kitokių klaidų daro. Tačiau šis nerimas baigėsi pasitenkinimu.

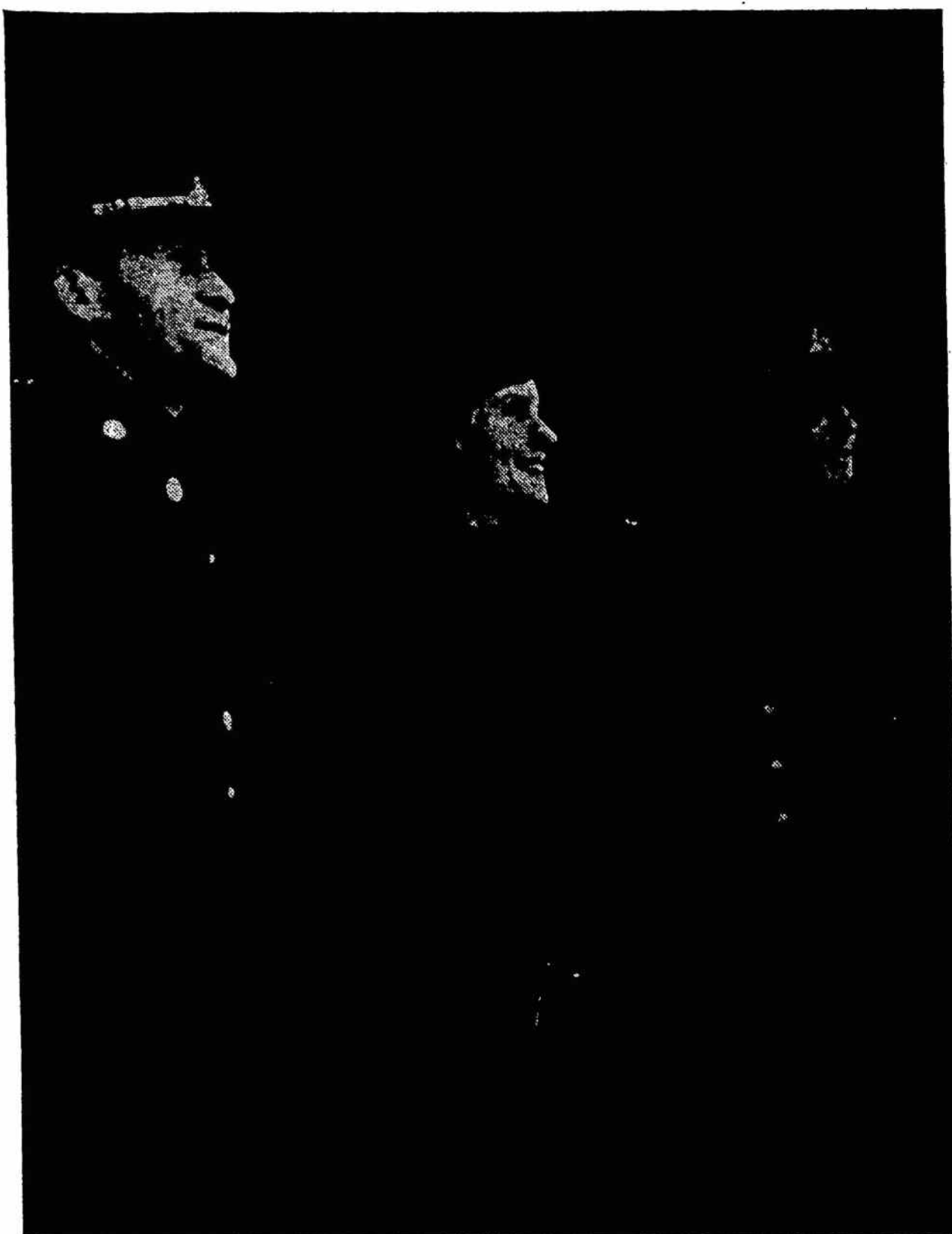
Prie kareivinių sustojus, viršininkas pasišaukia mus abu būrininkus.

— Na, dabar velnių gausime, — galvoju.

Bet išėjo atvirksčiai. Viršininkas, kreipdamasis į mane, sako: „Tamstos būrys vadinsis pirmuoju, nes kareiviai senesni, daugiau išmokyti, tad ir anksčiau teks į kautynes siūsti“. Šitokie viršininko žodžiai lyg sviestu mus patepė. Juk pagal anų metų nuotaiką buvo didžiausia garbė anksčiau patekti į kovos lauką. Bet neilgai tuo tesidžiaugėme. Dar tą pačią dieną, po pietų, mūs visą būrį išskirstė po visą komandą skyrininkų, pirmųjų ir antrųjų numerių pareigoms eiti, o mums davė visai naujokų savanorių, kurie ne tik su

5. pėst. pulko kulkosvaidininkų grupė 1920 m.

Kaune viešėjusi garsioji anglų lakūnė Jean Batten mūsų karo aviacijoje

kulkosvaidžiu, bet ir su šautuvu veikti nemokėjo. Ir su tokiais vyrais rytojaus dieną reikėjo išeiti į frontą.

Kovo 31 d. išsirikiavome žygiuoti į frontą. Sni gas taip tirštai dribo, kad kartais tiesiog negali gerai pakelti akių. Bet nuotaika kuō geriausia: visi laimingi, kad jau žygiuoja į kautynių lauką. Rengiamės vilkti į lauką savo kulkosvaidžius, kurie, kelionei paruošti, stovėjo netoli durų. Įeina bataliono vadas karininkas Škirpa, paploja per kulkosvaidžių aušintuvus ir, į mus pažiūrėjęs, sako: „Čia mano visa viltis“. Iš šių jo žodžių supratome, kad mūs kulkosvaidininkų pareigos kautynėse bus labai atsakingos.

Stovime pasirengę žygiui ir tik laukiame įsakymo. Žiūrime, kareivinių kelių nuo miesto pusės at-

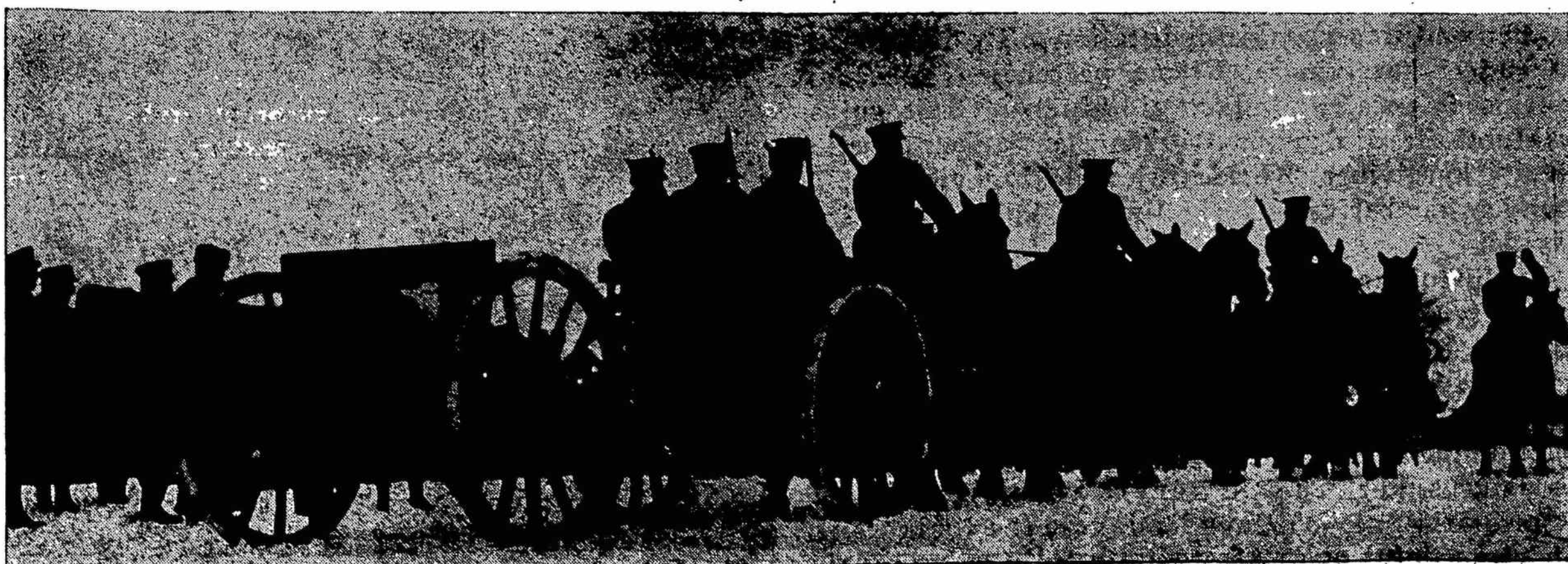
sklendžia dar vienas mūs kulkosvaidininkų, 16 metų amžiaus savanoris. Miline atsisegęs, visas sušilęs, suprakaitavęs, pailsęs, vos bekalba. Žodį tardamas, rodo, orą gaudo visa burna. Atlekia į mūs kulkosvaidžių komandos gretas ir vos neverkdamas prašo viršininką priimti ir jį drauge žygiuoti į frontą. Sako, piktuoju išsiveržęs iš komendantūros ir skubėjęs, kad nepasiliktų, nes noris drauge su kitais vykti į frontą.

Bet ir to dar neužteko. Kada jau nužygiavome į frontą ir ten apkasuose pradėjome savo naujus kovos žygius, žiūrime, kad mūsų apkasuose vėl atsirado naujų žmonių, bet jau pažįstamų iš seniau. Ogi vėl iš Kauno komendantūros išsiveržę savanoriai. Ir jie tą pat kalba, kad nenorėję jų išleisti, bet jie užsispyrę, ir tiek. O tokių buvo ir daugiau. Patys vyrai verždavosi į frontą, į kautynes. Be to, čia daug reikšmės turėdavo ir draugiškumo jausmas: vieniems draugams išvykus į frontą, likusieji jokiū būdu nerimdavo ir nenorėdavo atsiskirti. Su draugais ir pavojuose norėdavo kartu būti.

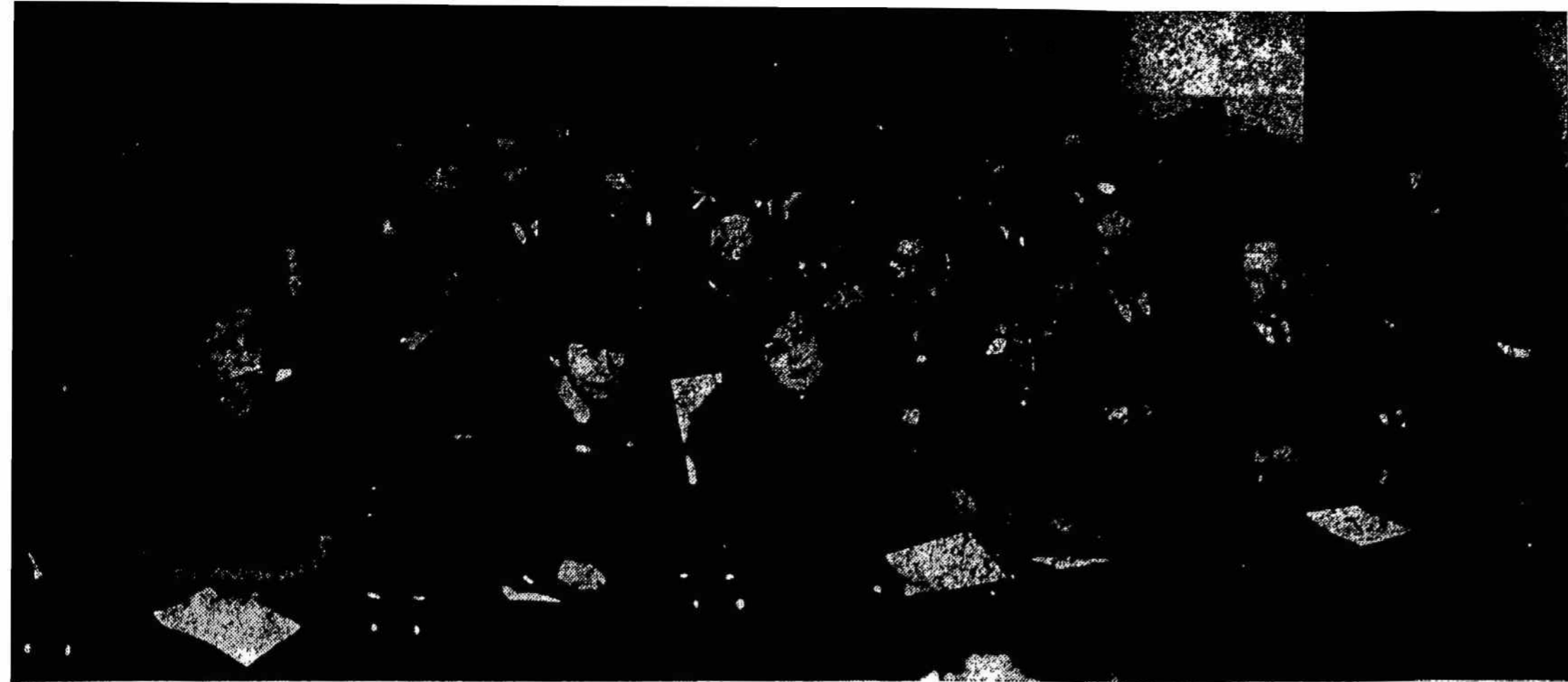
Prie šių savo atsiminimų turiu pridurti dar vieną dalyką. 1919 m. kovo 2 d. gimęs dabartinis 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulkas, iš pradžių kelis mėnesius buvo vadinamas atskirojo bataliono vardu, bet tik nuo 1919 m. birželio 20 d. oficialiai pavadintas Vilniaus batalionu. Bet mes, kareiviai, jau iš pat pirmųjų atskirojo bataliono gyvavimo dienų vadinome jį atskiruoju Vilniaus batalionu arba ir tiesiog Vilniaus (be žodžio „atskiras“). Rašydamas šį atsiminimą, žvilgtelėjau į savo 1919 m. karinį dienoraštėlį, rašytą kasdien anais laikais. Ogi ir ten trumpai pažymėta: „Kovo 28 d. Persikėlėme ant Žaliojo kalno į Vilniaus batalioną, kulkosvaidžių komandą...“

Kada oficialiai jis buvo vadinamas atskiruoju batalionu, o patys bataliono kariai jį vadino Vilniaus batalionu, čia daugiausia įtakos, tur būt, turėjo Vilniaus savanoriai ir tas faktas, kad batalionas vyko į Vilniaus frontą ir pagal anų laikų gandus — užėmus Vilnių, greičiausiai pasiliktų Vilniuje. Pirmieji kęstutėnai tikėjosi, kad jiems bus lemta likti Vilniaus įguloje ir ten Gedimino kalno bokšte saugoti lietuviškąją trispalvę. Juk ir 1919 m. sausio 1 d. pirmąjį kartą ke liant Lietuvos vėliavą Gedimino kalno pilies bokšte, iš 10 dalyvių — keturi buvo kęstutėnai. Pirmojoj garbės sargyboj prie pakeltošios vėliavos (1919 m. sausio 1—2 d.) iš šešių savanorių — trys buvo kęstutėnai.

Ats. psk. St. Butkus

75 mm lauko patranka — Tolimųjų Rytų lietuvių dovana P. L. P. Karo Mokyklai, įteikta vasario 22 d.

Estijos nepriklausomybės minėjimo iškilmingas aktas Prekybos, Pramonės ir Amatų rūmuose

Estijos nepriklausomybės minėjimas

Vasario 24 d. kukliai, nuoširdžiai Lietuvoje buvo paminėta Estijos nepriklausomybės 21 metų sukaktis. Be abejo, žymiausios minėjimo iškilnės įvyko mūsų dabartinėje sostinėje Kaune.

Kaip ir Vasario 16-ją dieną, jau iš pat ryto visas miestas pasipuošė tautinėmis vėliavomis. Tačiau ši kartą, galima sakyti, dar iškilmingiau, nes šalia mūsų trispalvės didingai plevėsavo ir baltai mėlynai tamsi simpatingosios estų tautos vėliava. Iškilmingas Estijos nepriklausomybės minėjimo aktas Lietuvių-Estų Draugijos buvo surengtas Prekybos, Pramonės ir Amatų rūmų salėje. Į šį aktą atsilankė ministras pirmininkas Vl. Mironas, Seimo pirmininkas K. Šakenis, vyriausybės nariai, diplomatinio korpuso nariai, kariuomenės vadovybė, Kaune gyveną estai ir daug kviestinės visuomenės.

Iškilmingąjį aktą atidarė Lietuvių-Estų Draugijos pirmininkas Valstybės Tarybos narys J. Vileišis. Kalbėtojas savo žodyje pažymėjo, kad nuolat tamprėjančios Baltijos tautų santarvės niekas neišardys ir nesugriaus. Visos trys Baltijos tautos vienybėje kuria savo ateities laimingą gyvenimą. Toliau, sugriežus Lietuvos ir Estijos tautų himnus, kalbėjo užsienių reikalų ministras J. Urbšys. Pradžioje ministras pažymėjo, kad prieš savaitę visas mūsų kraštas ir visi svetur gyveną lietuviai ir Lietuvos draugai paminėjo 21-ją Lietuvos nepriklausomybės sukaktį. Iš spaudos ir iš dalyvavusiųjų pasakojimo žinome, kokių širdingumu, draugiškumu tą mums brangią sukaktį drauge su mumis paminėjo ir estų tauta. Laisvas lietuvis visada buvo ir tebėra jautrus bei ištikimas draugiškumui. Laisvės meilė ir ištikimybė — du bruožai glūdį mūsų gyslose ir jaudiną mūsų širdis.

Šį rytą prie namų iškėlėme savąsias ir draugų vėliavas. Minties priemonėmis nusiuntėme į šiaurę savo sveikinimus, savo džiaugsmo jausmus estų tautai. Dabar čia susirinkome, kad iškilmingai, bet prastais žodžiais pasakytume, kad mes gyvename jūsų, estai, džiaugsmą panašiai, kaip jūs tai prieš savaitę darėte mūsų atžvilgiu. Mūsų santykiuose su estais, be politinio draugingumo, žymu dar ir tautų bičiulystės. Po 21 metų nepriklausomų santykių, Lietuva ir Estija turi teisės rimtai pasidžiaugti, galėdamos konstatuoti savo bičiulystę, kuri tautoms yra lygiai brangus išsigijimas, kaip paskiram žmogui, kada jis laimi sau draugą.

Toliau ministras trumpai ir vaizdžiai peržvelgė nepriklausomosios Estijos politinius, kultūrinius ir

ekonominius laimėjimus ir baigdamas palinkėjo, kad kiekvienai naujai nepriklausomo gyvenimo metai būtų Estijai vis didesnės šlovės, vis galingesnio tvirtumo ir vis pilnesnės laimės metai. Taip pat pasveikino Estijos pasiuntinį Lietuvai poną Warmą, prašydamas perduoti Estijai šiuos Lietuvos jausmus ir linkėjimus.

Po ministro J. Urbšio kalbos toliau kalbėjo Estijos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministras Lietuvai A. Warmas, kuris tarp kita ko pareiškė: Estija, Lietuva ir taip pat mūsų bendras kaimynas Latvija, yra mažos, tačiau turinčios fiziškai ir dvasiškai sveikas, pirmyn besistengiančias tautas. Nėra nieko logiškesnio, kaip tų trijų kaimyninių valstybių glaudus tarpusavinis bendradarbiavimas. Bet šis bendradarbiavimas, norint pasiekti tikro tarpusavio vertinimo, privalo reikštis žodžius atitinkančiais teigiamais darbais. Su tam tikru iškilmingumu mūsų nepriklausomybės švenčių atžymėjimas, be abejo, padeda, kad mūsų valstybiniai rezultatai, o taip pat valstybiniai reikalavimai gyvai įsisąmonina. Tebūnie tai drauge mūsų tautų drauginguosius jausmus pagyvinančiais faktoriais.

Toliau kalbėjo Estų-Lietuvių Draugijos pirmininkas A. Uessonas, pažymėdamas, kad jis, kaip senas Lietuvos draugas, turi ypatingą džiaugsmą būti čionai tarp mūsų, kad dar kartą gali įsitikinti Lietuvos simpatija ir nuoširdumu Estų tautai jos nepriklausomybės šventės proga. Dažnas Lietuvos aplankymas jam davęs progos arčiau stebėti ir stebėtis Lietuvos pasiekimais, atstatant savąją valstybę. Jaunos valstybės turi daug bendrų problemų, kurių išsprendimas reikalauja didelės kūrybinės dvasios. Stiprindami ir gilindami Lietuvos ir Estijos visuomenių ryšius ir draugystę, stiprinsim mes ir valstybių augimą bei taikingą plėtojimąsi. Per 20 nepriklausomo gyvenimo metų Lietuvos ir Estijos visuomenės abipusiškame susiartinime yra padariusios didelę pažangą. Nuoširdi ir atvira atmosfera yra svarbiausias veiksnys glaudžiam bendradarbiavimui.

Baigdamas A. Uessonas pažymėjo: „Ir šiandien čia, prieš gausingą Lietuvos visuomenę, aš turiu garbę pasveikinti Lietuvių-Estų Draugiją ir visą lietuvių tautą, ir, perduodamas jai Estijos visuomenės, Estų-Lietuvių Draugijos ir mūsų sostinės Talino nuoširdžiausią padėką už šią gilią simpatiją ir nuoširdumą, kuriuo Lietuvoje pažymima mūsų tautinė šventė, tariau — tesiplėtoja lietuvių ir estų tautų susiartinimas ir viena antros supratimas! Tegyvuoja laisvoji Lietuva!“

Toliau žurn. J. Paleckis skaitė paskaitą apie Estijos kultūrą ir savo eilėrašį „Žemaitis Estijoje“.

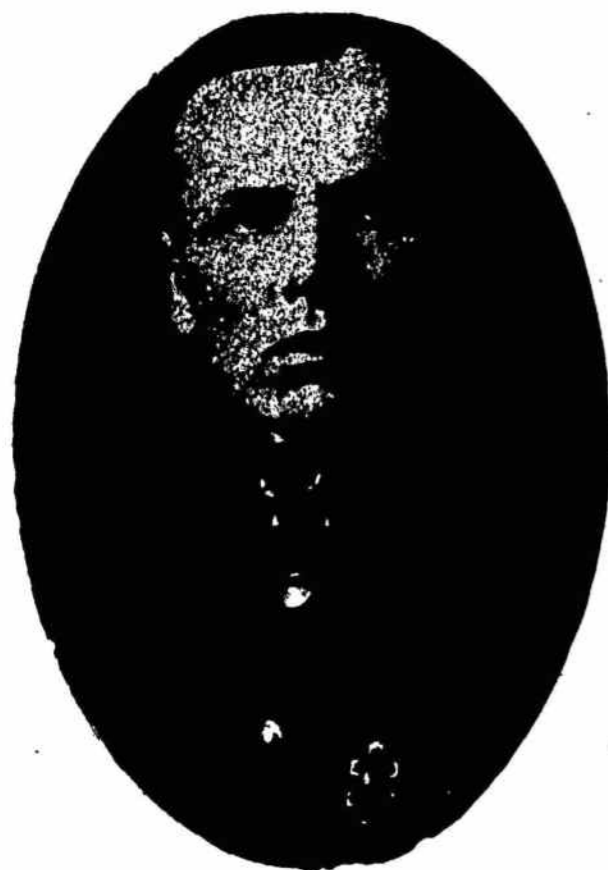
Iškilmingam aktui pasibaigus buvo koncertinė dalis, kurioje dalyvavo mūsų operos solistai.

Šiais metais Estijos nepriklausomybės sukaktį atitinkamu iškilmingumu paminėjo kariuomenė ir visos Lietuvos gimnazijos, mokyklos, akademinis jaunimas, o taip pat valstybės radijofonas ir mūsų spauda.

NARSIEJI VYRAI

Kęstutėnų 4 kuopa ties Vaitkaičių kaimu

Viršila Petras Radykas gimė 1893 m. balandžio 28 Kaune. Svetimiesiems tarnauti nenorėjo, todėl, kai 1913 metais buvo šaukiamas stoti į rusų kariuomenę, Radykas nusprendė jos išvengti ir mėgino iškelti į Ameriką. Bet nelegaliai norint pereiti rusų-vokiečių sieną, netoli Virbalio rusų pasienio sargyba jį sučiupo. Žandarai tuoj jį sukaustė geležimis ir etapo būdu pėsčią nugabeno į Kauną, iš čia į Jonavą, ir vėl atgal į Kauną. Pagaliau Kaune buvo paimtas į kariuomenę ir paskirtas į 7 pėst. Suomijos pulką.

Buv. 4 kuopos vadas
ats. kpt. Pr. Grigas

Buv. 4 kp. kuopininkas
ats. vrs. P. Radykas

Kitais metais kilo Didysis karas. Išvykęs į frontą, P. Radykas tuoj pasižymėjo drąsa ir sumanumu. Už tai netrukus buvo pakeltas į viršilos laipsnį ir apdovanotas šv. Jurgio kryžiumi ir kitais garbės ženklais. Pirus rusų kariuomenei, P. Radykas laikinai gyveno Ekaterinoslavo mieste. Kas tada dėjosi Lietuvoje, jis nieko nežinojo, kol visai netikėtai viename ukrainiečių laikraštyje aptiko žinutę su tokia antrašte: — „Lietuvos pulkai narsiai kaujasi prie Ukmergės“. Ši žinutė viršilą Radyką giliai sujaudino ir sustiprino jo pasiryžimą pasiekti savo Tėvynę. Po daugelio dienų vargingos kelionės, viršila Radykas pagaliau pasiekė Alytų ir prisistatė Alytaus karo komendantui. Komendantas jį prašė leidimo pasiekti Kauną, kur pasimatęs su namiškiais, paskiau galėtų stoti į mūsų kariuomenės eiles.

Viršila Radykas, būdamas rusų kariniais drabužiais ir neturėdamas atitinkamų dokumentų, iškart susidūrė su sunkumais. Jis negalėdamas įrodyti kas esąs, iškart buvo įtartas, tik kai tiksliai nusakė Kauno gatves ir kitas svarbesnes vietas, gavo leidimą grįžti į Kauną.

Pasimatęs su savaisiais, stojo į kariuomenę ir buvo paskirtas į Vilniaus batalioną (dabar 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulkas). Tarnaudamas pulke, dalyvavo kautynėse ir bermontininkų fronte pasižymėjo drąsumu ir sumanumu.

Būdamas 4 kuopos viršila, 1919 m. lapkričio 21 d. viršila Radykas gavo kuopos vado įsakymą su būriu

užimti Mūrų dvarą. Netrukus dvaras buvo apsuptas ir užimtas, tačiau jame bermontininkų nebebuvo, nes jie, pajutę pavojų, laiku suspėjo iš dvaro pasprukti. Dvare viršila rado tik du šautuvus ir du parabelius, kuriuos priešas nesuskubo pasiimti. Viršila Radykas, dvare maža ką pešęs, tuo nesitenkino. Tikėdamasis, kad priešas gali būti susimetęs nuo dvaro netoli esančiame Vaitkaičių kaime, pasiryžo tą kaimą užimti.

Artindamasis prie kaimo, viršila Radykas susitiko su priešų sargybomis, kurios į būrį paleido stiprią šautuvų ir kulkosvaidžių ugnį. Viršila Radykas greit susiorientavo kas daryti. Jis tuoj išdėstė savo būrį taip, kad priešas nežinojo į ką pirma šaudyti. Priešo sargyba atsišaudydama slinko į patį kaimą, o viršilos Radyko būrys pradėjo supti kaimą. Staiga pradėjo nepaprastai tirštai snigti. Dabar buvo kiek blogiau, nes sniegas slėpė priešą. Viršilos Radyko būrys, nenorėdamas paleisti priešą iš akių, pradėjo jo sargybom gulti ant kulnų, kol pagaliau priešas suniro į kaimą. Viršilos būrys staiga puolė kaimą. Priešas turėjo tik vieną išėjimą iš kaimo, kuris taip pat buvo gana nepatogus, nes iš kaimo turėjo nešdintis gana ilgoką kelią prieš kalnelį. Visi kiti patogesnieji išėjimai jau buvo užkirsti.

Priešas, matyt, suprasdamas nepatogią padėtį, iš kaimo trauktis neketino, bet tikėdamas atsispirti, smarkiai gynėsi. Iš pradžių priešas šaudė iš paties kaimo, bet vėliau susimetė pas tris ūkininkus ir iš jų namų be pertraukos šaudė. Netrukus iš vieno ir kito namo besiginą bermontininkai pasidavė, bet iš trečiojo namo ugnis vis dar nemažėjo. Šiame name buvęs bermontininkų karininkas savo kariams įsakė laikytis iki paskutiniųjų. Pagaliau karininkas spruko lauk ir mėgino iš kaimo pabėgti. Bet čia pat susitiko su dviem mūsų vyrais. Šie vyrai bermontininkų karininką čiupo į savo rankas ir pareikalavo pasiduoti. Karininkas, matyt, buvo labai drąsus ir tvirtas vyras. Jis, vietoj iškelti rankas, nepaprastai vikriai šautuvo buožę smogė vienam mūsų kariui, ir jau buvo beužsimojęs kitam. Bet pirmasis, greit atsigavęs, iš naujo puolė karininką. Šis dar stipriau pasipurtė ir vėl iš mūsų karių ištrūko. Ši žūtbutinė ir kruvina kova taip vikriai vyko, kad šautuvu ar durtuvu nei priešas, nei mūsų kariai nebegalėjo veikti. Šitas peštynes netrukus pamatė viršila Radykas. Jis per pačią ugnį šoko savo vyrams į pagelbą ir žaibo greitumu įrėmė durtuvą prieš karininkui į pasmakrę. Iš priešų rankų tuo pačiu akimirksniu šautuvas iškrito ir rankos pakilo į viršų. Lietuviai norėjo paimti gyvą priešą į nelaisvę, ir todėl ši kova užtruko. Tik vėliau mūsų kariams buvo neaišku, kodėl toks drąsus vadas pirmas pabėgo iš namo, palikęs savo kareivius gintis.

Ir trečiajame name, karininko palikti kariai, taip pat neilgai priešinosi. Kol pasibaigė šios grumtynės, nustojo priešinėsi ir troboje likę priešų kariai. Viršila Radykas griežtai pareikalavo priešą pasiduoti ir netrukus nutilo šūviai iš trobos. Tuoj iš namo išėjo bermontininkai ir pasidavė. Karininkas, matydamas savo pasiduodančius karius, iš pykčio kramtė savo

lūpą. Surinkęs visame kaime apie 16 bermontininkų, viršila Radykas dar nebuvo patenkintas. Jo žiniomis, kaime turėjo būti visa priešų kuopa. Kur dingę kiti, viršila pradėjo klausinėti ūkininkų. Pagaliau paaikšėjo, kad viena šio kaimo mergina, mylėdama vieną bermontininkų vyresnįjį, suspėjo jam laiku pranešti apie mūsiškių artėjimą. Iš merginos bermontininkai gavę kiek perdėtų žinių: ji juos suklaidino, sakydama, kad lietuvių be galo daug slenka kaimo link. Priešas, akylai patikėjęs, iš kaimo pasitraukė; liko tik atkaklesnieji, nes jie buvo likę kaime dar šio to pasiplėšti, ir tik vėliau manė pasitraukti. Bet čia jie suklydo, nes viršila Radykas staiga puolė kaimą.

4 kuopa išvaliusi kaimą, gavo žinių, kad netrukus Tauragės link važiuos bermontininkų traukinys. Kuopa, ilgai nedelsdama, paskubomis nutraukė prie geležinkelio. Tuoju vienoj vietoj, per keliolika metrų, išardė geležinkelį. Kuopos kariai, pasirinkę tinkamą poziciją, sugulė ir laukė traukinio. Valandėlę pagulėję pasijuto, kad jie visi storai apsnigti, ir todėl jautėsi puikiausiai užsimaskavę.

Staiga išgirdo ir traukinio bildesį. Viršila Radykas savo būriui įsakė, kad kol vadas neduos ženklo, tegul nė vienas nedrįsta iššauti. Traukinys atūžia visu smarkumu, ir jau čia pat. Būrys pradeda nervintis ir jau nori paleisti pora salvių į traukinį, bet viršila Radykas ženklų griežtai įspėja būrį laikytis pirmų šio jo įsakymo. Netoli išardytos vietos traukinys sulėtino greitį. Būrys manydamas, kad mašinistas pastebėjo išardymą, vėl ištiesė savo šautuvus ir sužiūro į viršilą Radyką, laukdami ženklo. Bet snigo neapsakomai tirštai, todėl mašinistas, matyt, šių žabangų nepastebėjo, nes traukinį vėl greičiau paleido.

Nė minutės nepraėjo, ir garvežys, didžiausiu triukšmu smogęs į išardytą vietą, pervirto ant šono. Staiga traukinys kilo sąmyšis. Bermontininkai iš vagonų ritosi strimagalviais lauk pažiūrėti kas pasidarė. Tada buvo duotas ženklas, ir mūsiškių šautuvai sušaukė. Priešų kariai vieni puolė atgal į vagonus, o kiti krito ant žemės. Lietuviams neilgai teko šaudyti, nes priešas tuoj sutiko pasiduoti. Pakilę nuo žemės apie 20 priešų kareivių, iškeltomis rankomis nuo traukinio traukė prie būrio. Viršila abejodamas, ar dar daugiau nėra likę vagonuos, neskubėjo iš savo vietos kilti, kol pagaliau įsitikino, kad čia visi priešai. Tai buvo 20 su viršum vyrų. Viršila su savo žmonėmis apieškojęs traukinį, rado 1 kulkosvaidį, keliolika šautuvų ir kitokio karinio grobio.

Už šias kautynes viršila Radykas apdovanotas Vyčio kryžiumi.

Aukščiau minimus žygius aprašiau remdamasis virš. P. Radyko atsiminimais. Jis mini daugiausia savo vadovaujamo būrio žygius, o kitų 4 kuopos būrių veikimo nepaliečia. Taigi, kad būtų aiškesni visos kuopos žygiai šiose kautynėse, čia įdedu ir archyvinės medžiagos, paimtos iš Vyčio kryžiumi apdovanojimo lapų. Už pasižymėjimus šiose kautynėse buvo apdovanoti Vyčio kryžiais 4 kuopos vadas vyr. ltn. Pranas Grigas, vrš. Petras Radykas ir būrininkas Leonas Noršys.

Apdovanojant vyr. ltn. Grigą šiaip rašoma: „4 kuopos vadas vyr. ltn. Pranas Grigas, gimęs 1889 m. Raseinių aps., Šiluvos vl. Jis 1919 m. lapkričio 20 d., būdamas su 4 kuopa Daužnagių km., vakare gavo įsakymą užimti Šiaulaičių ir Vaitkaičių km. Naktį, 23

val., išvyko Šiaulaičių link. Kelyje sužinojęs iš žvalgų ir vietos gyventojų, kad Šiaulaičių km. yra bermontininkų, rytą, tik pradėjus aušti, prisiartinio prie kaimo trobesių ir išskleidęs kuopą grandinėn, pradėjo supti kaimą. Namas, kuriame buvo bermontininkų 6 žmonių sargyba, buvo staiga apsuptas ir, nežiūrėdamas į šaudymą pro langus, pats kuopos vadas vyr. ltn. Pr. Grigas, prišliaužęs prie namo, sviedė į vidų rankinę granatą. Bermontininkai tuoju pat išmetė ginklus ir pasidavė. Antrame name tokiu pat būdu buvo paimtas bermontininkų leitenantas. Likusieji priešų kareiviai, pajutę, jog jie apsupti, netvarkoje pabėgo, palikdami 2 kulkosvaidžius, iš kurių vienas buvo sugadintas, o kitas visai sveikas. Be to, buvo paimta 4000 vokiškųjų šovinių su kaspinais, 15 dėžučių kaspinams, 2 dėžutės vandeniui, 30 rankinių granatų su kapsuliais, 6 šautuvai, 6 kareiviai ir 1 karininkas su pasiuntiniu.

Šiaulaičiuose sužinojęs, kad Vaitkaičių km. yra apie 200 bermontininkų, negaišdamas padalijo kuopą į 3 būrius. Vieną būrį, virš. Radyko vadovaujamą, pasiuntė į Vaitkaičius iš dešinės; antrąjį būrį, būrininko Noršio vadovaujamą, pasiuntė tiesiog Vaitkaičių link, o su trečiuoju būriu pats kuopos vadas puolė Vaitkaičius iš kairės pusės nuo Tytuvėnų, kur buvo sukongcentruotos vyriausios priešų jėgos. Nors priešas iš Šiaulaičių savųjų buvo perspėtas ir buvo gerai įsitvirtinęs, bet staiga iš trijų pusių puolamas, netvarkoje pradėjo trauktis. Drauge pasiėmė ir savo sužeistuosius. Mūsų 4 kuopa jokių nuostolių neturėjo.

Lapkričio 22 d. vyr. ltn. Grigas gavo įsakymą suardyti geležinkelį. Tik ką suardęs, pastebėjo besiarantinę priešų garvežį su vienu dengtu vagonu. Tada vyr. ltn. Grigas, išskleidęs kuopą grandinėn, prisiartinusį traukinį apšaudė. Priešas nepastebėjo išardyto geležinkelio, ir garvežys nuėjo nuo bėgių. Atsišaudydamas priešas pabėgo į mišką, palikdamas garvežį ir vagoną“.

Apdovanojant kryžiumi vrš. Petrą Radyką, šiaip apie jį rašoma: „1919 m. lapkričio 21 d. 9 val. rytą vrš. Radykas gavo kuopos vado įsakymą užimti su būriu Mūrų dvarą. Nuvykęs į Mūrų dv., priešų nesurado, todėl traukė Vaitkaičių link, toliau vykdydamas skirtąjį uždavinį. Artėdamas prie Vaitkaičių km., vrš. Radykas susitiko su priešų sargybomis. Nežiūrėdamas į smarkią priešų šautuvų ir kulkosvaidžių ugnį, su būriu slinko pirmyn, priversdamas priešą pasitraukti. Geriausiai atlikęs uždavinį, vrš. Radykas toliau persekiojo priešą“.

Apdovanojant kryžiumi būrininką Leoną Noršį, šiaip apie jį rašoma: „1919 m. lapkričio 21 d. kuopai gavus uždavinį užimti Vaitkaičių km., būrininkas Noršys su būriu buvo pasiūstas keliu Vaitkaičių link. Susitikęs priešų sargybą puolė ją. Sargyba kurį laiką gynėsi kulkosvaidžių ir šautuvų ugnimi, bet neišlaikiusi Noršio vadovaujamo būrio puolimo, pasitraukė. Būrininkas Noršys, susitikęs daug didesnes priešų jėgas ir smarkiai jo kulkosvaidžių ir šautuvų apšaudomas, su savo būriu įsitvirtino, prisitaikęs prie vietos. Apšaudydamas priešą ir neišleisdamas jo iš akių, būrininkas Noršys laukė tolimesnių kuopos vado įsakymų. Kai kuopos vadas su kitu būriu pradėjo supti kaimą iš kairės, būrininkas Noršys puolė įsitvirtinusių priešų ir privertė jį su nuostoliais pasitraukti iš užimtosios pozicijos“.

Šis pamiršto dienyno

Jau seniai šios dienoraščio nuotrupos yra patekusios į mano rankas. Jas parašė vienas 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulko 2-os kuopos karys. Jose aprašomi įvykiai siekia 1920 metų rudens laikotarpį. 5-tas pėst. pulkas tuomet kovėsi Seinų, Gibų bare. Visuose pulko kautynių veiksmuose drauge su pulku dalyvavo ir 2 kuopa. Dienoraščio nuotrupų autorius, matyt, taip pat yra visų šių kuopos veiksmų aktyvus dalyvis. Jis juos smulkmeniškai ir aprašo.

1921 m. dienoraščio nuotrupų autorius, kaip savanoris, išėjo iš kariuomenės atsargon. Kelias savo dienoraščio nuotrupas jis perdavė man, prašydamas paskelbti jas spaudoje. Jo manymu, jos būsiančios įdomios ir kitiems kęstutėnams. Ilgai aš jo prašymą įvykdyti negalėjau, nes įteiktos dienoraščio nuotrupos buvo kažkur pradingę. Tik dabar, tarp sulipusių lauko knygutės lapų, netikėtai jas suradau. Vykdydamas autoriaus norą, skelbiu jas kęstutėnams ir leidžiu toliau byloti pageltusiems dienoraščio nuotrupų lapams.

1920 METAI

Rugsėjo 17 d.

Naujas vadas. Nesiseka mūsų 2-rai kuopai su vadais. Tikrasis kuopos vadas kapitonas Remėza — guli sunkiai sužeistas į vidurius Karo Ligoninėje. Sužeidė jį liepos 15 dieną smarkiose kautynėse su lenkais. Tuomet mūsų pirmas batalionas vyko traukiniu į Vilnių. Mat, bolševikų sumušti, lenkai gaivališkai bėgo. Turimomis žiniomis, iš Vilniaus jie jau buvo pasitraukę. Važiavom dainuodami ir su jokia priešu susitikti nesitikėjom. Bet išėjo kitaip. Staiga Jateliūnų kaimo ir Panerių folvarko laukuose mūsų traukinį užpuolė lenkai. Ką gi, susikibom nepaprastai aršiai. Ir nors kelią sau į Vilnių pravalėm, bet vado netekom...

Iki šiam laikui kuopos vado pareigas laikinai ėjo vyresnis kuopos karininkas ltn. Žalys. Dabar gi vėl, po vakar dienos kautynių, nauju kuopos vadu paskirtas III-čio būrio vadas j. ltn. Brusokas. Ar ilgai jis vadovaus antrajai kuopai?..

Gulime apkasuose. Šalta ir drėgna. Dangus, atrodo, nori verkti. Bet visa tai būtų vieni niekai, jei būtume pavalgę. Dabar nuo vakar dienos ryto šilto valgio burnoj neturėjom. Ir duona pasibaigė. Kaip bus toliau?

Pasisekusios kautynės. Nors ir nevalgę, bet patenkinti: vakar dienos kautynėse apgynėm savo pozicijas. Kautynės įvyko: ežerų Galadus, Dusajcis, aukštumose 174, ežero Holny riboje. Lenkai norėjo mus nustumti nuo šių ežerų pietinės tarpvietės į šiau-

rę. Todėl jie mus puolė. Puolė netikėtai, nes turėjo prieigą — miškelį, kuriuo prisidengdami galėjo prislinkti visai arti mūsų pozicijų.

I-mas ir II-as būriai lenkų puolimo neatlaikė ir buvo nublokšti. I-mas būrys pradėjo trauktis į Ogrodnikų kaimą, o II-as — Krasnogrūdos folvarko kryptimi. Padėtį išgelbėjo III-as būrys. Jis kaip įkibo į jam skirtos gynimosi pozicijos kalnelį, esantį į pietų rytus nuo aukšt. 174, tai nė iš vietos nepajudėjo. Ne tik sėkmingai atmušė lenkų puolimą savo bare, bet dar, padėdamas I-mam ir II-ram būriams, puolančius lenkus pavaišino sparnine ugnimi. Lenkų puolimas sugniužo. I-mas ir II-ras būriai kontraktavo ir vėl užėmė savo pozicijas.

Kad mūsų kuopai pasisekė apginti visą vietovės plotą tarp ežerų Galadus ir Holny, tai III-čio būrio nuopelnas. Nuostabūs vyrai to III-čio būrio: ir jų vadas, ir jie visi — maži, kaip pipirai, bet užsispyrę ir narsūs neišpasakytai.

Priešpiečiai. Kuopos viršila išsiuntė žvalgus Štabingių kaimo kryptimi. Žvalgybos uždavinys — išaiškinti lenkų laikomą ribą, t. y., kur randasi jų prekiniai daliniai ir kokias vietas jie yra užėmę. Žvalgybon siunčiami tik savanoriai. Ir aš pareiškiau norą eiti žvalgybon, bet manęs viršila neleido. Sako, pavėlinai pasisiūlyti, nes norinčių buvo perdaug.

Sėdžiu savo apkase. Ramu. Visame fronte šaudymo nesigirdi. Neturėdamas ką veikti, susižymiu paskutinius įvykius savo užrašų knygutėn. Kam aš tai darau? Tikslu nematau, bet jaučiu malonumą tai darydamas. Gal būt ir šie užrašai kada nors bus naudingi...

Nugrubo rankos. Šaltis visą kūną purto. O valgyti dar labiau noriu. Matyt, ir kiti kareiviai valgyti nori, nes pradėjo riebiau keiktis. Tai pirmas požymis, kad jie yra nepatenkinti. Murmėjimų nesigirdi, nes tai pas mus fronte nėra priimta. Vis tik nesuprantu, kodėl taip ilgai nėra ryšio su bataliono štabu. Kaip nutrūko jis vakar dienos kautynių metu, tai ir negalim susirišti. Pirmiau ryšys ėjo plentu per Ogrodnikų kaimą, o dabar tą vietą apšaudė lenkai. Tur būt, todėl ir ryšio nėra, ir valgyti mums neatveža.

Naujas kuopos vadas leido pasikasti bulvių. Jų čia gana dideli plotai. Bet niekas jomis nesirūpina. Gyventojų aplinkui kaip ir nėra. Jie pasitraukę toliau nuo fronto. Tad ir nėra kam bulvėmis rūpintis. Tur būt, jos nekastos ir žiemos šalčių susilauks.

Būrininkai bulvių kasimo reikalą taip sutvarkė: paskyrė iš skyrių po du laisvesnius kareivius. Jie tu-

rėjo ne tik bulvių prikasti, bet ir jas išvirti, ar iškepti. Paskirtieji šio darbo ėmėsi labai mielai. Gal per pusvalandį, bulvių tiek prikasė, kad jų užtektų ne vienos, bet dviejų kuopų žmonėms pavalgydinti.

Kadangi paruošti bulves valgiui nebuvo jokių priemonių, buvo nuspręsta jas virti katiliukuose. Šiam tikslui užpakaliniam kalnelio šlaite sukurta didelė ugnis. Ant jos iš karto buvo galima virti šešis bulvių katiliukus. Jų turi užtekti pavalgydinti vieno skyriaus žmonėms.

Bulvių virimą prižiūrėti atėjo pats viršila. Todėl tolimesnis darbas vyko dar sklandžiau. Virimą spartino dar ir ta aplinkybė, kad vanduo ir malkos buvo čia pat. Vandeni ėmė iš pašlaitėje tekančio šaltinio, o malkos buvo gautos beardant seną supuvusią pirtį.

Bulvės buvo verdamos su lupynėmis. Išvirus vienai katiliukų pamainai, bulvių kareiviams nedalino, bet kaitė kitą katiliukų pamainą. Išvirtas bulves pylė į krūvą ant antklodės, patiestos netoli ugnies. Taip buvo darbuotasi apie tris valandas. Per šį laiką pasisekė išvirti ir, iš dalies, iškepti visas prikastas bulves. Kepama buvo tik atsiradus pakankamai žarijų.

Baigus šį darbą, viršila įsakė jį dirbusiems kareiviams vykti į apkasus ir atnešti tiek katiliukų, kad jais iš karto galima būtų bulves pernešti į apkasus žmonėms. Kai sugrįžo siųsti kareiviai katiliukais nešini, viršila dalino jau baigiančias atšalti bulves ir kalbėjo:

— Tai tik priešpiečiai! Pietus gausime vakare. Tuomet atvažiuos virtuvė.

Kareiviai džiaugėsi. Žinoma, juos džiaugsmas ėmė ne dėl to, kad vakare atvažiuos virtuvė ir jie gaus kaip reikiant pietus, bet dėl to, kad dabar kiekvienas gavo po keturiolika virtų su lupynėmis bulvių.

Loviu per ežerą... Jei kitas tvirtina, kad lovys mėšai sūdyti daugiau niekam netinka, kaip tik savo paskirčiai — labai klysta. Reikiant juo galima perplaukti gan didelius vandens plotus. Tai man pačiam praktikoje teko įsitikinti. Po bulvinių priešpiečių, tokiu gan dideliu mėšai sūdyti loviu aš pervežiau naują kuopos vadą per Holny ežerą. Plaukti per ežerą buvo tikras reikalas, nes rytiniame jo krante, Holny Mejeros dvare, stovėjo bataliono štabas. Reikėjo nuvykti į bataliono štabą ir painformuoti bataliono vadą apie negalėjimą palaikyti ryšį plentu per Ogradnikų kaimą, o taip pat pranešti, kad kuopos kareiviai jau antra diena yra nevalgę ir sužinot, kur randasi kuopos gurguolė, o svarbiausia — virtuvė. Kitų gi susisieki-mo priemonių nebuvo. Visi laiveliai iš vakarinio Holny ežero kranto, saugumo sumetimais, buvo nuplukdyti į Holny Mejeros dvarą prie bataliono štabo. Žinoma, į bataliono štabą galima buvo nuvykti ir pro šiaurinį Holny ežero galą, aplinkiniu keliu, pro Dunicos folvarką. Bet tai buvo tolimas, maždaug septynių kilometrų, kelias. Juo vykti — reikėjo sugaišti (nuvykti ir grįžti) kokias keturias valandas laiko. O plaukiant per ežerą — bataliono štabas buvo visai arti. Gal koki trys keturi šimtai metrų. Tokiu būdu buvo nuspręsta vykti artimiausiu keliu, t. y. plaukti per ežerą.

Prasidėjo pasiruošimas. Pora kareivių atnešė lovį ir pliumtelėjo į vandenį. Aš jau buvau pasigaminęs iš dviejų lentgalių du irklus. Tuojaus išokau į lovį ir pradėjau su juo vandenyje manevruoti. Iš pradžių nesisekė. Tokio nepaprasto „laivo“ niekaip ne-

galėjau suvaldyti. Jis sukosi vandenyje ratu, o aš nemokėjau jo priversti plaukti reikiama kryptimi. Pagaliau suradau „paslaptį“. Norint tokiu loviu plaukti, reikia atsistoti į jo vieną galą, kad antras šiek tiek iš vandens pakiltų. Tuomet jau paprastas dalykas: tik brauk per šoną, vandenį kabindamas, o jis plauks, kur reikia.

Padaręs tokį „išradimą“, priplaukiau prie kranto ir pareiškiau, kad su tokiu „laivu“ galiu perplaukti ne tik skersai Holny ežerą, bet ir per dusyk už jį platesnį vandens plotą. Viršila iš kranto buvo stebėjęs visus mano manevrus su loviu vandenyje. Jam, matyt, jie nelabai patiko. Todėl, kai aš išlipau į krantą ir dar taip optimistiškai pareiškiau, jis mane užsi-puolė:

— Kam gi sukeliójais, kaip... vandenyje?

— Tai tik iš pradžių, Tamsta viršila! Vėliau jau plaukiau, kur norėjau.

Viršila numykė kažką po nosim ir įsakė man plaukimui per ežerą taip pasirengti: nusiimti milinę ir nusiauti batus. Ir milinę, ir batus turėjau palikti ant kranto. Tokį įsakymą jis davė atsargumo dėliai. Mat, jei apsiversčiau su loviu ežere, taip apsirengęs laisviau galėčiau plaukti ir lengviau išsigelbėčiau. Kuopos vadas per ežerą plaukė taip apsirengęs, kaip ir aš. Bet savo batus jis įsidėjo į lovį, o bintus — į munduro kišenes.

Kai ant skersai lovio ties viduriu padėtos lentos atsisėdo kuopos vadas, o aš atsargiai iširepečkinau į lovio galą — prasidėjo plaukimas. Vienas basas kareivis, pasiraityjęs iki kelių kelnes, pastūmė mus nuo kranto. Aš pradėjau irtis. Bet vos užkabinau du ar tris kartus vandenį iš vieno lovio šono — lovys pradėjo sukstis į priešingą pusę. Turėjau lentgalį — irklą perkelti į kitą lovio pusę ir čia irtis, kad atitaisyčiau plaukimo kryptį. Ir taip irimą bekaitaliodamas, plaukiau pirmyn. Bet koks plaukimas. Tai buvo tikras murgdymas vandenyje. Ir tai dar būtų buvę pusė bėdos, jei nereikėję būt laikyti lygsvaros. Su ta lygsvara buvo blogiausia. Šiek tiek pajudėsi netaip, ir semiasi vanduo į lovį. O, rodos, plaukti duobtinu laiveliu ir lygsvarą laikyti, prie Neries beaugdamas, iš mažens gerai buvau įpratęs. Dabar nesisekė. Pykau ant savęs ir karščiauvaisi. Perkeldamas irklą iš vienos lovio pusės į kitą, kartais tokį staigų judesį padarydavau, kad lovys tik tik neapsiversdavo. Aš net nutirpdavau. Vis gi taip vargais negalais stumdami, prisikasėm iki pusės ežero. Čia reikėjo sustoti, nes lovy buvo tiek vandens prisisėmę, kad, nenorint ežeran nugrimsti, reikėjo jį išsemti.

Aš nustojau irėsis. Kuopos vadas paėmė vieną savo batą, užlenkė aulelius ir lyg kaušu pradėjo semti vandenį. Darbas nesisekė. Viena, su batu sunku buvo pasemti didesnį vandens kiekį, antra, negalima buvo daryti staigių judesių. Ir tai, taip atsargiai besidarbuodami, vos neapsivertėm. Vienu momentu aš, užsimiršęs, atsirėmiau ranka į lovio kraštą. Lovys tuo kraštu siūbtelėjo vandenin. Iš karto prisisėmė pusė lovio vandens. Pats lovys dar labiau į vandenį nugrimzdo. Jau gal tik kokią porą centimetrų lovio kraštai laikėsi virš vandens. Šis nuotykis pagaugomis nukrėtė mano kūną. Aš taip nukaitau, kad net praktikas mane išmušė. Jei kuopos vadas nors trupučiu-ką būtų susijaudinęs — mes tikrai būtume ežeran nugarmėję. Bet jis buvo vienodai šaltas, susikaupęs. Ir už šį mano žioplumą jis ant manęs nerėkė ir nesiba-

rė. Net nenusikeikė. Tik, dar kruopščiau pradėjęs iš lovio semti vandenį, pastebėjo:

— Nesiskėteriok! Būk atsargesnis.

Aš sustingau lovio gale. Žiūrėjau, kaip vanduo lovy mažėja ir nežinojau, ką daryti. Iš sustingimo pažadino mane kuopos vado balsas:

— Na, irkimės! Vis tiek viso vandens neišsėmsim.

Aš atsiklaupiau lovio gale ir pradėjau mataškuoti irklui. Skubinau. Pastebėjau, kad ir lovys pradėjo sparčiau plaukti. Tai mane šiek tiek atkutino. Pagaliau visai nusiraminau: rytinis ežero Holny krantas aiškiai prie mūs artėjo. Pažvelgiau į kuopos vadą. Jis sėdėjo, šlapią savo batą rankoj laikydamas, ir žiūrėjo į tamsiai mėlyną vandenį. Lūpos jo, rodos, trupučiuką šypsojos. Tur būt, iš mano nerangumo juokėsi.

Kelionė artėjo prie galo. Priplaukėm švendrus. Savo irklui pasiekiau dugną. Todėl, į žemę pasistumdamas, pradėjau plaukti. Netrukus lovys išnėrė iš švendrų ir priekiniu savo galu užšoko ant kranto. Aš atsidusau ir palikau taip lovyje klūpoti, o kuopos vadas iššoko ant kranto ir, čia pat atsisėdęs, kojas audamas, man kalbėjo:

— Lipk į krantą iš šito Nojaus laivo. Toliau jau neplauksim. Pavargai, pailsėk...

Tuo laiku atbėgo prie mūs iš bataliono štabo pora telefonistų. Jie labai stebėjosi, kad mes loviu ežerą perplaukėm.

Dabar ir aš lovyje atsistojau. Stiepiasi, kiek galėjau ir galvą aukštyn kėliau. Didžiavausi, nenorėdamas pasirodyti telefonistams mulkis esąs.

Bataliono štabe kuopos vadas ilgai neužtruko.

Iš Holny Mejeros dvaro į Krasnogrūdos folvarką — grįžom kaip ponai. Mus vežė du telefonistai patogiu dviirkliu laiveliu. Vidury laivelio gulėjo telefono ritės. Taigi, begrįždami ir telefoną per ežerą prasitiesėm... Žodžiu, kuopos vado nuvykimas į bataliono štabą turėjo geriausias pasekmes. Pirmiausia buvo atstatytas nutrūkęs su bataliono štabu ryšys. Vakare į Krasnogrūdos folvarką atvyko kuopos virtuvė. Esant ryšiui, kuopos kareiviai buvo aprūpinti ne tik maistu, bet ir šaudmenimis. Ūpas visų paklio. Vėl galėjom sėkmingai kariauti.

Spalių 3 d.

Į rezervą. Mūsų antrą kuopą pakeitė iš pozicijų. Būsime bataliono rezerve. Rezervo stovėjimo vieta — Janoslavo kaimas.

Pakeisti iš pozicijų būriai renkasi į Jasnogrūdos folvarką. Kai kurie kareiviai, grįždami iš apkasų, atsineša su savim ir apkasuose vartotus daiktus. Pavyzdžiui, vienas III-čio būrio kareivis turi po pažastim susivyniojęs šiaudinį matą. Koku būdu ir kaip jis jį nusipynė, sunku pasakyti, bet jis juo didžiuojasi. Sako, pasitiesus jį į apkaso dugną, labai gerai miegoti. Gali būti. Bet kiti kareiviai iš jo juokės ir siūlė parašyti mamai, kad pūkinį patalą iš namų atsiųstų. Tuomet dar bus patogiau apkase miegoti...

Jau susirinko visi kuopos žmonės. Gurguolininkai kinko arklius. Viršila švilpia kuopai rikiuotis.

Baigiu rašyti. Reikia stoti rikiuotėn. O parašyti daug ką dar reikėtų. Nors rašyti nelabai sekasi. Kažkoks nepaprastas ūpas. Ir ne tik pas mane vieną, bet ir pas visus kuopos vyrus. Visi linksmi, patenkinti.

KARAS BAIGTAS

Spalių 4 d.

Stovime postovyje — rezerve, Janoslavo kaime. Užsiėmimų šiandien nėra. Ilsimės. Kareiviai vaikščioja pasklidę po kaimą ir šnekučiuojasi, dalindamies pergyventais kautynių vaizdais.

Pats Janoslavo kaimas skurdžios išvaizdos, bet mes jame įsikūrėme neblogai. Yra troba kuopos raštinei, erdvi senoviška klėtis — kuopos sandėliui, kimas — gurguolei pastatyti. Yra užtektinai trobų žmonėms susišildyti. Daugiau nieko ir nereikia. Gyvenk ir norėk. Aš sėdžiu vieno ūkininko klėties prieklėtyje. Klėtyje įrengtas kuopos turto sandėlis. Tikrinu kuopos turtą pagal knygas. Vėliau reikės ir aki-vaizdinį turto stovį patikrinti. Nedėkingas darbas, bet ką darysi. Kuopos vadas pavedė man tai atlikti — truks, plyš turiu ištesėti.

Dirbu pasiryžęs išvengti apsirikimų. Todėl nesukubu. Dirbti įsitaisiau kuo patogiau. Į prieklėtį įsikėliau tikrą keturkojį stalą. Dabar sėdžiu prie jo. Ant stalo guli kuopos turto knygos ir mano užrašų sąsiuvinys. Betikrindamas turto knygas, vieną kitą mintį ir sąsiuvininį įrašau. Visa tai darydamas, jaučiuos kaip koks direktorius ar generolas. Tuo labiau, kad prieš mane ant stalo ne tik knygos guli, bet ir karštos kavos katiliukas stovi. Protarpiais ją geriu pasigardžiuodamas. Ką gi? Tikras malonumas. Bet tai gali suprasti tik tie žmonės, kurie, kaip ir aš, daugiau kaip mėnesį laiko nėra patogiau prie stalo sėdėję, rašę ir valgę...

Susirinkimo trimitas. Kas per biesas? Argi vėl į apkasus? Kiemam skriste įskrido skyrininkas. Jis susijaudinęs ir vienplaukis. Pribėgo prie klėties, sustojo prieš mane ir suriko:

— Bėk! Ko sėdi! Visa kuopa prie raštinės renkasi.

— Negaliu, Tamsta skyrininke! Turiu dirbti. Be to, ir turto vieno negaliu palikti.

— Bėk! — vėl suriko jisai. — Turto galas nepaims.

— Kaip gi taip? — paklausiau.

— Ar nieko nežinai?

— Ne!

— Karas baigtas! Paliaubos su lenkais! Bus jau ir taika. Mūs delegacija į Suvalkus važiuoja...

— Argi? — nustebau ir aš tokią naujieną išgirdęs.

— Tikrai! — tvirtino skyrininkas. — Iš raštinko girdėjau. Lenkai grąžins mums Gibus, Seinus ir Suvalkus. Bus amžina taika.

Aš priėjau arčiau prie prieklėties krašto.

— Na, tai pasilik ir saugok turtą! Aš bėgu...

Tai tardamas skyrininkas prišoko prie manęs, apkabino mane ir mes, amžinos taikos ženklan, pasibučiavom. Paskum, paleidęs mane iš savo glėbio, pridūrė:

— Ką pasakys kuopos vadas, grįžęs papasakosiu.

Palikau vienas. Dirbti nesinori. Tokia nepaprasta naujiena kažkaip pribloškė mano nuotaiką.

Įsipilu kavos ir gurkšnoju. Galvoju, bet mintys nesiriša. Girdžiu kuopos kareivius šaukiant valio. Vadinasi, skyrininkas tiesą sakė:

— Karas baigtas!..

Jurgis Daina

(Žiūr. „Kario“ Nr. 8)

- Ėjome patruliuoti.
- Kur jūsų lauko sargybos?
- Lauko sargybų nėra.
- Meluoj. Sakyk!
- Nemeluoj.

Trinkūnui bolševiko balsas irgi atrodė kažin kur girdėtas. Jis prisilenkė arčiau jo veido. Išižiūrėjo ir pažino, tik negalėjo atsiminti pavardės. Tai buvo vienas jo pažįstamų sibiriečių rusų.

— Tu Trinkūnas? — Paklausė bolševikas, pažinęs savo nugalėtoją.

— Taip... O tu?

— Argi nepažįsti: aš Določovas.

— Tai kurių gi velnių tu dabar atlindai čia į svetimą žemę? Sakyk, ar daug jūsų tame kaime.

— Pustrečios kuopos. Bet čia tik maža dalis. Kiti toliau: kitame kaime. Čia tik apsauga palikta. — Nusiramindamas pasakojo Določovas. Jis prisiminė, kad Trinkūnas Sibire buvo geras žmogus. Tikėjosi, kad jei viską pasakys, ko bus klausama, tai gal jį ir paleis. Nes juk jie kadaise buvo geri pažįstami. Tik per karą visiškai išsisukyrė ir iki šiol nesusitiko.

Trinkūnas Določovu pilnai nepasitikėjo. Žinojo, kad kiekvienas priešininkas visokiais būdais stengiasi iš padėties išsisukti, apgauti, išnaudoti visas galimas aplinkybes. Ir keista jam buvo pagalvoti apie tai, kad jie vienas kitą pažino. Kaip savotiškai kartais žmonės susitinka.

— Bet žinok, Določovai, kad jei nors per plauką tu man dabar meluoj, tai nei tu, nei tavo draugas neišliksite gyvi! — Pagrasino Trinkūnas.

— Galiu prisiekti, kad nemeluoj.

— Tai sakai, kad lauko sargybų visiškai nėra?

— Ne, nėra. Tikrai nėra. Visi labai pavargę ir tik atskiri patrulininkai vaikščioja po kaimą ir pakluonėse.

— Ar jūs nepastebėjote mūsų?

— Ne. Visiškai nepastebėjome nieko.

Dar vieną kitą klausimą pateikęs Določovui, Trinkūnas jo šautuvą ir durtuvą perdavė Labučiu. Šautuvo diržą jis liepė nusegti ir juo kietai surišo Določovo rankas.

Diržys su Gražučiu visiškai panašiai buvo sutvarkę antrąjį priešo patrulininką. Trinkūnas abu juos vieną su kitu surišo ir perdavė Labučiu, įsakydamas juos be triukšmo kuo greičiausiai nugabenti kuopos vadui ir jam pranešti, kad jie pasilieka toliau žvalgyti, kad priešas neišstatęs lauko sargybų, kad šitam

kaime tėra tik dalis priešų jėgų, o didesnioji dalis Misiūnų kaime.

— Perspėk, kad šitos žinios dar mūsų nepatikrintos, o sužinotos iš šito belaisvio. — Pridėjo jis, ranka nurodydamas į Določovą.

Visas šis nuotykis įvyko per kelias minutes ir be triukšmo. Trys velniai buvo patenkinti. Tos nakties žygių buvo gera pradžia. Labutis, ranka parodęs belaisviams kryptį, eidamas užpakalyje per tris žingsnius, nusivarė juos tomis pačiomis pėdomis atgal, kuriomis jis buvo atėjęs iš savo lauko sargybos.

Trinkūnas buvo nepatenkintas, kad šitame kaime tik maža priešų dalis. Vieną kitą priešą be triukšmo sunaikinti buvo įmanoma, bet kaip sunaikinti kelias dešimtis. O jei šitame kaime pasigirs šaudymas ir granatų sproginimai, tai tuojau pat bus perspėtos Misiūnuose esančios vyriausios priešų jėgos. Jos suspės pasiruošti gintis ir kuopos uždavinys gali nepasisiekti.

... Kuopos vado nerimas virto džiaugsmu ...

— Kas daryti? — Galvojo Trinkūnas, žvitriomis akimis varstydamas naktį, kai Labučio žingsniai visiškai nutilo ir aplinkui vėl įsiviešpatavo ramybė. Trys draugai vėl gulėjo toje pačioje vietoje, ir vėl visais savo gabumais stengėsi išpėti iš kur ir koks pavojus galėtų jiems greisti. Bet visur buvo tylu.

— Bet šitų patrulininkų gali greitai pasigesti! — Topterėjo į galvą Gražučiu. Jis prislinko visiškai arti Trinkūno. Čia pat gulėjo ir Diržys. Jų milinės

buvo kiaurai peršlapusios nuo betirpstančio sniego, tačiau nei vienas jų apie tai negalvojo. Visos jų mintys, kaip žaibai, lakstė nuo vieno galimumo prie kito, neturėdamos laiko svarstyti patogumų ar nepatogumų klausimus.

— Ką darysim toliau? Kaip veiksime? — Štai kas kiekvienam visų pirmiausia rūpėjo. Trinkūnas vis dar nedavė jokio ženklo, lyg kažin ko laukdamas, o Gražutis su Diržiu norėjo veržtis arčiau prieš, įsisukti į patį kaimą. Visos švieselės tebeblygčiojo ir atrodė, kad visame kaime nieko naujo neįvyko. Trinkūnui buvo gaila, kad jis permaža teišklausinėjo Dolochovą: užmiršo paklausti, kas juos siuntė į patrulius ir kada įsakė grįžti, koks buvo duotas jiems maršrutas, ir kur vaikščioja kiti patrulininkai. Bet jeigu jis ir būtų tai žinojęs, tai vistiek negalėtų aiškiai nusistatyti, kaip reikia toliau veikti. Reikėjo žinoti kuopos vado sumanymą. Gal jis, sužinojęs, kad šitame kaime tik maža prieš dalis, ims ir pakeis savo puolimo planą? Gal mėgins šitą kaimą apeiti ir smogti į Misiūnus iš šono?

— Būtų gerai, jei dabar jis būtų čia. — Pagalvojo Trinkūnas apie kuopos vadą.

— Bet ar užtektų laiko daryti tokį didelį apėjimą? — Svarstė toliau Trinkūnas. Jis išsiėmė laikrodį ir pažiūrėjo. Buvo dvi valandos ir trisdešimt aštuonių minučių. Iki aušros dar buvo apie pora valandų. Visa kuopa dar buvo nuo kaimo per tris kilometrus. Kol ji priartės iki pakluonių, mažiausia išeis pusantros valandos. Po to beliks tik pusvalandis, ir daryti apėjimą tikrai nebeužteks laiko. O puolimą atidėti kuopos vadas tikriausiai nenorės; priešas per dieną gali sužinoti mūsų tikslus ir pasitraukti. Vadinas, vis tiek nieko kito kuopos vadui neliks daryti, kaip tik pulti. Staiga smogti visomis jėgomis ir, užėmus šį kaimelį, pulti toliau. Pasiekti Misiūnus ir sutriuškinti visų jėgų branduolį.

Padaręs išvadą, kad kuopos vadas neturės laiko daryti tolimą apėjimą į Misiūnų kaimą, Trinkūnas nutarė su savo draugais prasiskverbtį pro priešakinę prieš jėgas, kad, kai prasidės kuopos puolimas, jie būtų netoli Misiūnų. Nes šiaip ar taip, kuopa nepasiliks sėdėti pirmąjį kaimą užėmusi: ji puls toliau ir bepuldama gali susilaukti priešpuolio iš Misiūnų kaimo. Tada ateis pats lemtingiausias kautynių momentas, ir tada jų, trijų velnių, veikimas turės nusveriančios reikšmės visam puolimo pasisėkimui, jei jie iš anksto bus užėmę tinkamą padėtį ir pasiruošę iš visiškai nelauktos vietos paremti savuosius...

— Pirmyn! — Ryžtingai tarė Trinkūnas savo draugams.

— Kažin, ar jie nepasiges savo patrulininkų? — Tyliai paklausė Gražutis.

— Nesvarbu. Gali sau pasigesti ir ieškoti. Mes turim žūt būt prasiskverbtį pro juos ir atsidurtį nepertoliausia nuo Misiūnų kaimo, nes ten yra svarbiausios prieš jėgos, o čia tik maža apsaugos dalis. — Paaikšino draugams trijų velnių vyriausias.

— O gal verčiau mums apeiti šitą kaimą? — Lyg siūlydamas, lyg klausdamas tarė Diržys, nors ir pats nenorėjo, kad toks jo pasiūlymas būtų priimtas.

— Manau, kad mums pasiseks tiesiai prasiskverbtį. Bus ir trumpiau, ir greičiau, ir kryptis tikresnė.

Ir vėl didžiausiu atsargumu jie ėmė slinkti pirmyn.

Tuo laiku kuopos vadas nekantriai laukė išsiųstųjų žvalgų pranešimo. Jis nė minutės neabejojo, kad jo šauniesieji vyrai savo uždavinį puikiai atliks, bet jį krėtė baimė, kad kas nors neatsitiktų, kas jo planą išduotų. Nes jei jo kuopos puolimas nepasisektų, tai visas batalionas atsidurtų nepaprastai keblioje padėtyje. O jei batalionas pralaimėtų, tai viso fronto padėtis pasidarytų kritiška. Nuo trijų velnių veikimo tą naktį priklausė daugelio žmonių likimas.

— Jie padarys viską, ką tik galės padaryti. — Ramino save Tarvydas. Apie trečią valandą jis įsakė pažadinti visus miegančiuosius ir atvesti būriais į lauko sargybų liniją. Būrių vadai Tarvydo sumanymą jau iš vakaro žinojo, bet kareiviams tas sumanymas buvo paaikškintas tik jiems išsimiegojus.

Kuopos vado nerimas virto džiaugsmu, kai lauko sargybon atvyko Labutis su dviem belaisviais. Jis tiksliai pakartojo viską, ką jam buvo įsakęs Trinkūnas. Atskirai kiekvieną belaisvį išklausinėjęs, Tarvydas įsitikino, kad galima tikėti tuo, jog pirmutiniame kaime tėra tik maža jėgų dalis, kad stambiausios jėgos toliau, Misiūnų kaime. Teisingai buvo sakęs anas senis, kad tokia prieš daugybė negalėjo sutilpti viename kaime. Tarvydas suprato, kad toks prieš išsidėstymas reiškia jo atsargumą. Ir jis nesistebėjo, kad tarp jo ir priešakinio kaimo nėra prieš lauko sargybų. Jas atstoja kaime paliktos jėgos. Toks prieš išsidėstymas buvo tam tikras netikėtumas kuopos vadui. Tai labai pasunkino jo tolimesnį veikimą. Buvo dar maža užimti pirmąjį kaimą, reikėjo ir šitą užimti, ir po to nieko nelaukiant pulti Misiūnus. O iki Misiūnų buvo nemažiau kaip du kilometrai. Išgirdęs šaudymą priešakinuose daliniuose, priešas negaišdamas pasiruošė sutikti smūgį. Gali net pulti.

— Apeiti priešakinis dalinius ir smogti priešui į šoną! — Staigi mintis atėjo į kuopos vado galvą. Tai buvo lygiai ta pati mintis, kurią svarstė ir Trinkūnas, norėdamas įspėti, ką kuopos vadas darys, kai sužinos prieš jėgų išsidėstymą. Po to kuopos vadas skubiai išsitraukė laikrodį. Buvo trys valandos ir dvidešimt penkios minutės. Kol pradės aušti, buvo likę apie pusterčios valandos. Per tiek laiko reiktų, einant dideliu lanku, padaryti kokius septynis kilometrus kelio, laikantis didžiausio atsargumo.

— Nesuspėsiu. Perdaug vargo ir perdidelė rizika. — Nusprendė Tarvydas, nors toks apėjimas jam atrodė labai viliojantis. Perdaug atsakingas buvo jo kuopos uždavinys. Kitomis aplinkybėmis, jei netoli būtų pakankamai rezervo, jis būtų tikriausiai mėginęs suruošti tokį netikėtumą, bet tą naktį nuo tokios rizikos atsisakė, pasilikdamas prie ankstybesnio plano pulti pirmąjį kaimą. O paskui žiūrėti kokios bus aplinkybės. Jei staigumas pasiseks, tai kuo greičiausiai smogti ir į Misiūnus, pasilikant rezervus priglobti savo dalinius, jei priešas persveriančiomis jėgomis pereitų į priešpuolį.

Netrukus Tarvydo kuopa tyliai priartėjo iki pakluonių, iki tos vietos, kur trys velniai perbloškė du bolševikus. Prieš Tarvydąėjo Labutis, kelių patrulininkų sudėtyje. Belaisviai buvo nusiųsti į Barvainius.

Kiekvienas būrys gavo aiškiai apibrėžtą uždavinį. Kiekvienas kareivis veržte veržėsi pirmyn, nekantriai laukdamas ženklo pulti. Visiems buvo įsakyta šaudyti kuo mažiausiai, tik neišvengiamais atsitikimais, o visur, kur tik galima, veikti šaltu ginklu.

(B. d.)

J. Nr.

Paskutiniame „Kario“ nr. K. Žalys, straipsnelyje „Griežčiau kovokime su girtavimu“, trumpai ir griežtai pasmerkė tą mūsų visuomenėje smarkiai įsigalėjusį, tiesiog nekultūringą neblaivumo reiškinį, tai kiekviena proga įkyrų kito raginimą ar net tiesiog vertimą gerti. Šis kai keno lietuvišku vaišingumu ar nuoširdumu vadinamas paprotys, vis dėlto, turi būti neatidėliojant ujamas iš padorių, kultūringų ir sąmoningų lietuvių, o juo labiau iš mūsų karių tarpo. Tą įkyraus, automatiško stiklelio brukimo „tradiciją“ reikėtų kelti viešumon, smerkti ir naikinti kiekviena proga, o ne tik blaivybės savaitės dienomis. Lietuvio vaišingumas ar nuoširdumas neturi nieko bendra su nepateisinamai nerimtu, subrendusį, sąmoningą žmogų tiesiog žeminančiu gundymu įkalbėti išgerti keletą stiklelių „virš normos“, su šiurkščiu nuodų brukimu nors ir saikingiausia, dėl viso ko stiklelį draugėje kartais išgeriančiam žmogui, o juo labiau kariui, jaunuoliui, moteriai ar net mažamečiam vaikui.

Neturime tikslo čia bet kam įrodinėti alkoholio kenksmingumą žmogaus dvasiniam ir ekonominiam gyvenimui. Atrodo, kad maistančiam, gyvenimą stebinančiam ir bent kiek galvojančiam nors ir mažiausio išsilavinimo žmogui visa tai seniai yra įrodęs pats gyvenimas. Ir jeigu tame gyvenime matome pavyzdžių, kaip kultūringas ir saikingas kad ir svaigiųjų gėrimų tam tikromis progomis vartojimas nėra jau toks perdėtai baises dalykas, kaip kartais netinkamai suprata blaivinimo propaganda gali pasirodyti. Siekiant didelių, daug gilesnių, planingų blaivinimo laimėjimų, nereikia norėti galingą žmogaus sveikatos ir gyvenimo ardytoją - alkoholį išnaikinti vienu karštesniu žodžiu, vienu užsimojimu, vienu ypu visuose šio visuotinio įpročio gilumos ruožtuose.

Nepakankamai rimtas, staigus priesaikavimas negerti „nė lašo“ arba tokio propagavimas dažnai nenaudingas visuotinei, plačiai ir planingai blaivinimo idėjai. Kaip visuose darbuose, kaip, apylamai, gyvenime, pagaliau kaip taktikoje, — kiekviename darbe, kiekvienoje kovoje turi būti einama paeiliui, nuo vieno eilinio tikslo prie kito. Iš tikrųjų, jeigu alkoholio jau kiek užvaldytam žmogui po vieno kito mėginimo daugiau negerti „nė lašo“ nesiseka, o kuris nors saikas taip pat griežtai neigiamas, tai toks save nugalėti pasiryžėlis staiga vėl netenka jokio pagrindo savitvardai ir į visa numojęs ranka, eina nesustodamas toliau klaidios moralinės ir materialinės prazūties keliu.

Taigi, paprastai ir gyvenimiškai galvodamas, kiekvienas sąmoningas, vidutiniai valingas vyras gerai supranta, kad jeigu jis ar kas kitas dar retkarčiais ir kiek pasivaišina daugiau ar mažiau svaiginančiais gėrimais, tai svarbiausia, kad tas vartojimas būtų nė kiek nesiūlomas ir neverčiamas pasekti jo visiškai nenorintiems ar dar mažiau geriantiems. O iš kitos pusės, kad tas pats saikingumas ir pagarba tikrajam lietuviškam vaišingumui verstu griežtai pasmerkti ir panaikinti tą „ieškojimą progų“, tą kasdieninį terliojimąsi kad ir mažu svaigiųjų gėrimų kiekiu, be reikalo leidžiant brangų laiką ir be jokio malonumo, be jokio reikalo silpninant savo valią. Juk iš tikrųjų, jeigu mes visi tik keletą kartų per metus, ilgamečių tradicinių švenčių progomis koki stiklelį išgertume, niekas niekam gerti neverstume ir nesiūlytume, jeigu padėtume alkoholio pavergtiems kaip nors įstoti į valios ir nuosaikumo kelią, jeigu griežtai ir proporcin-

Kaip jau žinoma, vasario 22 d. mūsų kariuomenės vadas b. gen. St. Raštikis išvyko į Taliną, kur jį buvo pakvietęs Estijos kariuomenės vadas gen. Laidoneris. Grįždamas į Kauną, b. gen. Raštikis buvo sustojęs Rygoje. Į Kauną grįžo vasario 27 d. Kelionėje kariuomenės vadą lydėjo: Kariuomenės Štabo II skyriaus v-kas gen. št. plk. Dulksnys, mūsų karo atašė Pabalčio valstybėms gen. št. plk. ltn. Meškauskas ir kariuomenės vado adjutantas gen. št. mjr. Gecevičius.

Vasario 22 d. b. gen. Raštikiui išvykus iš Kauno, mūsų kariuomenės vadui į Rygą buvo atsiųstas gen. Laidonerio salon vagonas. Prie Estijos sienos, Valgos stotyje, b. gen. Raštikį sutiko plk. ltn. Reinula, kuris buvo priskirtas mūsų kariuomenės vadui per visą viešėjimo laiką. Vasario 23 d. Talino geležinkelio stotyje, belaukiant mūsų kariuomenės vado sutikimo, buvo išrikiuota garbės kuopa. B. gen. Raštikį stotyje pasitiko estų kariuomenės vadas gen. Laidoneris, vyriausiojo štabo v-kas gen. Reekas ir kiti aukštieji karininkai. B. gen. Raštikis ir jo palydovai Taline apsisusto „Aukso Liūto“ viešbutyje.

Vasario 23 d. priešpiet b. gen. Raštikis vizitavo: 10,30 val. — Lietuvos pasiuntinį Taline Dailidę, 11 val. — kariuomenės vadą gen. Laidonerį, 11,30 val. — karo ministrą, 12 val. — užsienių reikalų ministrą Selterą, o 12,45 val. mūsų kariuomenės vadą priėmė Estijos valstybės prezidentas Pāts savo pilyje.

13,13 val. gen. Laidoneris mūsų kariuomenės vado garbei „Aukso Liūto“ viešbutyje surengė priešpiečius, kuriuose dalyvavo visi Taline akredituoti svetimųjų valstybių karo atašės. 21,55 val. b. gen. Raštikis nuvyko dalyvauti Estijos nepriklausomybės sukakties proga jų karo ministro surengtame karininkų klube baliuje.

Estijos nepriklausomybės šventės dieną, vasario 24 d. 10 val. b. gen. Raštikis padėjo vainiką karių kapuose ir dalyvavo kariuomenės parade Laisvės aikštėje. 20 val. dalyvavo valstybės prezidento Pāts Kadriorgo pilyje nepriklausomybės šventės proga surengtuose tradiciniuose iškilminguose pietuose. Tuo pačiu metu Estijos kariuomenės štabo II skyriaus v-kas „Bristol“ viešbutyje surengė pietus mūsų kariuomenės vado palydovų garbei.

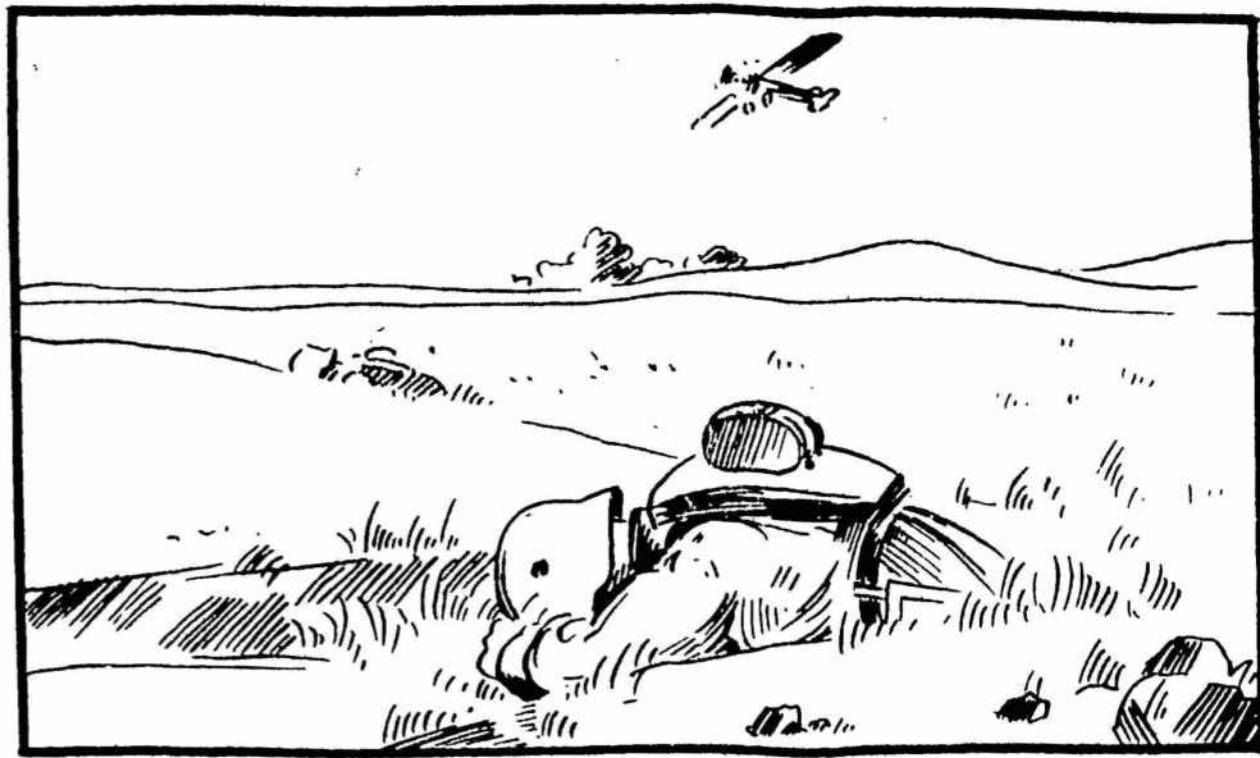
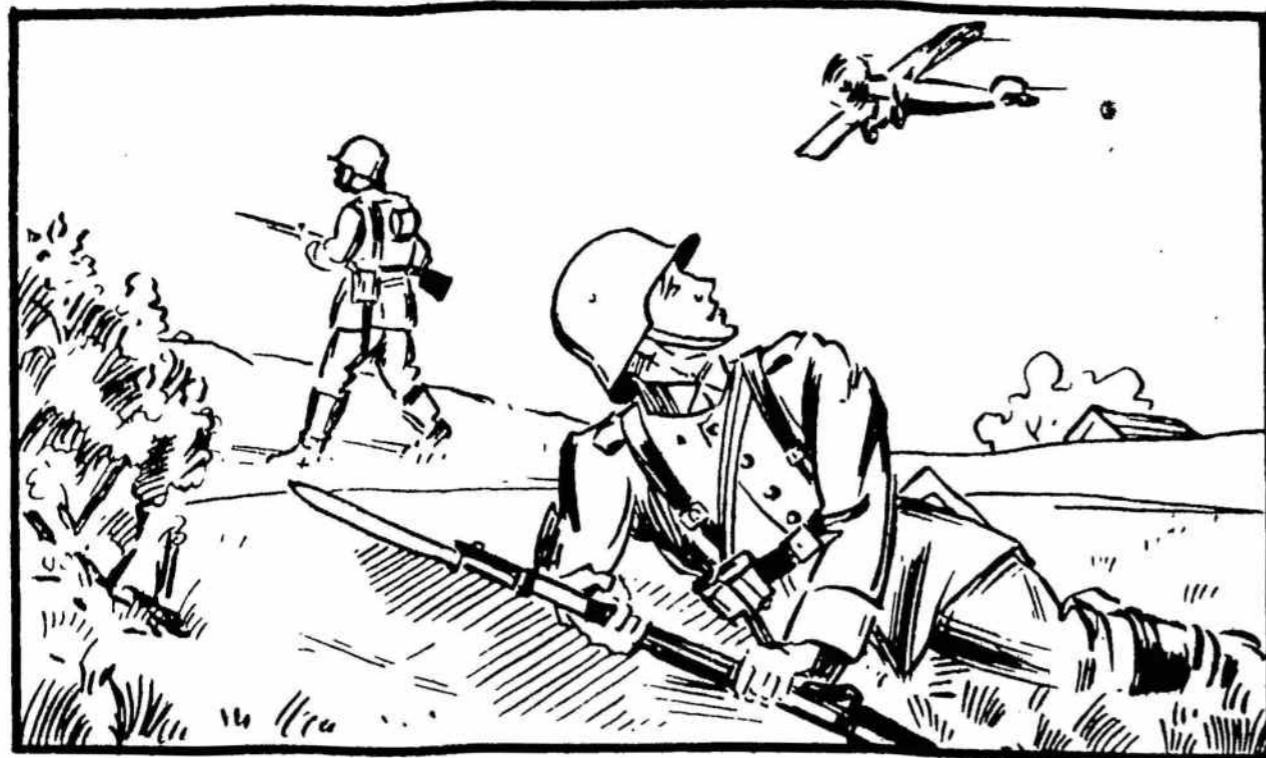
Vasario 25 d. nuo ryto b. gen. Raštikis susipažino su Estijos kariuomenės organais ir lankė jų karo mokyklas. 13,30 val. buvo surengtos vaišės Lietuvos pasiuntinybėje, o 19,30 val. „Aukso Liūto“ viešbutyje įvyko atsisveikinimo vaišės. Vasario 25 d. 21 val. mūsų kariuomenės vadas išvažiavo iš Talino.

Vasario 26 d. iš Talino grįžtantį mūsų kariuomenės vadą b. gen. Raštikį su palydovais Rygos stotyje pasitiko Latvijos kariuomenės vadas gen. Berkis ir kiti aukštieji karininkai. Po pusryčių, kuriuose dalyvavo ir Latvijos karo ministras gen. Balodis, svečiai aplankė Kegumo įrengimus. Vakare karo ministras karininkų ramovėje surengė pietus. Vasario 27 d. b. gen. Raštikis Brolių kapuose uždėjo vainiką, o vėliau susipažino su Latvijos civiline aviacija. Po pietų mūsų kariuomenės vadas išvažiavo į Kauną.

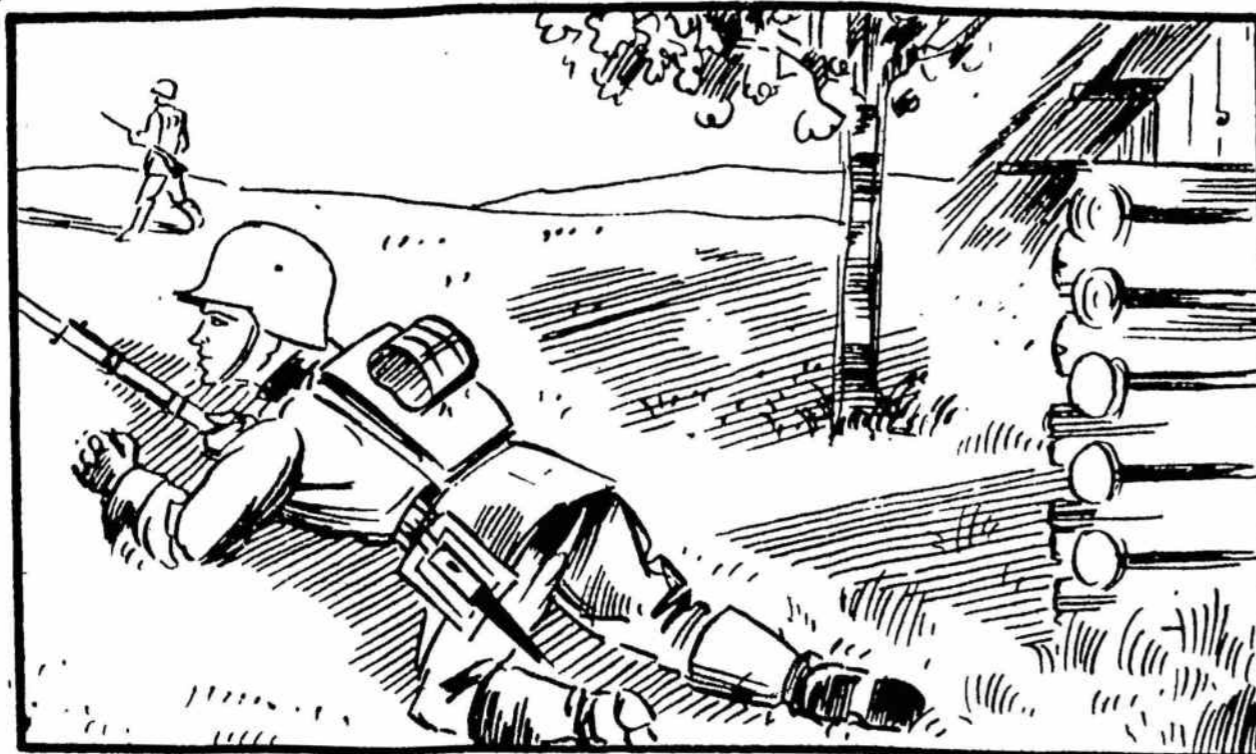
gai tvarkytume savo asmeninį biudžetą, — tai jau gal būtų pirmasis blaivinimo kovos tikslas laimėtas. Kad tas „jeigu“ būtų artimiausiu laiku įgyvendintas — lai būna mūsų visų šventa pareiga. A.

Blogai!

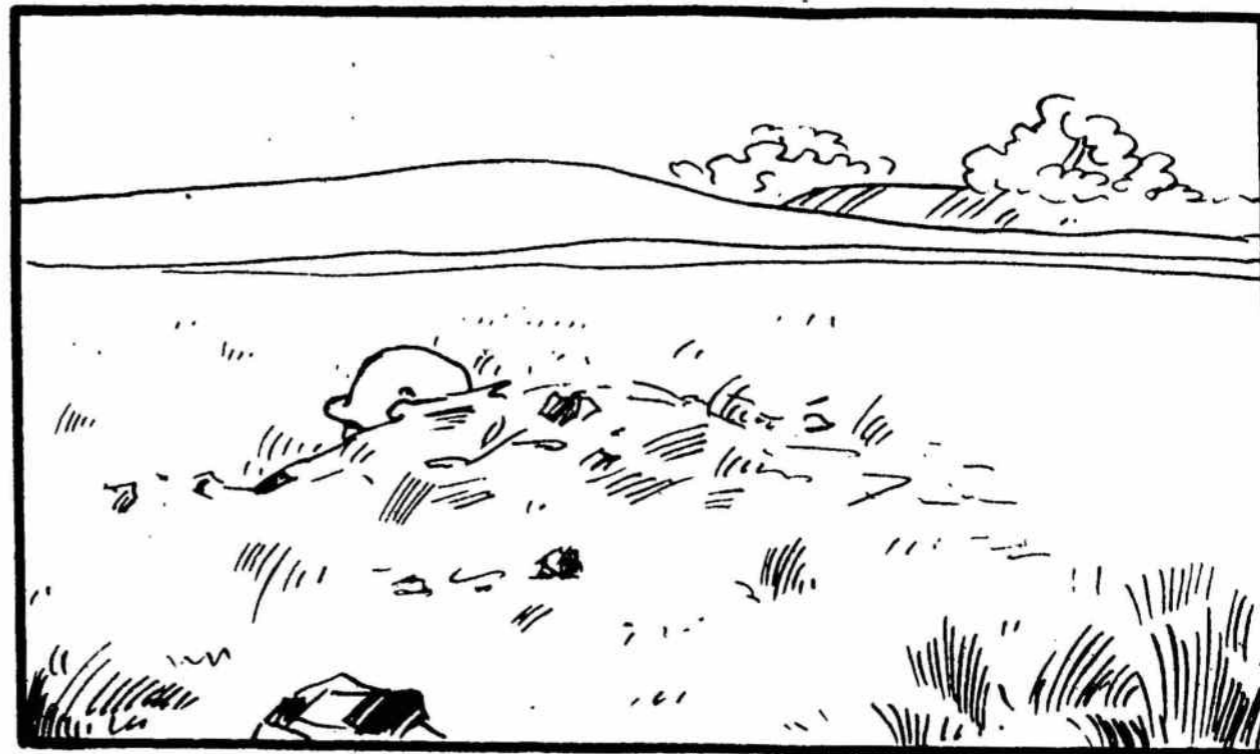
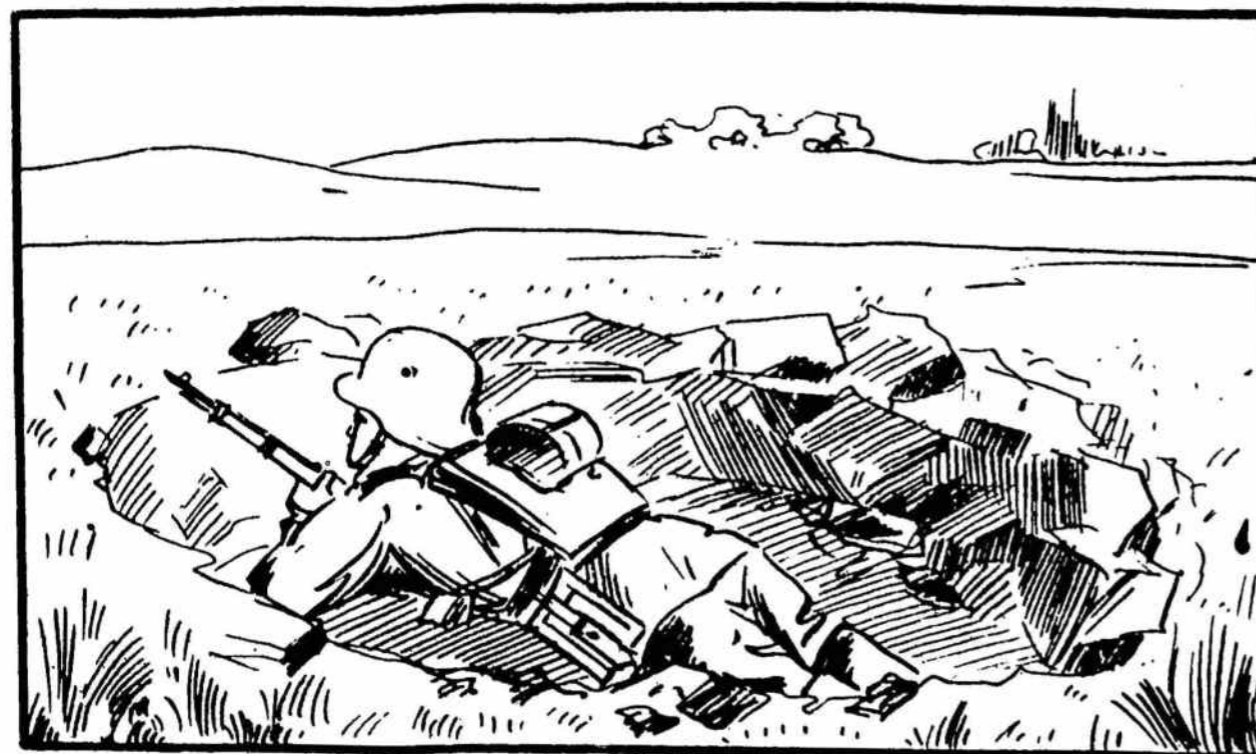
Gerai!

Lėktuvui pasirodžius, kovotojas nueina nuo kelio ir gula užsikniaubęs, stengdamasis būti tokioje padėtyje, kad iš viršaus nesimatytų jo veido, rankų ir kitų blizgančių aprangos daiktų.

Nuo oro sekėjų akių labai gerai dengia įvairūs šešėliai: medžių, pastatų ir t. t.

Kovotojas visada turi stengtis slėpti savo ugniavietę ir nuo oro sekėjų, uždengdamas ją tinkleliu ar šakomis, pritaikydamas ją taip, kad ji neišsiskirtų iš vietovės nei spalva, nei išvaizda.

Sportinis šaudymas

Mums, kariams, šaudymo sportas turi būti arčiausia prie širdies. Turime net tam tikrą šūkį: „Taiklus šūvis — priešui smūgis“.

Visi gerai žinome, kad kiekvienoje sporto šakoje rungtynėms reikalingas pasirengimas — treniravimasis, o tuo labiau sportinis šaudymas reikalauja ypatingo pasirengimo. Nepažįstama prieš rungtynes nuvykti į šaudyklą tikrai ginklą priešaudyti, bet privalome nuolat sistematiškai treniruotis ir tik tai tuomet būsimė tinkamai pasiruošę rungtynėms.

Individualiai tokį pasiruošimą atlikti, ir be to dar sistematiškai, kiekvienam bus ne taip lengva. Tad čia į pagalbą turėtų ateiti dalių sportinio šaudymo vadovai, kurie pagal tam tikslui iš anksto sudarytą programą visą pasirengimą pravedų. Žiemos metu tokį pasirengimą irgi galima vykdyti, surengiant paskaitas, kurių metu karių-sportininkus būtų galima supažindinti išsamiai su sportinio šaudymo teorija. Nepalankiomis oro sąlygoms esant, šaudymą šratais galima atlikti

didesniame kambaryje, tinkamai apsaugojus nuo atšokėlių ir kambario sienų sugadinimo. Palankiam orui esant, būtinas mažo kalibro šaudymas tiruose.

Be to, kiekvienas sportinio šaudymo dalyvis turėtų laikyti ginklą savo bute ir kasdien keletą minučių pašvęsti šaudymo sportui, t. y. atlikti įremties būdus, lavintis taikyti ir nuleisti.

Pageidaujama, kad kiekviename dalinyje arba bent batalione būtų vienas mažo kalibro šaudymui specialus šautuvas su dioptriniu taikymo prietaisu. Tuomet būtų galimumo geriau pasiruošti, ir didesnis skaičius karių galėtų dalyvauti kiekvienais metais Lietuvos Šaudymo Sporto Sąjungos rengiamose mažo kalibro šaudymo rungtynėse

Aplamai, šaudymo sporte kariams reikia kuo daugiau lavintis. Reikia taip pasirengti lemiamam rungtynių momentui, kad po rungtynių nebereikėtų apkaltinti nei pasitaikiusių oro sąlygų, nei kitų priežasčių, dėl kurių taip dažnai nepaleidžiama taiklus šūvis.

M. A-is

Broliai už vandenyno

BRAZILIOJE GYVENA 35.000 LIETUVIŲ. KAIP TOLI BRAZILIJA. LIETUVIŲ KOLONIJOS CENTRAS 800 METRŲ AUKŠTUMOJE. VASARIO MĖN. 40 LAIPSNŲ ŠILIMOS. AMŽINOJI VASARA. LIETUVIAI ŪKININKAI NUIMA DU DERLIUS PER METUS. IŠEIVIŲ SUSIDOMĖJIMAS LIETUVOS KARIUOMENE. „KARYS“ — MĖGIAMIAUSIAS LIETUVOS LAIKRAŠTIS BRAZILIOJE.

Lietuvių tauta nedidelė, tačiau jos narių rasime įvairiuose pasaulio kampeliuose. Net tolimoje Brazilijoje, kurios vardą prieš keliolika metų tik retas lietuvis buvo girdėjęs, dabar gyvena per 35.000 lietuvių.

Daugumas lietuvių išeivių Brazilijoje yra darbininkai, kilę iš žaliųjų Lietuvos kaimų ir atvykę į šią svetimą šalį laimėti. Retas lietuvis Brazilijoje laimėti rado. Daugumas vargšta sunkų vargą, skursta ir mielu noru, jei tik galėtų, grįžtų į savo senąją Tėvynę Lietuvą.

Lietuviai Brazilijoje dirba fabrikuose paprastais darbininkais, tarnauja viešbučiuose, restoranuose, dirba prie statybų ir įvairių kitų darbų. Labai daug lietuvių dar dirba dideliuose Brazilijos dvaruose, vadinamose fazendose, kur augina ir prižiūri kavą, medvilnę, cukrines nendres ir kitus ne Europos kraštų augalus.

Brazilija yra nepaprastai didelė šalis ir jos milžiniškame plote lietuviai sudaro tik lašą vandenynė. Brazilijos teritorija nedaug mažesnė už visą Europą (8,5 milijon. kv. kilometrų). Gyventojų Brazilija dabar turi apie 45 milijonus.

Lietuvis išeivis, kol patenka į Braziliją, turi padaryti ilgą ir gana vargingą kelionę. Iš Lietuvos pirma reikia važiuoti į Vokietiją ar kitą kurią nors valstybę. Ten reikia sėsti į laivą ir plaukti per didžiulį Atlanto vandenyną. Kelionė iš Lietuvos į Braziliją vidutiniškai trunka 20—25 dienas. Vien laivu reikia plaukti 15—20 dienų. Ir tai jau didesniais laivais. Mėnais laivais, kuriais dažnai mūsų išeiviai plaukia, kelionė trunka žymiai ilgiau.

Plaukiant laivu į Braziliją, tenka perplaukti pusiaują — karščiausiąją žemės juostą. Pravažiavus pusiaują, saulė lieka šiaurės pusėje. Brazilijoje saulė ir mėnulis eina į kairę, tai yra priešinga negu Lietuvoje kryptimi, ir visada būna tik šiaurės pusėje. Tik vidury braziliškos vasaros, gruodžio pabaigoje ir sausio pradžioje, saulė pakyla virš galvos ir vidudienį nuo stačių daiktų nekrinta joks šešėlis.

Iš 35.000 Brazilijoje gyvenančių lietuvių vien Sao Paulo mieste priskaitoma keliolika tūkstančių. S. Paulo miestas yra lietuvių kolonijos centras. Čia yra keliolika lietuviškų organizacijų, penkios lietuvių pradžios mokyklos, viena katalikų bažnyčia (lietuvių), keli knygynai-skaityklos, išeina trys lietuviški savaitraščiai. S. Paulo miestas tuo įdomus, kad jis yra kalnuose, 800 metrų aukštumoje virš jūros lygio. Važiuojant į S. Paulo, tenka išlipti Santos uoste ir paskui važiuoti traukinių (78 kilometrų). Privažiavus kalnus, tam tikromis mašinomis traukinys keliamas į kalną. Kelionė iš Santos į Sao Paulo tikrai žavinga ir įdomi.

Sao Paulo mieste klimatas vėsesnis, negu kitose Brazilijos vietose, išskyrus pietinius estadus. Tačiau vasaros metu ir S. Paulo mieste temperatūra pasiekia kartais iki 40° Celsijaus. Daugiausia karščių būna sausio ir vasario mėnesiais.

Brazilijoje viešpatuoja amžina vasara. Vadinamos braziliškos žiemos metu, birželio ir liepos mėnesiais, tik kai kuriose vietose iš ryto būna mažos šalnos, kurios greitai dingsta saulei pakilus. Visi miškai ir aplamai gamta niekad savo žaliuojančio drabužio nepakeičia. Gamtoje beveik jokių atmainų negalima pastebėti. Medžių lapai metų būvyje pasikeičia visai nepastebimi. Jie pamažu vieni krinta, kiti atauga.

Brazilijos lietuvių sporto organizacijos „Lithuania“ futbolo komanda

Brangi Tolimųjų Rytų lietuvių dovana Lietuvos kariuomenei

Ne kartą yra pabrėžta, kad lietuviškoji daina yra galinga: ji kelia lietuvių dvasią ir gaivina tautinę idėją. Tai dar kartą realiai pasitvirtino ir parodė, ką reiškia lietuviškoji daina ir toli nuo Tėvynės gyvenančių brolių širdyse.

Kartą Tolimųjų Rytų lietuvių kolonijoje buvo gauta patefonų plokštelė, kurios vienoj pusėj buvo įgriežtas Lietuvos himnas, o kitoj pusėj kariūnų įdainuota karinė daina „Marš, marš, kareivėliai“. Ši daina sužavėjo toli nuo Tėvynės gyvenančius brolius, ir jie ryžosi ką nors padovanoti Lietuvos kariuomenei, Karo Mokyklai, kurios kariūnų daina juos sužavėjo. Iš įvairių Tolimųjų Rytų vietų pradėjo plaukti aukos, kurias priėmė ten gyvenęs kun. Mažonas ir Tolimųjų Rytų lietuvių konsulas p. Kaušaras.

Nors Tolimųjų Rytų lietuvių kolonija labai negausinga, bet ji parodė didelį patriotizmą ir duosnumą savo senajai Tėvynei: už suaukotus pinigus nupirko ir mūsų Karo Mokyklai padovanoto 75 mm patranką. Tai graži dovana, kuri turėtų būti pavyzdžiu ir kitiems lietuviams.

Vasario 22 d. ši brangi dovana — patranka buvo įteikta Karo Mokyklai. Šią dovaną įteikė Tolimųjų Rytų lietuvių kolonijos atstovai kun. Mažonas ir konsulas p. Kaušaras. Įteikdamas dovaną, p. Kaušaras savo kalboje pabrėžė tolimosiose šalyse gyvenančių lietuvių prisirišimą prie savo Tėvynės. Priimdamas dovaną, Karo Mokyklos viršininkas b. gen. Skučas tarė padėkos žodį ir pabrėžė, kad ši dovana pasako mums, jog ir jūsų širdys plaka drauge su mumis. Jūsų dovana pakelia ne tiek mūsų materialinę pusę, kiek moralinę. Ši dovana mus riša ne tik dabarčiai, bet ir ateičiai budinti savojo krašto laisvės sargyboje. Kun. Mažonas savo kalboje priminė šios įteikiamos dovanos įgyjimo aplinkybes. Jis pabrėžė, kad kai mes klausėmės kariūnų įdainuotos plokštelės, tai mums kilo mintis ką nors padovanoti Lietuvos kariuomenei. Šiandien džiaugiamės, galėdami tą savo nutarimą įvykdyti.

Po kalbų dovanotasis pabūklas prisijungė prie Karo Mokyklos baterijos ir įvyko paradas. Po iškilnių Karo Mokyklos ramovėje buvo suruoštos svečiams vaišės.

Ne visi Brazilijoje lietuviai dirba fabrikuose ir fazendose. Nemaža lietuvių yra žemdirbių-kolonistų, kurie iš prigimties būdami prisirišę prie žemės darbo, ir Brazilijoje ėmėsi ūkininkauti. Lietuviams čia ūkininkavimo sąlygos neįprastos, bet jie greitai prisitaiko prie naujų gyvenimo aplinkybių ir po kelių metų virsta pavyzdiniais ūkininkais. Amžinoji vasara ir lietuviams ūkininkams duoda galimybes nuimti derlių po du kartus per metus. Vienus javus ar augalus nuėmę, ūkininkai tuojau sėja arba sodina kitus. Drėgnas oras ir šiltas klimatas viską čia labai greitai užaugina. Kukurūzai Brazilijoje užauga ir prinoksta per 3—4 mėnesius.

Visi Brazilijoje gyvenantieji mūsų išeiviai yra labai pasiūlgę Tėvynės. Daugelis norėtų nors kartą gyvenime dar pamatyti Lietuvą, bet neturi laiko ir lėšų ją aplankyti. Sunkus gyvenimas verčia lietuvių išeivių tik svajoti apie toli už okeanų paliktą tėviškę.

Brazilijos lietuviai gyvai domisi Lietuvos gyvenimu ir seka jos gyvenimo įvykius. Bet koks Tėvynei pavojus skaudžiai sujaudina visą mūsų išeiviją. Lietuviai skaudžiai pergyvena kiekvieną gresiantį Tėvynei Lietuvai pavojų ir visa širdimi džiaugiasi Lietuvos laimėjimais ir pasisekimais. Lietuviai išeiviai Brazilijoje nepaprastai gyvai domisi narsiąja Lietuvos kariuomene. Mielai skaitomi straipsniai apie Lietuvos kariuomenę, su džiaugsmu ir entuziazmu žiūrima į jos gyvenimo vaizdus.

Lietuvos karių laikraštis „Karys“ yra mėgiamiausias iš visų iš Lietuvos ateinančių laikraščių. Ypatingai „Kari“ mėgstama buvusieji Lietuvos kariai, kuriuos likimas nubloškė į svetimą šalį. Jie mielai skaito „Kari“, džiaugiasi nepaprasta Lietuvos kariuomenės pažanga ir prisimena tuos laikus, kada ir jie buvo narsiosios Lietuvos armijos nariais. „Karys“, kaip ir kiekvienas iš Lietuvos vykštąs išeivis, atlikęs ilgą kelionę traukiniais ir laivu, tik po 20—30 dienų pasiekia Brazilijos lietuvius. Bet jis čia labai mėgiamas ir laukiamas svečias.

„Karys“ nors ir negausiai lankydamas Brazilijos lietuvius, stipriai palaiko ryšius tarp čia gyvenančių tautiečių išeivių ir Tėvynės Lietuvos.

Ir aš šia proga noriu palinkėti mūsų brangiajam „Kariui“ dar didesnio pasisekimo ne tik Lietuvoje, bet visose mūsų išeivių kolonijose. „Kario“ graži išvaizda, puikios iliustracijos, gyvas ir įdomus turinys — daro tikrą garbę lietuviškajai spaudai.

ST. VANCEVIČIUS

Sao Paulo, 1939 m. vasario 16 d.

Šis laiškas gautas vasario 24 d. oro paštu. RED.

AMERIKOS LIETUVIŲ DIENRAŠČIO „DRAUGO“ 30 METŲ SUKAKTIS. Tautinės ir tikišinės minties Amerikos lietuvių dienraštis „Draugas“ pasirodė Čikagoje 1909 m. Pirmuoju redaktorium buvo kun. Kaupas. Š. m. „Draugas“ savo 17 nr. priede rašo, kad pačiame pirmame „Draugo“ numeryje buvę pasisakyta garbės žodžiu, jog „Draugo“ skiltyse rūpinsis Amerikos lietuvių organizacijomis, švietimu, mokyklomis, emigracija, medžiagine gerove, blaivybe, politika ir kitais svarbiais religiniais ir tautiniais dalykais.

„Draugas“ savo žodį ištesėjo. Jis nuo pat pirmųjų metų ne tik įvairias žinias dėdavo, bet savo rimtais straipsniais stengėsi statyti Amerikos lietuvių gyvenimą ant stiprių nesugriaunamų pamatų.

Šis laikraštis jau 1910 m. 48 nr. ir 1911 metais drąsiai šaukė: „Lietuva atgema. Kad to negali užginti didžiausi mūsų priešai. Mūsų vardą amžiais išdildytą, metas jau iš naujo priminti pasauliui, metas pratinti visų tautų ausis prie mūsų tautos vardo, seniai jau užmiršto... Pirmiausia turime pasistengti išaiškinti, kad mes esame skirtingi nuo lenkų ir rusų tautų... Čia neužtenka atskirų asmenų veikimo, aiškinimo, kas yra Lietuva, lietuviai, — čia reikalingas nuoseklus, organizuotas darbas“.

Kada 1911 m. kun. J. Tumas buvęs priverstas pasitraukti iš „Vilties“ redakcijos ir palikti Vilnių, tada „Draugas“ ne tik griežtai protestavęs, bet pasižadėjęs remti ir kun. Tumą, ir kitų lietuvių rašytojų ir veikėjų darbus.

Tais pačiais metais, kai atvykę į Ameriką Lietuvos švietimo draugijos „Saulės“ nariai kun. Tumas ir Olšauskas, „Draugas“ rėmęs ne tik jų misiją, bet padėjęs rinkti aukas. „Draugas“ galįs didžiulis, kad ta rinkliava kun. Tumui ir Olšauskui pavykusi ir už surinktus pinigus Kaune buvę pastatyti „Saulės“ namai, kurie išauginę visą eilę sąmoningų tautos darbininkų, o pats namas ir šiandien puošia Kauno miestą ir priglaudžia amerikiečių seserų kazimieriečių vedamą gimnaziją. „Draugas“ nemaža parėmęs ir iš Tilžės atvažiavusį Joną Vanagaitį rinkti aukas Prūsų lietuvių reikalams. Taip pat „Draugas“ nemaža prisidėjęs prie Lietuvos Mokslo Draugijos Vilniuje, Dr. Basanavičiaus vadovaujamos, palaikymo.

1914 m. „Draugo“ 33 nr. buvęs keltas sumanymas šaukti visuotinį Amerikos lietuvių seimą ir siūlyta taip svarbiame istoriniame momente užmiršti partinius ginčus. Rugsėjo 21 ir 22 d. Čikagoje buvo sukvietas visuotinis seimas, kurio tikslas šelpti nuo karo nukentėjusius ir tartis dėl Lietuvos ateities. Lietuvių seimas priėmęs rezoliuciją, kurioj reikalavo Lietuvai ko plačiausios autonomijos. Tą svarbų nutarimą plačiai paskelbė spaudoje. Seimas įsteigęs Tautos fondą, kuris šelpė nuo karo nukentėjusius, ištremtuosius ir finansavo tautos kovas dėl Lietuvos nepriklausomybės. „Draugas“, kurį tuo metu redagavo kun. F. Kemėžis, išjudino visuomenę ir daug prisidėjo prie Tautos fondo.

1918 m. pradėjęs švisti Lietuvos laisvei, „Draugas“ pirmas pradėjęs svarstyti Lietuvos laisvės reikalus. Savo skaitytojus skatino būti duosniais tautos reikalams. 1918 m. vasario 16 d. Tautos Tarybai paskelbus nepriklausomybės aktą, „Draugas“ ne tik džiaugėsis, bet visu balsu šaukęs išėiviją sukaupti visas savo jėgas, kad tas aktas nepasiliktų tik paprastu popieriaus gabalu, ir kad jis būtų įgyvendintas. Paskatinta visuomenė nuoširdžiai šimtines ir tūkstantines aukojusi ant tautos aukuro.

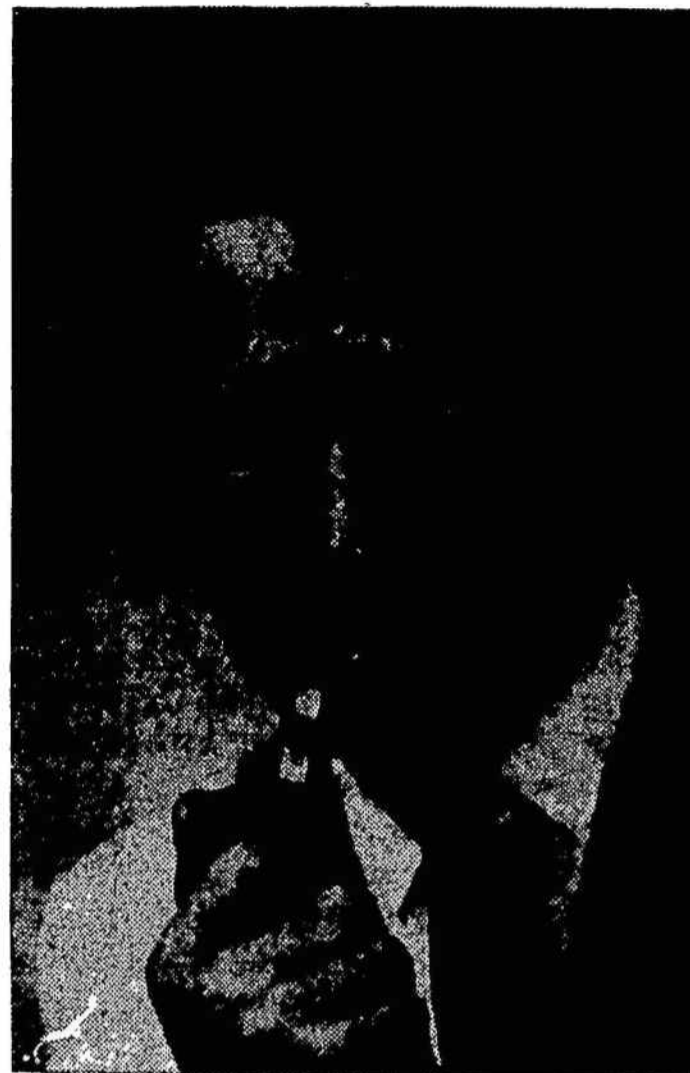
Prasidėjęs Lietuvos kariuomenės kovoms su bolševikais, lenkais ir bermontininkais, „Draugas“ vėl kvietęs Amerikos lietuvių visuomenę dirbti visomis pajėgomis ir padėti dar silpnai Lietuvos kariuomenei. Aukos plaukusios šimtais ir tūkstančiais, ir buvę perkami ginklai ir drabužiai.

Lietuvių tauta gerai žino Amerikos lietuvių spaudos nuopelnus palaikyti išėivijų tarpe tautinę dvasią, o taip pat ir didelį Lietuvos nepriklausomybei paremti darbą. Šis Amerikos lietuvių spaudos darbas buvo sėkmingas ir prisikeliančiais Lietuvai naudingas.

Malonu ir Lietuvos kariuomenės laikraščio „Kario“ skiltyse paminėti „Draugo“ 30-ties metų gyvavimo sukaktuves ir palinkėti jam, o taip pat ir dabartiniam jo redaktoriui p. Leonardui Šimučiui sėkmingai dirbti gana ne lengvą, bet pamiltą spaudos darbą.

Per tą 30 „Draugo“ gyvavimo metų redaktoriais buvo: kun. A. Kaupas, prof. kun. F. Kemėžis, prof. Pr. Šivickis, Julius Kaupas (Lietuvos Banko direktorius), kun. dr. Maliauskas, vyskupas Pr. Būčys, kun. Česaitis, prof. Pakštas, kun. Bumša, kun. Rėklaitis, kun. Matulaitis, a. a. kun. Vincas Kulikauskas. Dabar „Draugą“ redaguoja Leonardas Šimutis.

RAPOLUI KRUČUI BROOKLYNE ĮTEIKĖ ŠAULIŲ ŽVAIGŽDĘ. 1920—21 m. lankęsis Lietuvoje ir čia nemaža pasidarbavęs Lietuvai ir Šaulių Sąjungai, Amerikos lietuvis Rapolas Kručas už nuopelnus Lietuvai ir Šaulių Sąjungai Respublikos Prezidento aktu apdovanotas Šaulių žvaigžde.

Rapolas Kručas

Šią garbingą dovaną Rapolui Kručui įteikė š. m. vasario 16 d. Brooklyno tautininkų klube per surengtas Lietuvos nepriklausomybės šventės minėjimo iškilmes.

Rapolas Kručas yra žinomas iš 1920 m. darbų Lietuvai. Jis turi gerą vardą ir Brooklyno bei New-Yorko lietuvių tarpe. Jis, kaip gero ir nuoširdaus būdo žmogus, gražiai sugyvena ir su kitų pažiūrų Amerikos lietuviais.

Apie Rapolo Kručo nuopelnus Lietuvai ir Šaulių Sąjungai buvo rašyta 1937 m. Kario 5 nr.

Tuo pat metu buvo įteikta Šaulių žvaigždė ir Respublikos Prezidento aktu ap-

dovanotam Amerikos lietuvių tautininkų klubo pirmininko pavaduotojui Pranui Narvydui.

Tautininkų klubas 280 Union Ave, Brooklyne, yra nutaręs visas Lietuvos nepriklausomybės minėjimo iškilmių pajamas paaukoti Lietuvos Ginklų Fondui. Tai tikrai nuoširdus ir gražus Amerikos lietuvių darbas, ir tikras Lietuvos krašto saugumo supratimas.

AMERIKOS LIETUVIAI PAKVIESTI Į TAUTINĘ ŠVENTĘ WAŠINGTONE. Čikagos „Naujienos“ rašo, kad lietuvių tautinių šokikų grupė praėjusiais metais per Amerikos tautinio meno šventę Wašingtone padarėsi labai gerą išpūdį, kad šiais metais vėl pakviesta tokioj pat šventėj dalyvauti. Šventė įvyksianti balandžio 27, 28 ir 29 d.

AL. KUMSKIS, BUVĘS AMERIKOS LIETUVIŲ SPORTININKŲ VADAS, PASKIRTAS ČIKAGOS PARKŲ DIREKTORIUM. Praėjusiais metais dalyvavęs Lietuvos olimpiadoje su Amerikos lietuviais sportininkais Al. Kumskis, Čikagos miesto majoro paskirtas Čikagos miesto parkų distrikto pietinės dalies direktorium. Kaip „Draugas“ rašo, kad tai yra garbinga ir atsakinga pareiga, kurią pasitikėjo pavesti jaunam energingam lietuviui. P. Kumskis esąs pilnai kvalifikuotas šioms pareigoms, nes keletą metų buvęs Margnette parko direktorium.

ČIKAGOS LIETUVIŲ CHORO „PIRMYN“ 30 METŲ SUKAKTUVĖS. Lietuviams gerai žinomas Amerikos lietuvių choras „Pirmyn“, p. Steponavičiaus vadovaujamas, sausio 22 d. Lietuvių auditorijoje „Pirmyn“ minėjo savo 30 metų sukaktį. Šia proga čikagiečiams surengė plačios programos gražų koncertą, padainuodami net 42 dainas.

Choras „Pirmyn“ įsisteigė 1909 m. Iš pradžių buvęs tik vyrų, vėliau mišrus, dar vėliau dvilypis vyrų ir mišrus. Buvę daug mokytojų - dirigentų, bet ilgiausiai vadovaujęs (jau per 10 metų) dabartinis dirigentas Kazys Steponavičius.

Iš choro „Pirmyn“ keli geresniais balsais studentai yra gavę Lietuvoje stipendijas ir mokosi Kauno konservatorijoje. Paskutinėmis dienomis iš Čikagos atvyko mokyti tenoras Bendorius.

Choras „Pirmyn“ yra žinomas ir kariams, nes praėjusiais metais jo dalis, viešėdama Lietuvoje, aplankė Gaižiūnų poligoną ir čia kariams padainavo keletą gražių dainų. Todėl šiam ir kitiems Amerikos lietuvių chorams linkime gero pasisekimo ir savo lietuviška skambančia daina linksminti mūsų brolius išėivius ir daina kelti tautinį lietuvių susipratimą.

S. N.

MIRĖ PROF. LIUDAS VAILIONIS

Vasario 27 d. 20 val. 15 min. Kauno miesto ligoninėje mirė Vytauto Didžiojo Universiteto ekstra ordinarinis profesorius Liudas Vailionis.

Velionis nuo pat 1920 m. buvo aktingas šaulys ir visą laiką dalyvavo šauliškame darbe. Ilgą laiką buvo Šaulių Sąjungos centro valdyboje ir kurį laiką Šaulių S-gos centro valdybos pirmininkas, atsakomasis „Trimito“ redaktorius ir t. t. Be to, jis aktingai dalyvavo ir kitose organizacijose.

Plačiau apie šį nenuilstamą lietuviškojo darbo darbininką parašysime kitame numeryje.

APDOVANOTI D. L. K. GEDIMINO ORDINO MEDALIAIS

Petras Puodžiūnas; vet. pusk. Zenonas Monkauskas; puskarininkiai: Jonas Makuška, Balys Pimpė, Pranas Sitavičius, Ričardas Jakavičius, Stasys Kaškelis, Juozas Čižauskas, Jonas Butauskas, Zenonas Gerulaitis; san. psk. Aleksandras Jarošius; puskarininkiai: Antanas Kripaitis, Povilas Lapienė, Aleksandras Meilė, Pranas Stakauskas, Domas Samauskas, Ildefonsas Šikšnius, Jonas Gaidys, Juozas Norvaiša, Stasys Janauskas, Mikas Regina, Jonas Mockus, Pranas Samulevičius, Antanas Overlingas, Justinas Martišius, Antanas Gasiūnas, Petras Michalčionka, Juozas Menkeliūnas, Kazys Lazarenka, Adolfas-Jonas Kizelbachas, Vincas Bartkevičius, Petras Plukis, Česlovas Ostrauskas, Juozas Krutulis, Stasys Garliauskas, Kazys Stalioraitis, Jonas Ambrozaitis, Vladas Antanavičius, Antanas Januškevičius, Domas Jarmalavičius, Antanas Žiukelis, Albinas Vaitiekūnas, Kazys Dubovikas, Kazys Masilionis, Juozas Kerševičius, Vincas Stankūnas; vet. psk. Jonas Morkūnas; puskarininkiai: Stasys Gečas, Alfonsas Mikoliūnas, Liucijonas Kondrackas, Ignas Budrevičius, Vytautas Žemaitis, Justinas Mickėnas, Albertas Griciūnas, Antanas Arūnas, Kostas Maslauskas, Jeronimas Levickas, Vladas Taraškevičius, Antanas Petrauskas, Antanas Babonas, Eduardas Bartulis, Antanas Gaižutis, Stepas Skabeikis, Aleksas Žygutis, Balys Janavičius, Juozas Kavaliauskas, Balys Radžiūnas, Kazys Seliokas, Povilas Vintis, Stasys Lukoševičius, Aleksas Mačernis, Antanas Paltarokas, Petras Tarvydis, Kostas Tolušis, Antanas Matėkonis, Bronius Narsutis, Juozas Spirauskas, Danielius Lasys, san. psk. Bronius Lapačinskas, psk. Kazys Milašius, vet. psk. Domas Venckus, kariūn. psk. Mykolas Pakalniškis; jaunesn. puskarininkiai: Albertas Januškis, Bronius Žukas, Jonas Bačinskas, Julius Chatkevičius, Vincas Bandzevičius, Antanas Gailiūnas, Stasys Ilevičius, kariūn. grandiniai: Antanas Gecevičius, Aleksandras Morkevičius, Stasys Plaušinis; grand. Marijonas Ivaškevičius; aspirantai: Antanas Šabanas, Viktoras Šimaitis, Jonas Senauskas, Vaclovas Vaitkevičius, Jonas-Juozas Jusaitis, Stasys Prancūnas, Bronas Januškevičius, Ernstas-Martynas Kalvelis, Juozas Stašaitis; eilinis Jonas Surkevičius; gail. sesuo Bronė Kaminskienė; civil. tarnautojai: Liudas Samalionis, Jurgis Tysliava, Vytautas Jurevičius, Juozas Pupelis, Vladas Daujotas,

(B. d.)

PASAULINĖS SLIDŽIŲ PIRMENYBĖS ZAKOPANĖJE. Vasario 17 d. Zakopanėje buvo karinių patrulių 25 km varžybos. Šiose varžybose dalyvavo 7 valstybės: Vokietija, Švedija, Lenkija, Italija, Suomija, Rumunija ir Vengrija. Šios rungties nugalėtoju liko Vokietija, sukorusi 25 km (įskaitytas ir šaudymo laikas) per 2:26,16 val. 2 v. Švedija per 2:28,48 val. ir 3 v. Lenkija per 2:42,30 val. 50 km varžybose dalyvavo 50 dalyvių bėgimą baigė 40 dalyvių; kiti pusiaukelėje bėgimą nutraukė. Bėgimo takas buvo 25 km ilgio, todėl tuo pačiu taku reikėjo bėgti du kartus. Šioje rungtyje nugalėtoju liko norvegas Bergendahlis, sukoręs per 2:57,43 val. Antroje vietoje pasiliko suomis Karppinenas, prabėgęs per 3:00,27 val., ir 3 v. norvegas Gjöslienas, prabėgęs per 3:05,43 val.

Vasario 19 d. buvo įdomiausia pasaulinių slidžių pirmenybių diena, nes buvo atliktos šuolių nuo trampyno varžybos. Todėl ir šių varžybų pasižiūrėti buvo atvykę per 20.000 žiūrovų, kurie grožėjosi tikrai žavingais vaizdais, kaip geriausi pasaulio šokikai leidosi nuo trampyno (kurio aukštis arti 200 m) ir skrido oru apie 80 m. Šuolių nuo trampyno pasaulio meisteriu liko vokietis Bradeis, surinkęs 224,3 taško ir nušokęs pirmu šuoliu 80 m, o antru šuoliu 76,5 m. Antroje vietoje pasiliko norvegas Ruudas su 224,2 taško ir nušokęs pirmu šuoliu 72,5 m ir antru 81,5 m. Trečią vietą laimėjo

CHAMBERLAINAS TIKISI LAIMINGESNĖS ATEITIES. Did. Britanijos ministras pirmininkas Chamberlainas Blackburne pasakytojoj kalboj pabrėžė, kad jis pasitikis Didžiosios Britanijos galybe. Jos ginklavimosi pažanga jau dabar leidžia stoti prieš bet kurį priešą, nežiūrint ar jos dominijos suteiktų jai paramą, ar ne. Chamberlainas pasisakė tikis, kad ateitis bus laimingesnė, negu praėjusi.

MUSULMONAI NUSISTATĖ PRIEŠ JAPONUS. Užsienio laikraščiai rašo, kad apie 300.000.000 musulmonų Artimuosiuose Rytuose ir Indijoje pradėję visuotinę japonų prekių boikotą. Stambiosiose Turkijos, Irano, Afganistano ir Indijos rinkose minimo boikoto vaisiai jaučiami. Didesniuose šių kraštų miestuose buvo išplėtos japonų prekių krautuvės, o pačios prekės sudegintos gatvėse. Šis judėjimas persimeta ir į provinciją. Demonstracijose reikalaujama paskelbti japonams didįjį šventąjį karą. Artimųjų Rytų musulmonų organizacijos pasiuntė Kinų kariuomenės štabui 100.000 dolerių karo medžiagos pirkti. Taip pat įvairiuose miestuose musulmonai daro rinkliavas, kad netrukus galėtų kinų kariuomenei bent milijoną dolerių pasiūsti.

GĖRĖJA SLOVAKŲ IR LENKŲ SANTYKIAI. Po praėjusių metų rudens įvykių, kada iš Čekoslovakijos buvo atplėštos kai kurios sritys, buvo gerokai įsitempę slovakų ir lenkų santykiai. Paskiausiai jie pradėjo gėrėti. Slovakų ir lenkų komisijų pasitarimuose sutarta parengti susitarimo projektą, pagal kurį būtų galutinai patvirtinta Lenkijos ir Slovakijos siena. Be to, Krokuvos universitete įsteigti slovakų katedrą, o Bratislavos (Slovakijoje) — lenkų katedrą. Taip pat siekiama sustiprinti turistinę susisiekimą tarp abiejų kraštų ir glaudžiau bendradarbiauti ekonominėje srityje.

ISPANIJOS PABĖGĖLIAI PRANCŪZIJOJE. Iš buvusių vyriausybinių sričių, užimtų nacionalistų, į Prancūziją yra atbėgusių apie 342.000 ispanų pabėgėlių, kurie dar tebėra Prancūzijoje. Pabėgėlių skaičius buvo žymiai didesnis, tačiau daugelis jų grąžinta į Ispaniją.

LENKŲ DEMONSTRACIJOS PRIEŠ VOKIEČIUS. Vienoje Dancigo kavinių buvo studentų šeiminis vakaras. Kai lenkų studentų grupė nuėjo į tą vakarą, vokiečių studentai ant durų iškabino popierių su užrašu: „Lenkams ir šunims įeiti draudžiama“. Lenkai šiuo vokiečių elgesiu išsižeidė. Varšuvoje, Poznaniuje ir kituose Lenkijos miestuose lenkų studentai surengė demonstracijų prieš vokiečius. Prie studentų nemaža prisidėjo ir iš kitokių sluoksnių. Demonstrantai šaukė vokiečiams nepalankius šūkius ir kai kur išdaužė vokiečių langus. Taip pat buvo priimta įvairių rezoliucijų prieš vokiečius. Dancige vokiečių studentai užpuolė lenkų studentų namus. 6 lenkų studentai buvo sužeisti.

VENGRIJOJ UŽDARYTA NACIONALISTŲ PARTIJA, kuri, kaip užsienio spauda rašo, norėjusi suruošti perversmą. Nacionalistų partijos likvidavimui vadovavo pats vidaus reikalų ministras.

ITALŲ MINISTRAS LANKĖSI LENKIJOJE. Italų užsienių reikalų ministras grafas Ciano su žmona ir 10 palydovų buvo atvykęs į Varšuvą. Italų laikraštis „Giornale d'Italia“ rašo, kad nors Ciano kelionė labai svarbi, tačiau nebus padaryta jokių naujų diplomatinių ir politinių esminių sprendimų. Nebus pasirašyta jokio pakto. Šitas Ciano vizitas pirmiausia yra santykių išaiškinimas tarp abiejų kraštų, padėties apsvaistymas ir peržiūrėjimas aktualių Europos klausimų.

Vokiečių telegramų agentūra praneša, kad vasario 25 d. pasitarimuose tarp lenkų ministro Becko ir italų Ciano buvo aptarti lenkų reikalavimai kolonijų srityje ir lenkų noras rasti teritoriją savo emigrantams žydams. Taip pat buvo svarstomas Dunojaus klausimas ir prancūzų-lenkų santarvė.

PRIPAŽINO GEN. FRANKĄ. Did. Britanija ir Prancūzija pripažino Ispanijos nacionalistų, gen. Franko, vyriausybę de jure.

norvegas Kongsgaardas su 223,1 taško ir nušokęs pirmu šuoliu 76,5 m, o antru — 79 m. Šiomis varžybomis ir buvo baigtos pasaulinės slidžių pirmenybės Zakopanėje.

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

VAKARO REGĖJIMAI

Jie visi trys gyvena pačiame miesto pakrašty, kur mažutės lūšnelės glaudžiasi į kalno šlaitą, tarsi norėdamos pasislėpti nuo šiaurais vėjo. Kitur gyventi nė neieškojo. Atvažiuavę iš skurdžios provincijos parapijos susirado trims sutelpamą lizdelį prie didelės ūpės ir didelio kalno. Toli gimnazija, bet jau vidurinėje mokykloje, jie įprato pusnis ir purvą nugalėti, pusę parapijos išvaikšiodami.

— Toliau čia nebus, o pusę kelio gatvėmis nueini, — guodėsi pats mažasis, kai atvažiavusi motina sielojosi, jog jis nepervargtų. Nors ir ji pati žinojo, kad su tokiais ištekliais sunku ten apsigyventi, kur ponaičiukai ir turtingų ūkininkų vaikai gyvena. Kas jie — tik kampininkai. Kad tik už kambarį ir knygomis pakaktų.

Pagyveno savaitę, kitą ir apsiprato berniukai, kaip su tėvų namais. Net patiko šis skurdus užkampelis. Čia, kur tokios pačios prastos lūšnos, kaip ir jų kaime, kur žmonės dar daugiau sunykę, jie jautėsi laisvai ir savai. Čia nebebūdavo to įkyraus triukšmo, kuris per visas pamokas skandindavo gimnazijos rajoną. Žmonės pirma jų išskubėdavo į miestą dirbti. Ir jie pajausdavo tokią darbo meilę, kad valandos prie knygos ir sąsiuvinio bėgte prabėgdavo. Tik pakilus kažkaip būdavo nugara įvargusi, veidai pakaitę. Jie tada bėgdavo į patį paupį, šūkaudavo, bėgiodavo. Kartais nusileisdavo į slėnio gilumą, kur augo maži krūmokšniai, o miestas iš čia atrodė, kaip spindintis kalno žaislas, kaip pasakos pilis, į kurią kvailutis Jonas lipo lipo ir niekaip prilipti negalėjo. — Toks svetimas ir neaiškus jis jiems atrodė. O jų mažos priemiesčio lūšnelės buvo kaip iš dvaro išvartytos našlaitės — tokios liūdnos ir vienišos. Tik upė savo didžiule srove ir neramiu vandeniui buvo tokia pat ir ten, mieste, ir čia, plačioj lygumoj. Ji veržėsi, plėšėsi ir neužtveriamai plaukė, kaip ir jų jaunas ir tiesus gyvenimas.

Baigėsi paskutiniosios rudens dienos. Dar kartą buvo sugrįžę ramūs ir giedri vakarai su rausvu dangumi ir skardžiais toliais. Vieną tokį vakarą po įprastinio poilsio berniukai grįžo į priemiestį. Ėjo paliai pačią upę, kurios vanduo rausva juosta vingiavo nuo siluetais bevirstančių aukštų kaminų ir bažnyčių bokštų. Buvo ramu be galo. Galėjai pamanyti, kad ir tas tolokai dunksantis tamsėjantis miestas sustabdė visokį judėjimą ir įsiklausė į paskutiniją rudens tylą. Tik staiga nuo jo pakilo plonų skambėjimų banga ir švelniai plaukė į plačias lygumas. Skambindavo kiekvieną vakarą, bet jie niekada nebuvo girdę ję tokio aiškaus ir sidabrinio aido. Jis sudūždavo į

kalną ir tik dusliu kietu žvangėjimu nusileisdavo į priemiesčio lūšnas. Čia, lygumoje, skambėjimas plaukė niekeno nekliudomas, bangavo tomis pačiomis mažomis vilnelėmis, kuriomis plaukė pro bokštų langus. Skambėjimas nešė maldą ir rimtį.

Berniukai sustojo.

— Kaip Karo Muziejų, — pasakė vyriausiasis.

Ir prieš jų visų akis vėl išaugo milžiniškas vidurinėsios mokyklos ekskursijos į Kauną atsiminimas. Iš varpų aido išsiskyrė skardus trimitas. Pro jį ėmė plaukti liūdna ir liūliuojanti muzika. Berniukai vėl ėmė eiti namų pusėn, tylūs, iš lėto, sakytum, taktas taktan žengdami su girdimos gedulingos melodijos skambėjimu. Iš vakarų, iš to rausvo dangaus ruožo, išplaukė eilė raudonų vėliavikių ir, nelygiai blaškydamos, slinko virš miško, artėjo. Pasirodė raudonomis juostomis tamsūs žmonės. Jie stūmė tą nelygią raudonų vėliavikių bangą, kėlė medines kojas ir judino pastyrusias rankas. Išryškėjo ir jų veidai: sužaloti, iškreipti, plieniniai žvilgančiomis akimis. Jie ėjo, kėlė sunkias kojas, o rodės, vis vietoje, vis kažki kur toli. Karo invalidai. Tie patys, kuriuos jie tada Kaune matė, tie patys, kurie buvo surinkti Širvintų, Giedraičių, Radviliškio ir kituose Lietuvos laukuose leisgyviai, granatų suplėšyti, kulku suvarstyti. O skambėjimas plaukia ir plaukia. Vėl lyg skardus trimitas suardo šią didelę rimtį, vėl lyg virš kiekvieno aukštesnio miško kupsto iškyla Muziejaus bokštai, ima leisti vėliavos, o karo invalidai žengia ir žengia. Jie vis taip pat toli bet kaskart ryškėja ir ryškėja. Ana, vienas eina lazda pasiremdamas. Veiduose vis daugiau rimties, o akyse šalto blizgėjimo. Berniukai vėl pajunta tą patį gaudumą ir gailestį, o kartu ir pasididžiavimą Tėvynės aukomis. Jų akyse ima žvilgėti ašaros. Karo invalidai kažkur pasislepia už girios krašto, o vėliavėlės išlaksto po visą dangaus pa-

Karinio rengimo pamoka Vilkavišky. Instruktuoja mokyt. Č. Petrauskas

kraštį, mirga, šokinėja, plazda ant šautuvų, tai supasi vėjo nešamos. Iš slėnio pakila dūmeliai, lyg maldai uždegti smilkalai pro Muziejaus sodnelio paminklą, pro lietuviškus kryžius. Su Marijos giesme jie išsi-sklaido į visas puses, į visas kapines ir laukus, kuriuose ilsis Nežinomieji Kareiviai, laisvosios Lietuvos vaduotojai. Kryžiai, kryžiai, kryžiai... Sunkiais cemento kryžiais dengiasi visas laukas... Tylumoje nuskęsta vėl visa apylinkė. Ak, dabar tik gali pajusti, kokia brangi gimtinės žemė, kiek daug kraujo supilta į tavo laukus, kiek vargo nusinešusios visos tavo dienos. Kad tu būtum vien laimės dienas gyvenusi, vien žydėjusi, kad visi tavo namai būtų gražūs ir visi žmonės dailiai apsirengę, nebūtum tu tokia miela, kaip dabar. Tik pro ašaras, gailestį galima pajusti, kas tu esi, kas buvai ir kokios meilės esi verta. Tada tik tave suima begalinis noras dirbti, vargti ir jausti, kad ne vien sau ir savo ateičiai gyveni, o visiems žmonėms, o visai savo Lietuvai.

Ir namo grįžę berniukai tebejautė tą patį gaudumą, rimtį ir tą pačią laimę. Kiekvienas savo vidaus balse girdėjo gražiausias kalbas ir troškimus ateities darbams. Kiekvienam tie darbai atrodė skirtingi, kiekvienas jautė kitokių siekimų ir gabumų, bet darbo meilė buvo vienodžiausia. Ir jie niekad nebuvo jautę tiek meilės savo skurdžiam kambarėliui, savo apiplyšusioms knygoms, menkiems rūbams ir seniems, nunešiotiems batams, kaip dabar. Varge ir skurde galėjai matyti pasiryžimus ir pergalę, sumenkusiuose veiduose — atkaklumą ir tikėjimą. Taip ateina nauji žmonės naujų ir didelių darbų dirbti, Lietuvos veido giedrinti.

K. Donis

VILNIAUS MOKSLEIVIŲ SPORTININKŲ PENKMETIS

Vilniaus lietuvių Vytauto Didžiojo sporto kuopa vasario 21 d. šventė penkmetį. Ši kuopa pasivadinsi Dariaus ir Girėno vardu. Šventės proga kalbėjo tos pat gimnazijos fizinio lavinimo mokytojas Pranas Žižmaras. Padaryta veikimo apžvalga, pasportuota, pašokta tautinių šokių ir padeklamuota.

STATYS GIMNAZIJA ALYTUJ

Svietimo Ministerija iš savo sąmatos paskyrė 100.000 litų Alytaus gimnazijos statybos pradedamiesiems darbams. Be to, galutinai baigiama įrengti Raseinių gimnaziją, Pagėgiuose baigiami praplėtimo darbai ir Klaipėdoje — Vytauto D. gimnazijos mergaičių bendrabutis.

VI-JI AVIOMODELISTŲ KURSAI

Jau prasidėjo VI-ji kvalifikuotų aviomodelistų kursai. Juos lanko apie 40 jaunuolių, jų tarpe viena moksleivė. Į kursus kolektyviai įstojo neseniai įsisteigusios 1-sios oro skautų draugovės nemažas skautų būrys. Iki šiol tokius kursus baigė apie 100 asmenų.

KAUNO VALSTYBINĖJE PREKYBOS MOKYKLOJE ĮSTEIGTAS ŠAULIŲ BŪRYS

Minint nepriklausomybės dvidešimts metų, vasario 15 d. mokykloje įsteigtas šaulių būrys. Į būrį nariais kandidatais įstojo 40 mokinių, kurių keli yra atsargos kariai. Būriui vadovaus, numatoma, ats. j. ltn. Ulvydas.

J. P-kis

MARIJAMPOLĖ

Rygiškių Jono V. B. G-ja

Š. m. vasario 16 d. gimnazija gražiai paminėjo 21 metų laisvo gyvenimo sukaktį. 8,30 val. gimnazija organizuotai dalyvavo Laisvės aikštėje vėliavos pakėlimo iškilmėse. Iš Laisvės a-tės nužygiavo į bažnyčią, kur dalyvavo pamaldose. Gimn. kap. kun. J. Petrika pasakė įspūdingą pamokslą apie Tėvynės meilę, jaunimo, ypač moksleivių, pareigas ir pasiukojimą gimtajai žemei. Po pamaldų gimnazijos salėje įvyko minėjimas, kuriame dalyvavo gimnazijos ir mokytojų seminarijos mokiniai. Po trumpos dir. A. Daniliausko įžanginės kalbos, mok. kun. P. Dambrauskas skaitė turiningą paskaitą, kurioje pažymėjo šios dienos reikšmę, pasidžiaugė

„Kario“ draugai

Nuotr. J. Krasausko

įvairiose srityse pasiektais laimėjimais ir kartu nurodė ateities uždavinius. Mokytojų seminarijos mokinės padeklamavo tautiniais motyvais eilėraščių. Minėjimas baigtas Tautos Himnu.

Ramūnas

PANEVŽIEČIAI PAS KAUNO KARIUS

Panevėžio V. B. G. moksleivių grupė, vadovaujama mok. Čepanausko, š. m. vasario 20 d. išvykome Kaunan paekskursuoti. Stotyje mus pasitiko Spaudos ir švietimo Skyriaus ats. j. ltn. K. Zupka su kariškais sunkvežimiais ir pradėjo mūsų kelionę po Kauną. Aplankėm Karo Aviaciją, bet esant blogam orui, jos „gėrybėmis“ nepasinaudojom. Civilinės aviacijos angare galėjome apžiūrėti „Rūtą“, „Termiką“ ir įvairaus tipo lėktuvus. Po to nuvažiavome į Priešlėktuvinę Rinktinę, kur su malonumu pasišildėme šviesosvydžio spinduliuose...

Apžiūrėję Karo Mokyklą, šančiuose valgėme kareiviškus pietus. Po pietų nuvažiavome į Karo Muziejų. Čia mus lydėjo ir rūpinosi karinio rengimo inspektorius mjr. Požėla. Nakvojome šančiuose (2 p. p. III k.). Rytą gavome pusryčius, po kurių atsisveikinome ir iškeliavome, nes su kariuomene buvome susipažinę — reikėjo susipažinti ir su visuomene.

Esame dėkingi vadovams, mjr. Požėlai ir ats. j. ltn. K. Zupkai, kurie mumis rodė, aiškino ir mumis rūpinosi.

M. A.

KARIŲ DAINA

Paulius Drevinis

Žemė, žirgas, bugnas, dainos —
Ei, valio, valio, kariai.
Mes Tėvynės ginti einam,
Mes apginsim ją šauniai.

Kaunas, Klaipėda ir jūra —
Žydi laisvės vėliava.
Plaukia, skrenda baltos burės,
O mes jojam su daina.

Gėles barsto mums mergaitės,
Žydrios, melsvos akys jų.
Juose liūdesį įskaitom
Mes laukų žalių, plačių.

Amžius josim žirgo šuoliais —
Mus lydės jauna dvasia.
Už mus broliai žemėn puolė
Ir paplūdo kraujuose.

Nuo Veliuonos ligi Kauno
Nuo Nėvežio lig Neris
Lietuvos mes vardą šaunų
Nešim amžiams degt ir šviest.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

MIRĖ KPT. JONAS LAPINSKAS. Vasario 20 d. 15 val. Dr. Basanavičiaus Karo Ligoninėje po trumpos ligos mirė 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulko savanoris kūrėjas kapitonas Jonas Lapinskas.

Velionis gimė 1898 m. kovo 30 d. Telšių aps., Žarėnų vl., Tarvydų km. 1919 m. vasario 17 d. a. a. kpt. Lapinskas įstojo savanoriu kareiviu į Kauno m. ir apskr. komendantūrą. Tų pat metų balandžio 24 d. perkeltas į 1. pėst. D. L. K. Gedimino pulką ir ten tarnavo iki 1920 m. rugsėjo 28 d. 1920 m. lapkričio 15 d. įstojo Karo Mokyklon ir ją baigęs, 1921 m. gruodžio 18 d. pakeltas į leitenanto laipsnį ir paskirtas į 1. pėst. D. L. K. Gedimino pulką.

1. pėst. pulke tarnavo iki 1936 m. kovo 8 d., kada buvo perkeltas į Biržų m. ir apskr. komendantūrą, o iš ten 1937 m. balandžio 9 d. į 5. pėst. D. L. K. Kęstučio pulką.

Palaidotas Kauno katalikų kapinėse vasario 22 d. Laidotuvėse dalyvavo pulko vadas, pulko karininkai, likt. psk. ir civiliniai tarnautojai su šeimomis. *Vrš. VI. Augulis*

GRAŽIAI PALYDĖJO MIRUSĮ KARI. Vasario 18 d. Karo ligoninėje plaučių uždegimu mirė karo policijos mokyklos jaun. kareivis Juozas Seimikas. A. A. Juozas Seimikas gimęs 1917 m. kovo 20 d. Kauno aps., Seredžiaus vl., Naciūnų kaime. Į kariuomenę stojo 1938 m. lapkričio 1 d. Tėvai jį atsiėmė palaidoti savo gimtinės kapinėse.

Vasario 20 d. 16 val. Seredžiaus įgulos orkestras ir karių skyrius pasitiko prie Seredžiaus prieplaukos atvežtą karstą su mirusiojo palaikais. Gedulo maršui griežiant, karstas buvo nulydėtas už įgulos ribų ir nuvežtas į tėviškę.

Vasario 22 d. a. a. Juozas Seimikas buvo lydimas į kapus. Išlydėti buvo susirinkusi didelė žmonių minia. Gražiai papuoštas karstas buvo palydėtas į bažnyčią. Iš bažnyčios, orkestrui gedulinga maršą griežiant, karių skyrius ir didelė žmonių minia palydėjo į kapus. Į kapus lydėjo Seredžiaus įgulos kap. kun. Šovys.

Leidžiant karstą į duobę, orkestrui griežiant, skyrius karių saliotu atidavė paskutinę pagarbą.

San. psk. Grigoras

1 GUSARŲ D. L. ETM. K. JONUŠO RADVILOS PULKAS. Pulko švietimo vadovo rūpesčiu šios žiemos sezono pulko ir karo policijos mokyklos kariams pulko salėje surengiami dažni kino seansai. Seansai rengiami dažniausiai nemokamai arba už visai nedidelį mokestį. Nuo rudens iki šiol pulko kariams yra parodyta nemaža įvairaus turinio filmų.

Mokomasis eskadronas prieš naujos laidos išleidimą surengė šios laidos kariams įdomesnes Kauno įmones bei vietas ekskursiją. Laidos kursą 1-jų baigė eil. Henrikas Nivinskas ir 2-jų eil. Kazys Glemža. Abu baigė kursą pirmai-

Kareivių pamoka 5 pėst. pulke

siais pakelti į grandinio laipsnį ir apdovanoti laikrodžiais: 1-sis sidabrinis ir 2-sis nikeliniu.

Be to, į grandinio laipsnį pakelti ir visi kiti mokiniai, gerai kursą baigę.

A. G-nius

RYŠIŲ BATALIONAS. Vasario 20 d. buvo liktinių puskarininkių ramovės narių susirinkimas. Išrinkta nauja valdyba ir patvirtinta šiems metams pajamų - išlaidų sąmata. Nors ramovė veikia tik nuo praėjusių metų gruodžio 25 d., tačiau jau įsigyta būtinausieji reikmenys. Per tą laiką buvo surengti du pobūviai - pasilinksminimai: Naujųjų Metų sutikimo ir Vasario 16 progomis. Susirinkime nutarta padidinti periodinės spaudos kiekį, papildant Vilniaus lietuvių ir vietoje leidžiamais laikraščiais. Numatyta suruošti eilę ekskursijų į įvairias įmones bei parodas.

Į susirinkimą atvykęs bataliono vadas įteikė Vasario 16 d. proga apdovanotiems likt. puskarininkiams ir civ. tarnautojams D. L. K. Gedimino ordino III laipsnio medalius.

Anksčiau buvusiam b-no likt. psk. ir civ. tarn. taupomosios - skolinamosios kasos narių susirinkime nutarta likusias nuo praėjusiųjų metų nesuvalytas ūkio sumas (Lt. 61,01) paaukoti Ginklų Fondui.

V-s

MENO VAKARAS UKMERGĖS ĮGULOJE. Vasario 19 d., kpt. Rugio pastangomis, buvo suorganizuotas meno vakaras. Miesto šaulių mišrus choras, 1. pėst. pulko muzikanto Čaikausko vedamas, gražiai sudainavo apie 10 dainelių. Be to, tik vieni vyrai sudainavo „Ko tie dunda miškai“ ir kitas daineles, susilaukusias nuoširdžių ovacijų. Šaulių choras įgulos karių bus visuomet laukiamas svečias karių meno vakaruose.

Toliau kariai pamatė „Pulko dėdę“ ir, vietoj dėdienės, jo švogerį. Jie abu kariams nepagailėjo įvairių sąmojų, juokų, dainelių, karinių patarimų ir, svarbiausia, prižadėjo ateity karius dažnai lankyti. Kariai, tegirdėdami „Pupų dėdę“, „Radijo dėdę“ bei dėdienės, džiaugiasi, kad galės savo „Pulko dėdę“ girdėti ir matyti.

San. vrš. Žvirbis ir civ. tarn. Rinkūnas paskaitė poemos „Žalgirio mūšis“ fragmentus, o pulko orkestras pagriežė Mozart'o „Turkų maršą“, „Figaro vestuves“ ir „Don Juan'ą“. Prieš kiekvieną veikalą buvo paaiškinamas jo turinys; taip pat papasakota kompozitoriaus biografija. Orkestras koncertinę dalį baigė linksmu dalykėliu „Kai kapelmeisteris užmiega...“

Baigiant keli jauni kareiviai parodė savo miklumą, pašokdami „kazoką“. Labiausiai miklus esąs pasirodė ryšių kuopos j. k. Tamarevičius. Tokie meno vakarai įguloje bus dažnai rengiami. Kpt. Rugys yra sudaręs artistų mėgėjų būrelį.

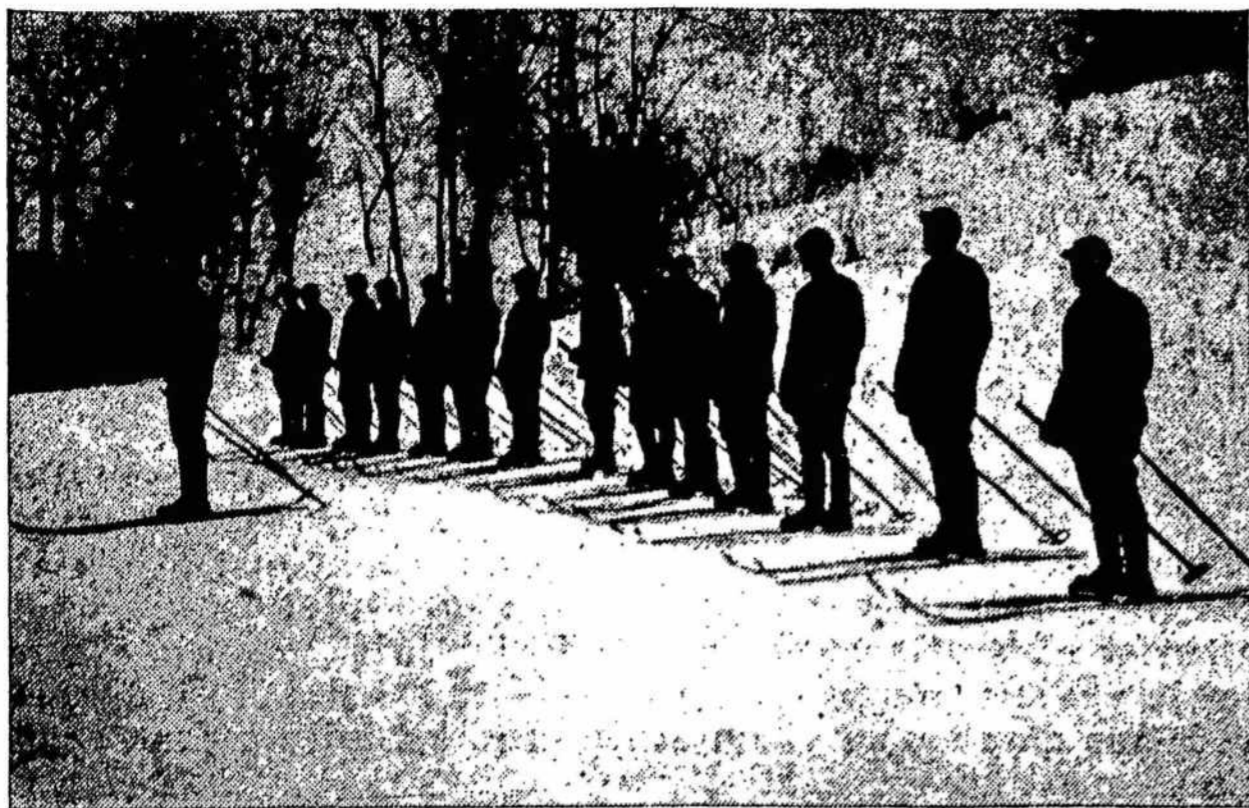
Juškonis

KARO AVIACIJA. Vasario 21 d. Užgavėnių proga karo aviacijos puskarininkių ramovėje įvyko pasilinksminimas, surengtas ramovės valdybos. Griežė j. psk. Valentukonio stygų orkestras. Pažymėtina, kad j. psk. Valentukonis yra gabus muzikas ir turi sudaręs savo orkestrą.

Vasario 23 d. karo aviacijos puskarininkių ramovėje j. ltn. Juodis skaitė puskarininkiams paskaitą „Lietuvių tautos atgijimas“. Paskaita buvo jausminga ir įdomi, nes prelegentas palietė retai girdimus faktus iš Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo idėjos kėlimo ir augimo, dar tuos faktus savo iškalbingumu apipindamas. Bendrai kalbėta apie tautos nepriklausomumo ideologiją, pritaikant tai lietuvių tautai, apie mūsų tautos nepriklausomybės idėjos skleidimą anais laikais vidaus ir užsienio lietuvių tarpe ir apie patį nepriklausomybės atgavimą.

S-s

5. P. D. L. K. KESTUČIO PULKAS. 3 kuopos eil. Navickas pats pasidarė senovinį muzikos instrumentą — cimbulus. Šio instrumento muzika visų labai mėgiama. Eil. Navic-

Kęstutėnai slidininkai

kas visuomet įvairiuose minėjimuose ir panašiai paskambina gražių liaudies dainelių ir šokių.

Gr. L. Kančauskas

„SIMANAS DAUKANTAS“. 1-jo inžinerijos b-no švietimo vadovas vasario 26 d. likt. psk. ramovės salėje surengė b-no kariams šiais metais jau antrą literatūrinę valandėlę. Šios valandėlės tikslas arčiau supažindinti karius su mūsų rašytoju Simanu Daukantu. Valandėlę pradėjo psk. Bučys, smulkiai nupasakodamas S. Daukanto biografiją. Civ. tarn. Vegelevičius, psk. Mikalauskui akompanuojant, pagriežė smuiku šumano „Sapną“ ir Čiurlionies „Šeriau žirgelį“. Ištrauką iš S. D. „Lietuvio būdas“ žemaitiškai paskaitė j. k. Jakaitis. Ypač valandėlę pajvairino ir susilaukė karštų aplošmentų: duetas — j. k. Repniekas ir j. k. Žukauskas, psk. Mikalauskui akompanuojant, padainavę liaudies dainas: „Jaunoji mergužėlė“ ir „Kad aš jojau“.

Reikia pažymėti, kad mūsų švietimo vadovas numato ir toliau kas mėnuo po vieną tokių valandėlių surengti. Jų tikslas: supažindinti b-no karius su mūsų žymiaisiais rašytojais, duoti progos jiems patiems pareikšti savo meninius sugebėjimus ir kartu kultūringai praleisti atliekamą laiką.

Psk. Žemaitis

DAR DĖL LIKT. PUSKARININKIŲ PENSIJOS

Š. m. „Kario“ Nr. 6 vrš. Šlekonis savo straipsnyje „Liktinių puskarininkių pensijų reikalu“ nušvietė likt. puskarininkių pensijos išsitarnavimo atžvilgiu padėties nelygumą su valstybės tarnautojais.

Paėmė kategorijų palyginimą iš 1928 m. Įsak. Kar. Nr. 3 § 3 II p., kuris tuo laiku, kai likt. puskarininkiai nesiskaitė valstybės tarnautojais, o tik laisvai samdomais, gal ir tiko. Pakeitus likt. puskarininkiams atlyginti įstatymą (Vyr. Žin. Nr. 470 eilė 3297) atrodo visai kitaip.

Čia ir noriu vrš. Šlekonio straipsnį papildyti. Palyginimui imsiu tą pačią etatinę vietą: 1) būrininko arba g. b. c. VI, kartais VII, valst. tarn. atlyginimo kategorijos, 2) kuopininko arba g. b. c. VIII, kartais IX, kategorijos.

Šis palyginimas liečia administracijos ir įvairius specialistus puskarininkius (rikiuotėj civilis negali pakeisti puskarininkį). Bet tame pačiame etate turi būti ir yra puskarininkis ir civ. tarnautojas vienodi specialistai. Be to, puskarininkis dar dalyje budi, sargybos vadu būna, jaunų kareivių mokymui kadran skiriamas ir kt. (čia turiu galvoj aviacijos puskarininkį-specialistą, kuriam j. kareivių mokymas — netiesioginė pareiga), o civ. tarnautojas nuo visų tų pareigų laisvas.

Nenoriu pasakyti, kad puskarininkiu per daug pareigų. Ne, nes jos būtinos. Puskarininkis tas visas pareigas mielai atlieka, žinodamas, kad visa tai yra dėl brangios Tėvynės saugumo ir gerovės. Noriu tik tiek pasakyti, kad puskarininkis, dirbdamas gal ir daugiau negu civ. tarnautojas, ateičiai aprūpinamas menčiau.

Tiek dėl darbo palyginimo. Dabar dėl atlyginimo. Puskarininkis dar gauna prie algos priedą natūra: butą, kasdienius drabužius ir vedusieji malkas. Taip, tarnaujant beveik susilygina būrininko atlyginimas su civ. tarn. VI kateg. ir kuopininko su VIII kateg., bet toli gražu iki pirmojo su VII kateg., o antrojo su IX.

Bet šis reikalas kitaip atrodo, kada vieni ir kiti, atidavę jėgas Tėvynei, turi skirtis su tarnyba — išeiti pensijon.

Civ. tarnautojas, puskarininkio vietoj tarnavęs, turės išsitarnavęs dar 3-jų metų priedą ir jo visas gautas atlyginimas skaitosi pagrindiniu. Kada pensijos didumui apskaičiuoti imama tie patys už ištarnautą laiką procentai, tai civ. tarnautojas, mokėjęs tik po litą kitą daugiau pensijų fondan, gaus žymiai didesnę pensiją.

Kitaip yra su civ. tarnautojais karininkų vietose. Šių užimamų vietų laipsnio atlyginimas sumažinamas nuo 5—15%. Čia įstatyme, atrodo, atsižvelgta į karių tarnybos atsakingesnę ir sunkesnę padėtį.

Analogiškai galvojant, reiktų šį skirtumą, išleidžiant naują atlyginimo įstatymą, kuris, kaip spauda informuoja, pradės veikti nuo 1940 m., koku nors būdu išlyginti. Ar kaip vrš. Šlekonis siūlė, įvedant 3 ar 5 metų priedą, ar iš likt. puskarininkių algos išskaičiuojant pensijų fondui vieton 6%, sakysim 8%, ir pensiją už 20 tarnybos metų skaičiuoti 65% pagr. algos, ar prie pagr. algos skaitytų gaunamą priedą natūra, tada ir pensija padidėtų.

Žodžiu, šią lyg ir skriaudą, likt. puskarininkių ateičiai daromą, reiktų kaip nors tinkamiau išlyginti.

Psk. Kurtinaitis

„UGNIAGESIO“ PLATINIMAS. Iki vasario 20 d. išplatinta kariuomenės ugniagesių komandose „Ugniagesio“ prenumeratų 1939 metams: vrš. Kličius (Ukmergės įgula) — 56 egz., lt. Andriūšis (Alytus) — 26 egz., lt. Stankevičius (Kupiškis) — 22 egz., civ. tarn. Ramanauskas (Šančiai) — 20 egz., vrš. Skalandis (Radviliškis) — 19 egz., psk. Filipavičius (Kaunas) — 10 egz., gusarai — 10 egz., psk. Bačianskas (Kaunas) — 9 egz., kpt. Maksimavičius (Panevėžys) — 6 egz., j. lt. Bulota (Zokniai) — 4 egz., viso 182 egz.

Be to, Kar. Štabo Spaudos ir švietimo Skyrius susitarė su Ugniagesių Sąjunga mainais siuntinėti „Kari“ Sąjungos narėms — ugniagesių komandoms, o sąjunga siuntinės toki pat skaičių „Ugniagesio“ įvairioms kariuomenės dalims ir daliniams.

UŽSIENIEČIŲ SVEIKINIMAI. Nepriklausomybės šventės proga, Vasario 16 d., karo butų viršininkas b. gen. inž. Barzda gavo iš Čekijos ugniagesių sąjungos storastos Prochazkos sveikinimą su linkėjimais kariuomenės ugniagesiams ir jų vadovams. Ugniagesių inspektorių sveikino estų ir latvių ugniagesių vadovai.

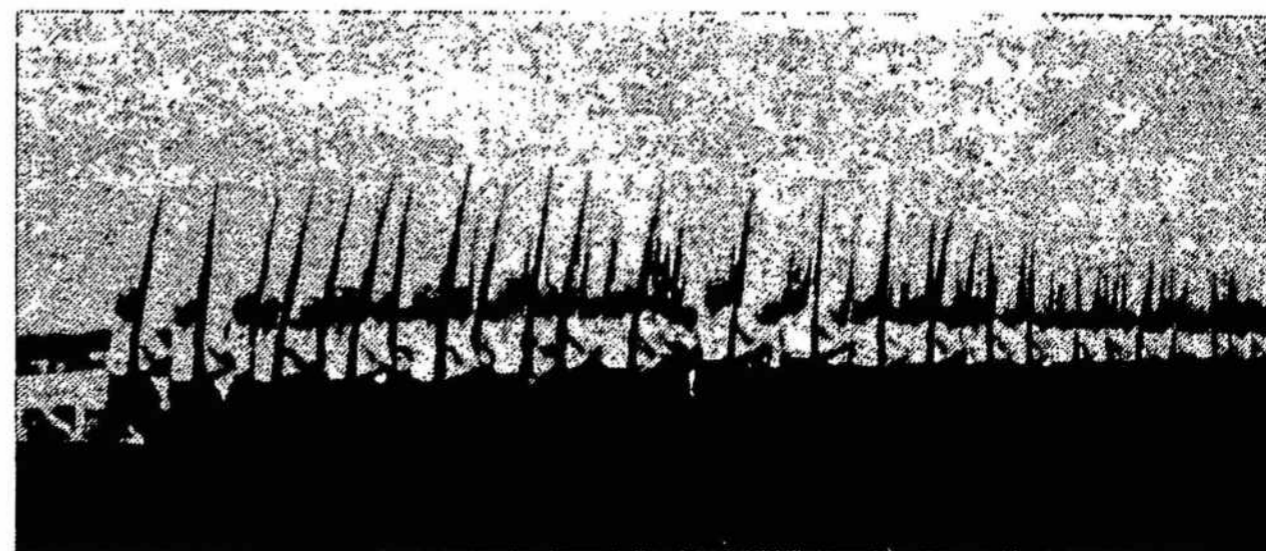
TRUMPA GAISRŲ GESINIMO TAKTIKA

(Tęsinys)

e) Medžio sandėlių gaisrai. Medžio (rašų, lentų, malkų ir t.t.) sandėlių gaisrai paprastai smarkiai išsiplėčia ir gesinti tokius gaisrus gana sunku dėl žybaus degamosios medžiagos kiekio ir didelės kaitros.

Medžio sandėliuose medžiaga sukrauna štabeliais, tarp štabelių gaisro metu atsiranda smarki trauka.

Ugniagesių komandoms per tokius gaisrus sunku veikti prieš ugnį; tenka statyti švirkšlininkus kiek iš šono. Švirkšlininkams tenka saugoti dar neužsidegusius štabelius, apipilant juos vandens čiurkšlėmis. Jei švirkšlių bus nedaug, tai kirvininkams reikės išardyti atskirus štabelius ir sudaryti protarpį tarp štabelių. Tai palengvins gynimąsi.

Kęstutėnų sportininkai su šautuvais

Degančius štabelius reikia gesinti nuo viršaus, pilti stiprias ir smarkias vandens čiurkšles, kurias leisti iš arti, ir kreipti į tarpus tarp sudėtų lentų ar sijų. Vanduo turi pasiekti štabelio gilumą. Kai tik liepsna bus numušta, reikia apipilti vandeniu, ir nepalikti tarp lentų rusenančios ugnelės.

Ardant štabelius, reikia saugoti, kad jie nesugriūtų ir nebūtų nelaimių su žmonėmis. Jei būtų pastebėta toks pavojus, tai ugniagesių viršininkai turi imtis apsaugos priemonių. Tokiais atvejais štabeliai ardomi kabliais, iš toliminio atstumo.

Nereikia pamiršti, kad per didelius medžio sandėlių gaisrus kartais gaisro vietoje susidaro viesulas, kuris gali nunešti degančius medžio gabalus ir žiežirbas toliau nuo gaisro vietos. Todėl, degant medžio medžiagų sandėliui, būtų naudinga liepti gyventojams saugoti trobesių stogus, ypač jei tie stogai yra mediniai ar šiaudiniai. Jei gaisrą gesins didesnis ugniagesių skaičius, tai tokiam budėjimui ant stogų skiriami ir ugniagesiai.

f) Lengvai išliepsnojančių skysčių gesinimas. Napatartina gesinti vandeniu lengvai išliepsnojančius skysčius, pav., benzina, motoriną, žibalą, naftą, terpentina ir kt. Tokiais atvejais tenka vartoti smėlį ar žemes. Degantį skystį apiberia smėliu ir tuo būdu nutraukia oro priėjimą, o tuo pat ir degimą.

Jei mėginame tokius skysčius gesinti vandeniu, tai galim padidinti gaisrą. Lengvai išliepsnojančieji skysčiai yra lengvesni negu vanduo. Taigi degantis skystis laikysis vandens paviršiuje, o išsiliejęs į šonus vanduo su paviršiuje liepsnojančiu skysčiu nuneš ugnį toliau, galės užsidegti ir kiti, būstinėje esantieji, daiktai.

Vandeniu galima gesinti vien tik spiritą, kuris, susimaišęs su vandeniu, virsta degtine ir užgęsta. Tačiau tokiais atvejais nereikia pilti į degantį spiritą vandens smarkiomis čiurkšlėmis.

Jei užsidega nedidelis skysčio kiekis, tai liepsną galima užgesinti, užmetus ant degančios vietos antklodę, palta, kilimą ar kitą patiesalą. Dar geriau prieš užmetimą suvilgyti užmetamą daiktą vandeniu. Vartoti lengvas medžiagas arba kailinius neleistina, nes tai pavojinga: užsidegs pats užmetamas daiktas ir padidins gaisrą.

Geriausiais tinka skysčiui gesinti putos. Tam tikslui mūsų garažuose ir angaruose, be dėžių su smėliu ir kastuvais, turime ir gesintuvus, užtaisytus su putojančiais skysčiais. Gaisro atveju tai bus geriausia gesinimo priemonė, pirmiausia vartotina.

Putos apdengia tirštu sluoksniu degančio skysčio paviršių, nepraleidžia oro ir sustabdo degimą.

Jei skysčiai dega metalinėse cisternose, bakuose ir t.t., tai tenka vartoti putas, o cisternų ar bakų sienelės aušinti vandens čiurkšlėmis. Atvirkščiai, metaliniai indai tiek smarkiai įkaista, kad pradeda susiriesti, susilenkti ar išsiskęsti.

Jei gesinimo priemonės paprastos, tai teks pasitraukti toliau nuo degančio skysčio rezervuaro ir apkasti žemėmis ar smėliu rajoną, iš kurio nenorima išleisti degančio skysčio.

(Bus daugiau)

KULTŪRTECHNIKOS IR GEODEZIJOS MOKYKLOS ŠAULIŲ BŪRIO 10 METŲ SUKAKIS. Vasario 12 d. Kultūrtechnikos ir Geodezijos Mokyklos šauliai minėjo savo būrio 10-ties metų veikimo sukaktį. Ta proga mokyklos rūmuose įvyko iškilmingas posėdis.

Tenka paminėti, kad būrys neturi pastovių narių, pastovios tarybos ir, apleičiamas, viso kadro. Kiekvienais metais keičiasi narių sudėtis ir visa būrio vadovybė, kadangi baigsiems 3-jų metų mokyklos kursą tenka palikti mokyklą, o naujiems atvykusiems užimti jų vietas. Tačiau šis nepastovumas netrukdo būrio veikimo.

T. Petronis

RASEINIAI. Vasario 19 d. Romuvos salėje įvyko vietos šaulių rinktinės būrių vadų ir atstovų metinis susirinkimas. Rinktinės vadas padarė platų pranešimą apie praėjusiais metais nuveiktus šaulių darbus. Paaikėjo, kad šaulių eilės pagausėjo 30%, be to, įsteigtas motorizuotas būrys ir rinktinės rėmėjų būrys. Rinktinės vadovybė ypatingą dėme-

si dėjo į šaulių tinkamą pasirengimą šaudyti, ir tuo reikalu kasmet vienam iš būrių, kaip dovaną, skiria po mažojo kalibro šautuvą ir pereinamąją dovaną-taurę. Praėjusiais metais tokias pirmas dovanas gavo: šautuvą-Karklėnų būrys, o taurę už grupinį šaudymą-raitininkų būrys. Šaudymo sportą skatinant, rinktinės taryba taip pat paskyrė tris asmenines dovanas šauliams. Rinktinės vadas pabrėžė, kad šauliškoji veikla visuomenės visur buvo nuoširdžiai remiama ir ji savo simpatijas pareiškė, tais metais įteikdama rinktinėi 229 šautuvus ir penkis lengvus kulkosvaidžius.

Rinktinės vadas, papildydamas savo pranešimą, supažindino susirinkimą su numatytais šiemetams darbais. Pagal numatytą planą rinktinė bus pertvarkyta administraciniu atžvilgiu, šaulės moterys išskirtos iš vyrų šaulių dalinių, stengiamasi sudaryti fondą ir statyti rinktinės namus. Šiame fonde pradžia numatyta turėti apie 10.000 litų. Lygiagrečiai vedamos derybos su vienu asmeniu pirkti miesto centre mūrinius namus.

E. S-nis

ŠAULIŲ LITERATŪROS VAKARAS. Vasario 18 d. Zarasuose, gimnazijos salėje, šauliai surengė literatūros ir muzikos vakarą. Programa buvo plati, gyva ir įvairi, nors dalyvavo tik vietinės jėgos; žadėtų kauniškių nebuvo.

Šiame vakare gražiai pasirodė šauliai: p. Vilutytė, K. Kunca ir Karosas, paskaitydami po keletą savo eilėraščių, J. Chmieliauskas, paskaitydamas savo novelę „Našlaitė“ ir Pr. Kunca, paskaitydamas pora ištraukų iš savo novelės „Badas“. Be to, kartu buvo atlikta ir muzikalinė dalis. Čia gražiai pasirodė solistė šaulė Karosienė, pianistė p. Kazlauskienė, šaulių vyrų choras ir pasienio policijos dūdų orkestras.

P. T.

ZARASŲ ŠAULIŲ RINKTINĖS BŪRIŲ VADŲ IR ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS. Vasario 19 d. Zarasuose įvyko rinktinės būrių vadų ir atstovų suvažiavimas.

Rinktinės vadas savo plačioje kalboje padarė platų pranešimą apie šaulių nuveiktus darbus 1938 metais. Iš pranešimo paaikėjo, kad svarbiausias darbas yra šaulių namų statyba. Be baigiamų statyti Zarasuose didelių mūrinių šaulių namų, 1938 m. nusipirko gražius mūrinius namus Salako šaulių būrys, įsigijo žemės sklypus ir pradėjo namų statybą Antalieptės ir Imbrado šaulių būriai.

Pr. K.

KAS NAUJA LIETUVOJE

ANGLŲ LAKŪNĖ KAUNE. Šiomis dienomis Kaune lankėsi garsioji anglų lakūnė Jean Batten. Vasario 23 d. Lietuvos Karininkų Ramovėje ji skaitė paskaitą apie savo skridimus ir jų nuotykius. Ateinančią vasarą ji pažadėjo atskristi lėktuvu į Lietuvos Aero Klubo rengiamas Baltijos orinio sporto varžybas. Iš Kauno lakūnė išvažiavo vasario 25 d. Stotyje ją išlydėjo karo aviacijos viršininkas b. gen. Gustaitis, Aero Klubo atstovai, Moterų Tarybos atstovės, britų draugijos valdybos nariai ir k.

BAIGIAMA RUOŠTIS NEW JORKO PARODAI. Ateinančią vasarą New Jorke bus pasaulinė paroda, kurioje dalyvaus ir Lietuva. Mūsų skyriui šioje parodoje įrengti ekspoziciniai jau baigiami paruošti. Menininkų darytais pavyzdžiais visa dirbama ir tvarkoma Lietuvoje. Švietimo Ministerija ir Žemės ūkio Rūmai parodai jau visiškai pasiruošę. Foto nuotraukos, kuriomis bus pavaizduota gražioji Lietuva, taip pat jau baigiamos parinkti. Baldus ir vitrinas padirbo Telšių amatų mokykla. Liaudies meno ekspoziciniai surinkti. Visa kovo pirmomis dienomis išsiunčiama Amerikon.

KATALIKŲ MOKSLININKŲ SUVAŽIAVIMAS. Užgavėnių atostogomis lietuviai katalikai mokslininkai, kurie yra susibūrę į Katalikų Mokslo Akademiją, buvo suvažiavę į Kauną pasitarti ir išklausti mokslinių pranešimų. Dalyvavo apie 600 asmenų: profesorių, mokytojų, kunigų. Buvo ir Vilniaus bei Amerikos lietuvių atstovų. Trys Akademijos nariai — prof. K. Pakštas, doc. Z. Ivinskis ir vyr. asist. J. Ambrzevičius, kaip parašę per 40 mokslinio turinio dalykų, pakelti nariais mokslininkais.

KAUNE LANKĖSI VILNIAUS LIETUVIŲ VEIKEJAS KUN. ČIBIRAS ir skaitė eilę paskaitų kultūriniais ir blaivybės klausimais.

PERTVARKYTA RADIO PROGRAMA. Atsižvelgiant į klausytojų pageidavimus ir gyvenamojo momento reikalavimus, pertvarkyta radijo programa. Panaikinta mankšta, įvesta vidaus politikos apžvalga ir programa užsienio lietuviams. Be to, sutvarkytas Kauno, Klaipėdos ir trumpųjų bangų radijo stočių veikimas, kad būtų daugiau įvairumo ir nepasitaikytų kartojimusi.

MATININKŲ IR KULTŪRTECHNIKŲ SAJUNGOS SUVAŽIAVIMAS įvyko vasario 25 d. Žemės Ūkio Ministerijos rūmuose. Tartasi darbo metodų patobulinimo klausimais vykdant žemėtvarkos ir melioracijos darbus, o taip pat svarstyta mūsų miestų tvarkymo problemos.

KLAIPĖDOJE DAUG LAIVŲ. Keliomis pastarosiomis savaitėmis Klaipėdoje suplaukia daug laivų. Dabartiniu metu yra atplaukę ir 5 lietuviški laivai: „Kaunas“, „Marijampolė“, „Kretinga“ ir „Friesland“.

PIENININKŲ IR KONTROLASISTENTŲ SUVAŽIAVIMAS buvo Kaune vasario 22 d. Buvo aptarti organizaciniai reikalai, aptarti tolimesni darbo planai ir pasisakyta prieš ritualinį skerdimą.

RUOŠIAMA DAUG ESKKURSIJŲ Į LIETUVĄ. Ateinančią vasarą švedų linija tikisi suruošti net 22 Amerikos lietuvių ekskursijas į Lietuvą. Pirmoji ekskursija išvyksta jau šiomis dienomis.

NAUJI ESTŲ LAIVAI. Estija stato 500 t. talpos laivą — respublikos prezidento jachtą ir mažesnę 100 t. talpos povandeninių laivų naikintuvą. Laivai greit bus jau gatavi.

ORO PĖSTININKAI. Vokiečių spaudoje paskelbtos sąlygos jaunuoliams savanoriams į oro pėstininkų pulką priimti. Bus priimami 17—19 metų amžiaus jaunuoliai, gabūs, tinkami aviacijos tarnybai. Iš jų bus sudaryti daliniai oro desantams. Oro pėstininkų pulke savanoriai turi išstarnauti 12 metų.

LĒKTUVAI TIEKIMO TARNYBOJE. Pr. metais per bulgarų kariuomenės manevrus buvo išbandytas dar kartą maisto tiekimas kariuomenės daliniams lėktuvų pagalba. Maistas buvo nuleidžiamas su parašutais ir išmetamas be parašutų. Antru atveju labiausiai nukentėdavo konservo dėžės, apie 10% jų. Galetos irgi sutrupėdavo, bet jas galima buvo valgyti. Cukrus ir arbata nenukentėdavo. Bandymai parodė, kad 1 lėktuvas gali aprūpinti maistu 980 karių (vienos dienos daviniu).

KAVALERISTAI TARNAUS SU SAVO ARKLIAMS. Lenkijoje įvesta nauja kavalerijos savanorių tarnybos tvarka. Kavalerijos savanoriai galės stoti į kariuomenę su savo arkliais, todėl tarnyba jiems bus sutrumpinta per pusę. Šiaip lenkų kavalerijoje kareivis išbūna 2 metus, savanoriai tarnaus tik 1 metus, bet su pertraukomis. Tačiau pati tarnybos eiga savanoriams visai kitokia. Pirmais tarnybos metais jie išbus kariuomenėje 6 mėnesius (nuo XI. 3 iki XII. 20, nuo I. 7 iki III. 18, nuo V. 15 iki VI. 15 ir nuo X. 1 iki X. 31). Antrais tarnybos metais kariuomenėje teks išbūti jau mažiau, tik 4 mėnesius (nuo I. 18 iki III. 18, nuo V. 15 iki VI. 15 ir nuo VIII. 15 iki IX. 15). Trečiais ir ketvirtais tarnybos metais savanoriai išbūna pulkuose tik po vieną mėnesį. Arkliai turi būti tinkami kavalerijos tarnybai, 5—9 metų amžiaus.

Bus priimami ir savanoriai, gyveną miestuose. Jie turės įsigyti arkli. Arkliai bus išlaikomi pulkų per visus 4 savanorio tarnybos metus; paskui arkliai bus laikomi pulko nuosavybe.

KARINIŲ ŠUNŲ DRESAVIMAS. Prancūzų kariuomenėje, ypačiai tose dalyse, kurios užima įtvirtinimus vokiečių-prancūzų pasienyje, vad. Maginot (Mažino) liniją, padidintas šunų skaičius. Pastebėta, kad iš dresuojamų šunų tik apie 6% visais atvejais tinka karinei tarnybai; kiti šunės mažesnės vertės. Dabar manoma steigti specialę šunų dresavimo ir šunų vedžiotųjų mokyklą. Mokyklos vadovybei teks išbandyti įvairių veislių šunes ir nustatyti labiausiai tinkamą Prancūzijos kariuomenei šunų veislę. Mokykla, bulgarų žurnalo „Narodna Otbrona“ žiniomis, bus įsteigta dar šiemet.

ŠACHMATAI

ADOLFAS ANDERSENAS

Šachmatų gyvenime stebina, vis dėlto, vienas didelis ir reikšmingas faktas, kad niekas tikrai negali pasakyti, kur ir kada atsirado šachmatų lošimas, bet teisingai manoma, kad šachmatais lošė pasaulyje jau prieš du su viršum tūkstančių metų. Tai, be abejo, seniausias žaidimas, kurį pasaulis žino. Bet tik XVI šimtmetį buvo suprastas, kad šachmatų lošimą galima pagrįsti tam tikrais teoretiniais samprotavimais ir nustatyti žaidimo moksliskus dėsnius — planingumą, kurių tikslus sekimas turi duoti pergalę. Kai ispanas Riuji Lopenas 1531 metais pradėjo nagrinėti šachmatų lošimo pradinius ėjimus, tų laikų šachmatininkai negalėjo ir įsivaizduoti, kad Lopenas padėjo pagrindus šachmatų teorijai, iš kurios po 300 metų išaugo didžiausia šachmatų literatūra. Šachmatai virto tikru mokslu. Bet keista, kodėl nebuvo suruošta rungtynių tarp tų laikų geriausių šachmatininkų anksčiau, pasiliks mįslė, kurios niekas negalės išaiškinti.

Pirmas suruoštas turnyras 1851 metais turėjo išaiškinti geriausią tų laikų pasaulio šachmatininką. Juo tapo Adolfas Andersen. Tais laikais neturėta jokio supratimo apie pozicinį lošimą, kai vyravo tik aštrus kombinacinis lošimas.

A. Anderseną ne be pagrindo vadina kombinacinio lošimo karaliumi, nes jis savo lošimą grįsdavo tik puolimu. Galimas dalykas, kad Anderseno per daug aštrus ir rizikingas puolimas neatitinka šių laikų teoretinių dėsnių, bet tais laikais, kai pozicinis lošimas neturėjo šalininkų, šis Anderseno giliau įprasminto lošimo metodas buvo neįveikiamas kitiems šachmatininkams. Kiekvienas šachmatininkas pažįsta jo „nemirtingą partiją“ prieš Kiezeritskį. Tai puikus Anderseno lošimo pavyzdys ir, be abejo, daugeliui šių dienų šachmatininkų svajonė.

Štai padėtis po 17-to ėjimo juodųjų. Baltieji: Andersen — juodieji: Kiezeritskį: 18. Rf4—d6 Vb2:a1+ 19. Kf1—e2 Rc5:g1 20. e4—e5! Žb8—a6 21. Žf5:g7+ Ke8—d8 22. Vf3—f6+! Kg8:f6 23. Rd6—e7×. Ir taip gražioj kombinacijoj, Anderseno sukurtoj idėjėj, aukos dviejų bokštų ir valdovės ir anksčiau paaukoto rikio, jo partija pripažinta „nemirtingoji“.

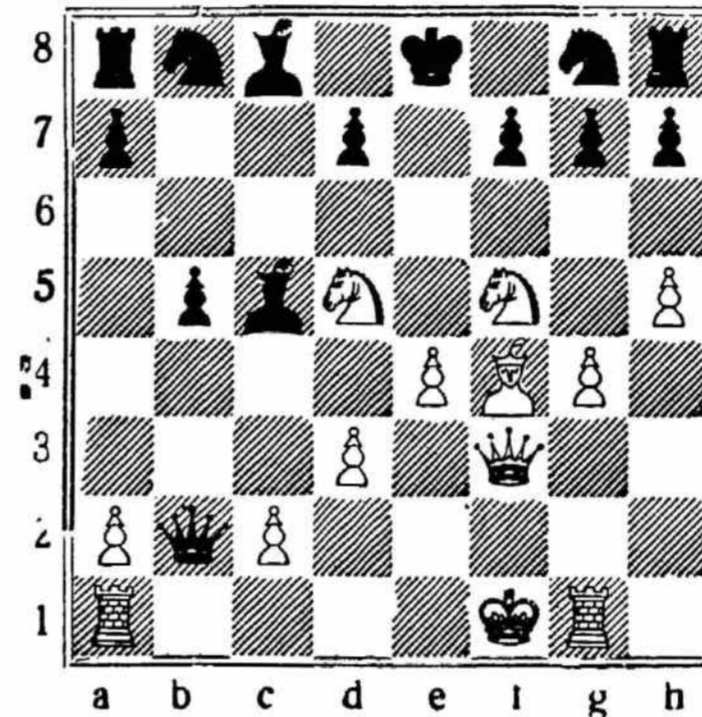
Savo neoficialų pasaulio meisterio vardą Andersen išlaikė septynerius metus — iki matčo su amerikiečiu P. Morphy. Šis istorinis susitikimas dviejų kombinacinio lošimo atstovų pasibaigė Anderseno katastrofa — jis pralaimėjo 7 partijas, laimėjo dvi — ir dvi partijos pabaigė lygiomis. Bet jis nemėgino pateisinti savo pralaimėjimo nepasisekimu. Jis pripažino, kad atsirado dar stipresnis.

Bet Andersenai dar pavyko atgauti stipriausio šachmatininko vardą. Marphiui pasitraukus iš šachmatininkų gyvenimo, Andersen laimėjo 1862 metais turnyrą Londone, vėl buvo pripažintas geriausiu pasaulio šachmatininku. Bet neilgam: po keturių metų jis pralaimi matčą V. Steinicui.

Mirė Andersen prieš 60 metų, 1879 metais.

Šachmatų lošimui Andersen paliko labai daug. Jis parodė, kad šachmatų lošime begalė kombinacinių galimų. Andersen buvo didelis menininkas.

Štai viena Anderseno iš loštų partijų kombinacija: Baltieji: Moijet — juodieji: Andersen — Baltieji užpuolė rikį c5. Nekreipdamas į tai dėmesio, Andersen pradeda puolimą: 1... Žf6—h5!! 2. b4:c4 Žh5:f4 3. Bf1:f4 Bd8—d1+! 4. Bf4—f1 Ve4:g2+! 5. Ve2:g2 Bd1:f1 ir matas! Nuostabu, kaip greit juodieji išnaudojo savo pozicinę persvarą.

Štai padėtis po 17-to ėjimo juodųjų. Baltieji: Andersen — juodieji: Kiezeritskį: 18. Rf4—d6 Vb2:a1+ 19. Kf1—e2 Rc5:g1 20. e4—e5! Žb8—a6 21. Žf5:g7+ Ke8—d8 22. Vf3—f6+! Kg8:f6 23. Rd6—e7×.

Štai padėtis po 17-to ėjimo juodųjų. Baltieji: Andersen — juodieji: Kiezeritskį: 18. Rf4—d6 Vb2:a1+ 19. Kf1—e2 Rc5:g1 20. e4—e5! Žb8—a6 21. Žf5:g7+ Ke8—d8 22. Vf3—f6+! Kg8:f6 23. Rd6—e7×.

Bet Andersenai dar pavyko atgauti stipriausio šachmatininko vardą. Marphiui pasitraukus iš šachmatininkų gyvenimo, Andersen laimėjo 1862 metais turnyrą Londone, vėl buvo pripažintas geriausiu pasaulio šachmatininku. Bet neilgam: po keturių metų jis pralaimi matčą V. Steinicui.

Mirė Andersen prieš 60 metų, 1879 metais.

Šachmatų lošimui Andersen paliko labai daug. Jis parodė, kad šachmatų lošime begalė kombinacinių galimų. Andersen buvo didelis menininkas.

Štai viena Anderseno iš loštų partijų kombinacija: Baltieji: Moijet — juodieji: Andersen — Baltieji užpuolė rikį c5. Nekreipdamas į tai dėmesio, Andersen pradeda puolimą: 1... Žf6—h5!! 2. b4:c4 Žh5:f4 3. Bf1:f4 Bd8—d1+! 4. Bf4—f1 Ve4:g2+! 5. Ve2:g2 Bd1:f1 ir matas! Nuostabu, kaip greit juodieji išnaudojo savo pozicinę persvarą.

Štai padėtis po 17-to ėjimo juodųjų. Baltieji: Andersen — juodieji: Kiezeritskį: 18. Rf4—d6 Vb2:a1+ 19. Kf1—e2 Rc5:g1 20. e4—e5! Žb8—a6 21. Žf5:g7+ Ke8—d8 22. Vf3—f6+! Kg8:f6 23. Rd6—e7×.

Štai padėtis po 17-to ėjimo juodųjų. Baltieji: Andersen — juodieji: Kiezeritskį: 18. Rf4—d6 Vb2:a1+ 19. Kf1—e2 Rc5:g1 20. e4—e5! Žb8—a6 21. Žf5:g7+ Ke8—d8 22. Vf3—f6+! Kg8:f6 23. Rd6—e7×.

NAUJIEJI LEIDINIAI

A-53. ARTILERIJOS STATUTAS, IV dalis. Pabūklai ir šaudmenys, a/75 mm 1897 m. patranka. Kar. Št. Spaudos ir Švietimo Skyriaus leidinys. Kaunas, 1938 m. Kaina 1 lt. 60 ct. Kariams, šauliams ir moksleiviams 1 lt.

Šio techninio artilerijos statuto turiny: Kariuomenės vado įsakymas, patranka, šaudmenys - sviediniai, degtuvai, sviedžiamieji užtaisai; svarbesnieji duomenys — patranka, šovinių dėžė, pirmagalys, patranka su pirmagaliu, šovinių dėžė su pirmagaliu, šoviniai, sviediniai, įvairūs šoviniai, degtuvai; šaudmenų ženklai — šovinių ženklai, sviedinių svorio ženklai, sviedžiamųjų užtaisų ženklai, degtuvų ženklai, šovinių dėžių ženklai, degtuvų dėžių ženklai.

Toliau eina — patrankos aprašymas — liemu, spyna, stovas, patrankos įrankiai, šovinių dėžė, pirmagalys, guminiai ratukai; šaudmenys: sviediniai, degtuvai; patrankos, šovinių dėžės, pirmagalio ir šaudmenų priežiūra. Statuto pabaigoje įdėti labai ryškūs, spalvoti įvairių sviedinių, degtuvų ir tūtų ženklų pavyzdžiai su vaizdžiais paaiškinimais.

P-81 KULKOSVAIDINIO IR ŠAUTUVINIO LĒKTUVŲ ŠAUDYMO STATUTAS, Kar. Štabo, Spaudos ir Švietimo Skyriaus leidinys. Kaunas, 1939 m. Kaina 80 ct. Kariams, šauliams ir moksleiviams 40 ct.

Turiny: Kariuomenės vado įsakymas, lėktuvų šaudymo technika: šaudymo technika — šaudymo teorijos žinios, pagrindinės taikymo ir šaudymo taisyklės, atstumų matavimas, šaudymo mokymas; lėktuvų šaudymo taktika: prieš lėktuvai ir jų veikimas, lėktuvų šaudymas kulkosvaizdžiais, lėktuvų šaudymas šautuvais. Priedėlyje — įvairios lentelės. Pabaigoje — spalvoti įvairių kaimyninių valstybių karo lėktuvų ženklai.

AV-58. ŽVALGOMOSIOS AVIACIJOS STATUTAS. Kar. Št. Spaudos ir Švietimo Skyriaus leidinys. Kaunas, 1939.

Turiny: Kariuomenės vado įsakymas, žvalgomosios aviacijos paskirtis, uždaviniai, ypatybės, ryšiai — žvalgomosios aviacijos uždaviniai, žvalgomosios aviacijos ypatybės ir veikimo sąlygos, ryšiai, uždavinių vykdymas, žvalgomųjų lėktuvų kautynės, žvalgomosios aviacijos pareigūnai, priedėliai, eskadrilės dokumentų pavyzdžiai.

MŪSŲ ŽINYNAS, Karo mokslo, karinio rengimo ir auklėjimo žurnalas, 1939 m. Nr. 1, sausio mėn. XXXVI t.

Turiny: Ginkl. plk. dr. P. Lisauskis — Štabo pradas organizacijoje; Kuopa sparno saugoje pasitraukiant; J. N-as — Mūsų taktiniai pratimai; Pr. Gailiūnas — Kareivių mokymo reikalai; Int. mjr. Baršauskas — Tarnybų taktinė veikla; Plk. ltn. Gladutis — Prieš 20 metų 1-me pėst. pulke; Tsm. kpt. J. Vilutis — Šnipinėjimo nusikaltimai ir baudžiamosios normos; J. ltn. Šidlauskas Balys — Puskarininkis, kaip auklėtojas vidaus gyvenime; Mtk. — Štabo darbo metodas SSSR kariuomenėje; K. S. — Karo topografijos skyriaus 15 metų sukakties proga; P. J. — Prieštankinės vielų kliūtys; Mokslinė apžvalga, Karinė kronika, Kritika ir bibliografija.

ATSIUNTĖ PAMINĖTI

Vladas Radziulis — NEDUOSIM SAVO ŽEMĖS. Vilniaus krašto lietuvių buities novelės. Spaudos Fondo leid., 158 psl. Lt 2. Efektingas dail. V. Kosciuškos viršelis. Su šia vilniečio rašytojo nauja knyga patartina visiems literatūros mėgėjams susipažinti.

Pearl S. Buck, MOTINA. 1936 metų Nobelio literatūros premijos laureatės romanas. Vertė V. Montvila. 312 psl. Lt 3. Sakalo leid.

Tai vienas geriausių laureatės veikalų, atskleidžiąs nepaprastai giliai sukurtą motinos pasaulį ir moters, ištekėjusios už gražaus vyro, kuris ją su vaikais pameta, tragediją.

Petras Cvirka, KASDIENĖS ISTORIJS. Novelės. Su J. Mikėno iliustracijom. Viršelį piešė T. Kulakauskas. 184 psl. Lt 3. Sakalo leid.

Ši nauja Cvirkos knyga rodo ne tik jau žinomą autoriaus realaus gyvenimo pajautimą, bet ir puikią novelės kompoziciją bei klasiškai išbaigtą stilių.

St. Tamulaitis, RUDENS MELODIJOS. Filosofinių apsakų rinkinys. 260 psl. Lt 3. Sakalo leid.

Apysakose paliečiamas šių dienų žmogaus dvasinis gyvenimas, jo vertė ir bankrotas. Jose rašoma apie mirtį ir rudenį, jaunystę ir dvasios atgijimą, apie tikrą meilę ir plokščius jausmus ir apie provincijos inteligentus.

Stasys Yla, KRIKŠČIONYBĖS ĮVEDIMAS LIETUVOJE. 160 psl. Lt 2,50. Sakalo leid.

Knygoje nagrinėjamas krikščionybės įvedimo reikalingumas, įvedimo pavėlavimas, įvedimo reikšmė ir bažnytinės bei kultūrinės klaidos ir ar jos buvo išvengiamos.

F. Šaliapinas, MANO GYVENIMAS. Autobiografija su dainininko atvaizdu. Įžangą parašė prof. B. Sruoga, vertė A. Braziulis. 232 psl. Lt 2,50. Sakalo leid.

Nuo kurpiaus mokinio, knygrišio, miesto sodo linksmų vaidintojų dalyvio iki Peterburgo gastrolių didysis menininkas pasakoja įvykius savo gyvenimo lapuose, nevengdamas asmeniškų paslapčių, gyvai, vietom su gera jumoro ir satyros doza.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

J. Guščiu. Jūsų klausimą atidavėme atitinkamai įstaigai.

J. Rubinkui. Skūstis apskrities viršinininkui.

Juokui. Atsiųstasis rašinys „Pajuodelio pagundos“ netiks.

Gr. L. Kančauskui. Tamstos klausimu pasiteirausime Paštų Valdyboje.

Vyt. Gavėnui. Jau kartą spausdintų galvosūkių neboreime dėti. Todėl ir Tamstos atsiųstąjį dedame į krepšį.

St. Laukšui. Siųsdami kitiems, netrukus ir Tamstai išsiunčiame dovanas už laimėtuosius galvosūkių sprendimų ratus.

J. psk. J. Šileikiui. Rašinėjant korespodencijas nereikia jokio susitarimo bei pasižadėjimo.

H. Lacvikui. Gražiai parašytas straipsnelis, bet labai pamoksliškas. Tad nedėjom. Feljetonui parašyti reikia daugiau igudimo. Atrodo, sugebėsi rašyti.

Kar. Jan. Silpnoki eilėraščiai.

GALVOSUKIAI

GALVOSŪKIO NR. 5 SPRENDIMAS: GINKLŲ FONDUI AUKOSI — KARO NEBIJOSI

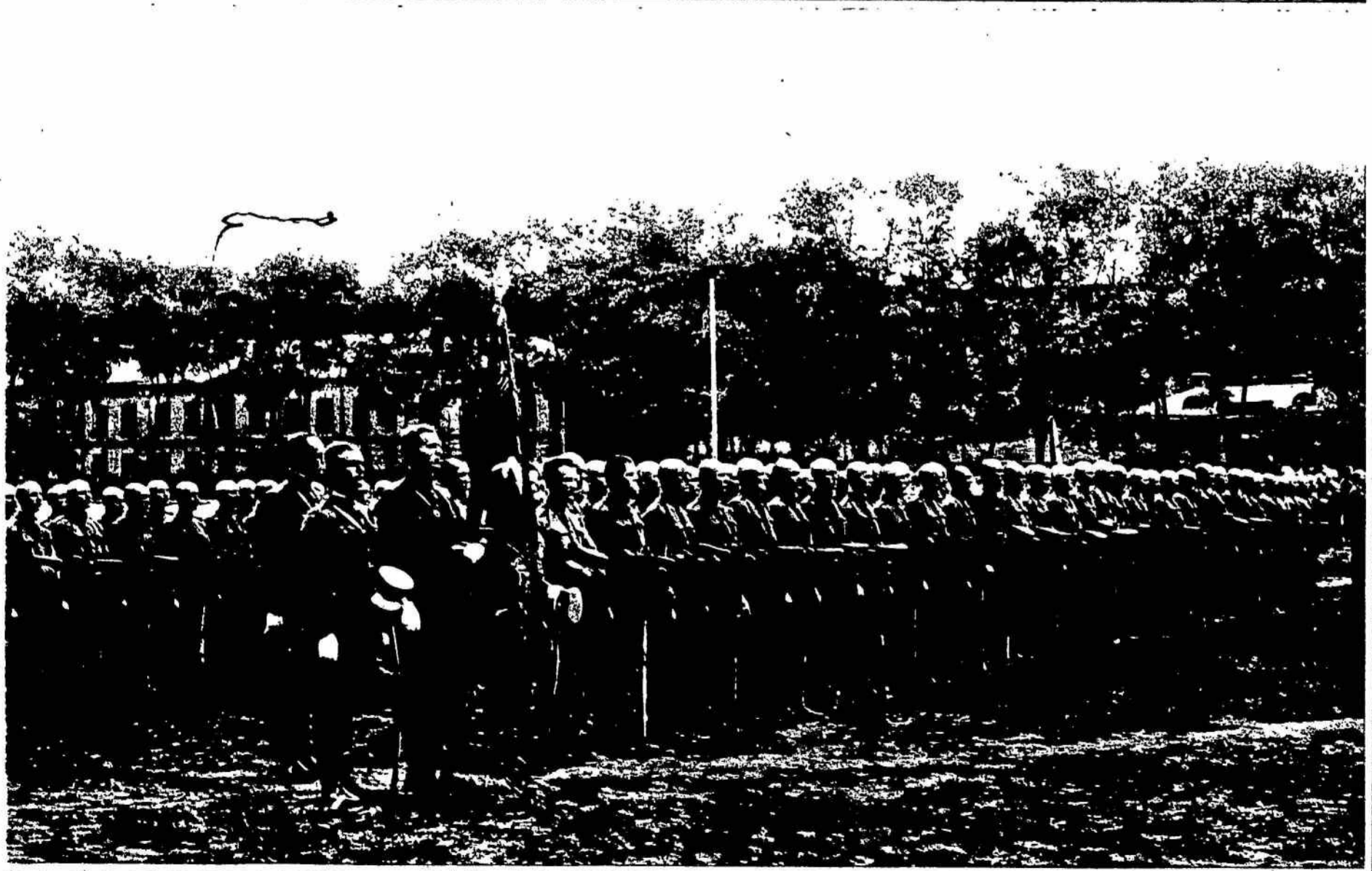
Išsprendė: 1) Adė Žerskaitė (Šn.), 2) psk. A. Soročinskas (7. PP), 3) san. j. psk. St. Ramanauskas (K. Lg.), 4) ats. psk. Alf. Ardišauskas (Skm.), 5) psk. J. Zapkus (1. PP), 6) Alf. Nakas (Km.), 7) J. Astrauskas (Nsd.), 8) K. Tauskus (Mrmp.), 9) j. psk. J. Šileikis (1. PP), 10) K. Kanteika (Šl.), 11) j. k. J. Sprainaitis (3. PP), 12) ats. j. psk. V. Dalan-gauskas (Grnk.), 13) Kireilis (Kp.), 14) J. Zenkevičius (Al.), 15) St. Laukšas (Krš.), 16) V. Tulinauskas (Z.), 17) j. psk. Burbulevičius (2. PP), 18) eil. Cikockas (2. PP), 19) psk. A. Pauliukas (1. PP); 20) V. Griškoniš (K.), 21) psk. M. Antaniškis (4. PP), 22) Br. Palskys (Mrmp.), 23) St. Ške-rys (Pn.), 24) gr. Pr. Juzuitis (pr. aps. rink.), 25) gr. Gečas (7. PP), 26) P. Kmita (Rs.), 27) S. Daktaravičius (Rs.), 28) Br. Beinoris (Jrb.), 29) B-is (Al.).

GALVOSŪKIS NR. 8. (Vert. 1 tšk)

...—...—	1. Europietis, Meksikos užkariautojas.
—...—..	2. Paukštis.
—...—...—	3. Dokumentas.
...—...—	4. Vardas.
—...—...—	5. Gamtos reiškiny.
—...—...—	6. Prancūzijos rašytojas.
—...—...—	7. Pasiuntinys.
...—...—	8. Dievaitis.
—...—...—	9. Veiksmožodžio bendratis.
—...—...—	10. Lietuvos miestelis.
—...—...—	11. Rusijos upė.
—...—...—	12. Šeimos narys.

Įrašius šios prasmės žodžius, brūkšnelių vietoje raidės turi sudaryti vienos mūsų kariuomenės dalies šūkį.

Ats. j. psk. Jon. Jurkonis

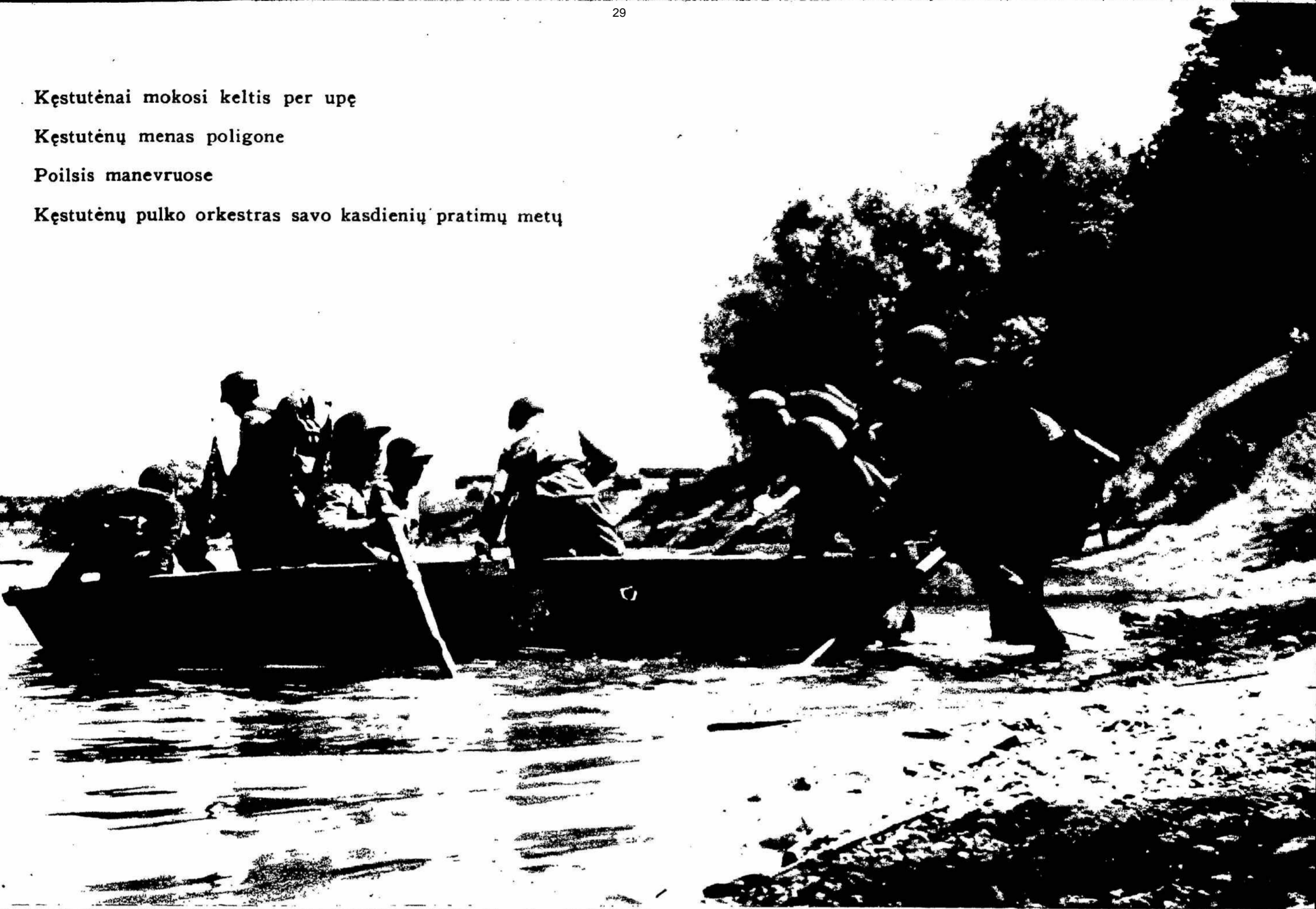

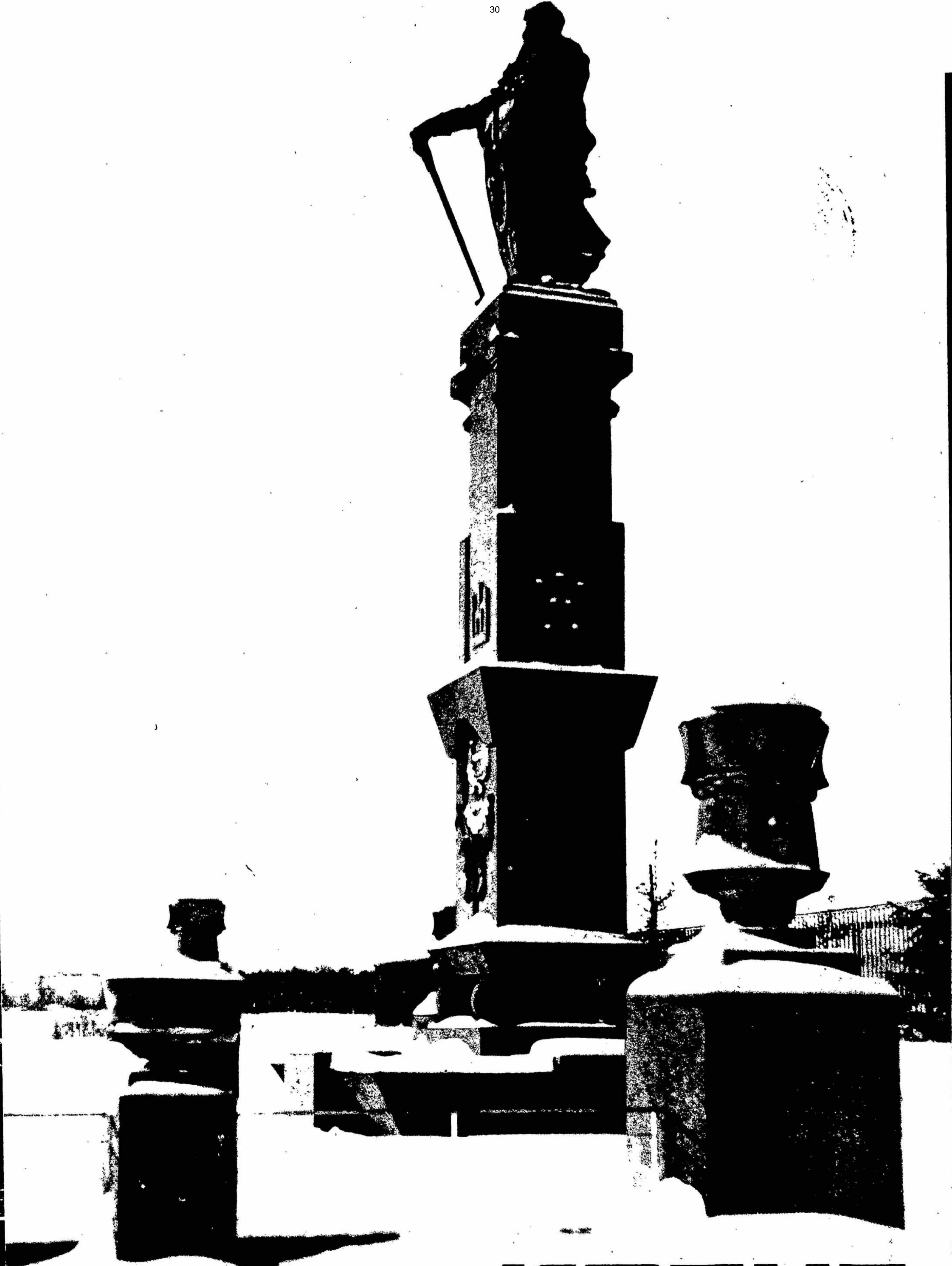
Kęstutėnai mokosi keltis per upę

Kęstutėnų menas poligone

Poilsis manevruose

Kęstutėnų pulko orkestras savo kasdienių pratimų metu

„SPINDULIO“ GILIASPAUDĖ

89 39 381

KARUS